

Møteinnkalling

Utvalg: Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre
Møtested: , Teams
Dato: 07.01.2021
Tidspunkt: 12:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf 90660709 eller e-post fmtrrub@fylkesmannen.no.

Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Møteplan for 2021 (forslag)

07.01.2020	Styremøte – teams
16.-17.02.2020	Styresamling Trondheim. Lunsj – Lunsj.
01.04.2020	Befaring Navitdalgammen
17.06.2020	Styremøte befaring
24.08.2020	Styremøte
11.11.2020	Styremøte

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 1/21	Referatsaker		
ST 2/21	Tiltaksplan 2021 - innsending		2020/9869
ST 3/21	Kulturminneprosjektet 2019-2020. Godkjenning av sluttrapport. Avslutning av prosjekt.		2019/2644
ST 4/21	Dispensasjon for motorferdsel i Kvænangsbotn lvo for preparering av skiløyper. Gjelder for sesong 2020/2021 til og med 2023/2024.		2020/11275

ST 1/21 Referatsaker

Arkivsaksnr: 2020/9869-6

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 04.01.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	2/21	07.01.2021

Tiltaksplan 2021 - innsending

Vedlegg:

1 Tiltaksplan-KVB-NAV-2021-0701

Forvalters innstilling

Tiltaksplan for 2021, datert 07.01.2020, legges til grunn for innmelding av behov for midler.

Planen legges til grunn for detaljplanlegging av forvalternes arbeid i 2021.

Endelig prioritering av tiltak gjøres når bevilgning foreligger.

Saksopplysninger

Tiltaksplanen for 2021 har vært lagt ut til innspill og vurdering to runder og behandlet av styret en gang. Innspill etter behandlingen er tatt inn som del av nytt forslag.

Planen er utgangspunkt for forvalternes arbeidsplan for 2021 og omfatter derfor også prosesser og tiltak som ikke trenger særskilt finansiering, men som vil kreve arbeidsinnsats. Planen er sånn sett også en overordnet arbeidsplan.

Planen er en oppfølging av forvaltningsplan, besøksstrategi og Miljødirektoratets føring i brev av 03.11.20 for bruk av tiltakspostene. Under følger utdrag fra dette.

Midler til tiltak i verneområder – overordnet mål er at naturtilstanden i verneområder opprettholdes og bedres. Alle tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltningsplan, skjøtselsplan eller besøksforvaltningsstrategi. Det er utarbeidet en egen strategi for bruk av midler som følger av regjeringens «Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene» fra 2019.

Prioritering i 6 kategorier - 1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper

prioriteres høyest blant disse tiltakene 2. Løpende skjøtselstiltak 3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging 4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk 5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder 6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.). Midlene fra Mdir skal fortrinnsvis være del-finansiering ved opparbeiding av større tilretteleggingstiltak. Det vil være høy terskel for tildeling av midler for tiltak som er mer omfattende og mer inngrep enn «enkel tilrettelegging». Forvaltning av kulturminner gjøres normalt med midler over kulturminnemyndighetenes budsjettposter. Om behov for og midler til andre formål - Forvaltningsplaner og bevaringsmål – det legges stor vekt på effektmåling av tiltak. I 2021 skal forvaltningsmyndigheten (i samråd med SNO) etablere bevaringsmål i fagsystemet NatStat for minst tre tiltak der målsetningen er å bedre/opprettholde naturtilstanden.

Innspill til prioritering og bestilling av personalressurser fra SNO-personell - Bestillingsmøtet mellom forvaltningsmyndigheten og SNO-lokalt skal sikre god dialog og forutsigbarhet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats og gjennomføring av tiltak i felt som SNO kan utføre. Bestillingsmøte 1 avholdes i november/desember hvor rapport og erfaringer fra året som har gått gjennomgås. Både forvaltningsmyndighet og SNO bidrar med sine erfaringer og diskuterer utfordringer og behov for kommende år. Bestillingene sendes inn innen 10. januar 2021 direkte til SNO, på eget bestillingsskjema. Etter budsjettildelingen til forvaltningsmyndigheten, gjennomføres bestillingsmøte 2 hvor endelig prioritering av SNOs innsats avtales.

Vurdering

Etter første behandling er det lagt til noen tiltak og endret prioritering. Dette som følge av ny gjennomgang, innspill og faglige vurderinger. Det er gjengitt i plandokumentet. Følgende forslag legges frem – i overskriftsform:

Tiltak –

- Nye nettsider
- Infoplakater
- Samarbeid og drift og vedlikehold – oppjustert summer
- Skilting til innfallsporten jmf skiltplan (2020)
- Kultursti Kvænangsbotn
- Plan for videreutvikling av innfallsporten

Tiltak ikke prioritert

- Ytterligere finansiering av tiltak på kjørespor Kvænangsbotn
- Bru/klopp ved Gearbbethytta – over elva.

Planer, utredninger og prosesser

- Utarbeidelse av bevaringsmål
- Skjøtselsplan for Kvænangsbotn
- Forarbeid for kjøresportiltak Navit
- Bidrag til videreutvikling av næringsbygget og innfallsporten der
- Evaluering av kjøresportiltak
- Innføring av nye administrative nettsider

Drift

Det legges opp til 4 ordinære møter i 2021 og ett møte/befaring.

Personalressurs SNO

- Innspill på i alt 11 dagsverk fordelt på grensemerking, besøkstelling, noe tilrettelegging og generell informasjon til publikum.

I tillegg til overnevnte vil det være en del arbeid knyttet til oppfølging av tiltak som er finansiert i 2020, men som gjennomføres sommersesongen 2021. Det gjelder hengebrua, gapahuk Rundvannet, bildeprosjekt og skiltplan.

Tiltaksplan 2021

Bilde: Utsikt nordover mot Gærbikkvatnet-Gearbbetjávri og Dalfjellet-Vuovde Gearbbetvárit

Tiltak i verneområdene, utredninger, planer og prosjekter

Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområde

Innhold

1 Rammer og føringer for 2021	3
1.1 Prosess	3
2 Tiltak i verneområder	4
2.1 Nettsider – KvænangsbotnOgNavitdalen	4
2.2 Infoplakater	4
2.3 Samarbeid om drift og vedlikehold av infrastruktur for friluftsliv	5
2.4 Skilting til næringsbygget - innfallsporten.....	5
2.5 Kultursti Kvænangsbotn.....	5
2.6 Plan for videreutvikling av innfallsporten i Sørstraumen	5
2.7 Foreslåtte tiltak ikke prioritert i 2021	6
2.8 Generelt om gjennomføring av tiltak	6
2.9 Oppsummering – tiltak i verneområdene 2021	7
3 Planer, utredninger og prosesser	8
3.1 Utarbeidelse av bevaringsmål verneområdene.....	8
3.2 Utarbeidelse av skjøtselsplan for kulturlandskap i Kvænangsbotn	8
3.3 Forarbeid – «plan for forsterkning og restaurering av kjørespor i Navitdalen».....	8
3.4 Bidrag til videreutvikling av innfallsporten	9
3.5 Evaluering av kjøresportiltak i Kvænangsbotn	9
3.6 Innføring av nye administrative nettsider for verneområdestyret	9
4 Driftsutgifter	10
4.1 Oppsummering utgifter til prosesser, drift og plan	10
5 Personalressurs SNO	11

Vedlegg:
[1. vedlegg 1]

1 Rammer og føringer for 2021

Miljødirektoratet har i brev av 03.11.20 sendt brev med føringer for bruk av tiltakspostene. Under følger utdrag fra dette.

Midler til tiltak i verneområder – overordnet mål er at naturtilstanden i verneområder opprettholdes og bedres. Alle tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltningsplan, skjøtelsesplan eller besøksforvaltningsstrategi. Det er utarbeidet en egen strategi for bruk av midler som følger av regjeringens «[Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene](#)» fra 2019. Prioritering i 6 kategorier - 1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene 2. Løpende skjøtseltiltak 3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging 4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk 5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder 6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.). Midlene fra Mdir skal fortrinnsvis være del-finansiering ved opparbeiding av større tilretteleggingstiltak. Det vil være høy terskel for tildeling av midler for tiltak som er mer omfattende og mer inngrep enn «enkel tilrettelegging». Forvaltning av kulturminner gjøres normalt med midler over kulturminnemyndighetenes budsjettposter.

Om behov for og midler til andre formål - Forvaltningsplaner og bevaringsmål – det legges stor vekt på effektmåling av tiltak. I 2021 skal forvaltningsmyndigheten (i samråd med SNO) etablere bevaringsmål i fagsystemet NatStat for minst tre tiltak der målsetningen er å bedre/opprettholde naturtilstanden.

Innspill til prioritering og bestilling av personalressurser fra SNO-personell - Bestillingsmøtet mellom forvaltningsmyndigheten og SNO-lokalt skal sikre god dialog og forutsigbarhet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats og gjennomføring av tiltak i felt som SNO kan utføre. Bestillingsmøte 1 avholdes i november/desember hvor rapport og erfaringer fra året som har gått gjennomgås. Både forvaltningsmyndighet og SNO bidrar med sine erfaringer og diskuterer utfordringer og behov for kommende år. Bestillingene sendes inn innen 10. januar 2021 direkte til SNO, på eget bestillingsskjema. Etter budsjettildelingen til forvaltningsmyndigheten, gjennomføres bestillingsmøte 2 hvor endelig prioritering av SNOs innsats avtales.

1.1 Prosess

Prosess for planen og tiltakene er som følger;

10. november

Styrets første behandling. Idéutkast.

Nov-des 2020	Lokal høring og idéinnspill
7. januar 2021	Vedtak om forslag tiltaksplan
10. januar 2021	Søknadsfrist
Februar / mars	Svar på finansiering Styrets endelige behandling
Juni, august, november	Justeringer av plan

2 Tiltak i verneområder

Tiltak i prioritert rekkefølge

2.1 Nettsider – KvænangsbotnOgNavitdalen

Styrene er oppfordret til å ha gode nettsider for verneområdene. Det vil si nettsider som har en mer innbydende og moderne form enn de sidene som styret i dag har, og som har et innhold mer rettet mot merkevarestrategien. Portalen norgesnasjonalparker.no vil lede brukere inn til disse nye nettsidene. Det settes av midler også til konsulenttjenester for innholdsproduksjon ved utarbeidelse av sidene.

Det drøftes også med Statsforvalteren om verneområdene Skorpa-Nøklan og evt andre områder skal formidles gjennom denne nye nettsiden.

Det utvikles samtidig en enkel publiseringsstrategi for nettsidene og sosiale medier.

Kostnad anslått Kr 150 000,- til tiltaket

2.2 Infoplakater

Styret har gjennomført tilrettelegging ved fire innfallsporter/startsteder. I 2021 ønsker vi å ferdig utarbeide 8 infoplakater til disse startstedene.

Kostnad anslått Kr 75 000,-

2.3 Samarbeid om drift og vedlikehold av infrastruktur for friluftsliv

Styret viderefører samarbeidet med lokale aktører for drift av friluftsanlegg i Kvænangsbotn. VO-styret bidrar med om lag 50% av de oppgitte kostnaden som lagene har for drift av det aktuelle tilbudet.

Tilgjengelig ved på rasteplasser er viktig for å gi brukere et godt tilbud, samt å unngå villhugst av skog i nærområdet til rasteplassene. I Kvæningen har verneområdestyret drift på en rasteplass ved Rundvannet. Den gjennomføres av Kvænangsbotn grendehus i en fem års avtale fra 2020.

Det er også avtale om tilsyn av anlegget ved Navitfoss med grunneier.

Kostnad anslått Kr 30 000,- til skjøtsel og vedlikehold i 2020.

2.4 Skilting til næringsbygget - innfallsporten

Styret har satt av midler i 2020 til utarbeidelse av skiltplan. Tiltaket omfatter realisering av denne planen. Gjelder skilting fra vei til innfallsporten og skilting på bygget. Medfinansiering.

Kostnad anslått Kr 170 000 til tiltaket.

2.5 Kultursti Kvænangsbotn

Det finnes en eksisterende kultursti i Kvænangsbotn som formidler naturbruk og tradisjonskunnskap på veien inn til Dalstuene. Det er Kvæningen kommune som var ansvarlig for denne i sin tid, trolig på 90-tallet. Vi ønsker å videreutvikle denne og bruke 2021 for å utarbeide et manus for kultursti med utgangspunkt i den som allerede er etablert. Det omfatter også design i henhold til merkevarestrategien. Produksjon av skilte og oppheng gjøres evt i 2022.

Kostnad anslått Kr 55 000,-

2.6 Plan for videreutvikling av innfallsporten i Sørstraumen

Innfallsporten til verneområdene i Kvæningen er etablert ved «Utsiktspunkt Sørstraumen». Dette er også kontorbygg for andre virksomheter. Anlegget er under utvikling. Verneområdestyret ønsker å bidra til forsterkning av stedet som stoppested. Det

er behov for en prosess for videreutvikling som inkluderer forprosjektplan for ytterligere fysisk tilrettelegging av attraksjonselement og/eller praktiske element for lek og opphold. Prosessen gjøres i samarbeid med Kvæningen kommune, Kvæningen språksenter og andre leietakere samt byggeier Kvæningen næringsbygg.

Andel 1/3 av kostnad anslått Kr 80 000,-

2.7 Foreslåtte tiltak ikke prioritert i 2021

Kjørespor Kvæningsbotn - D-33 Spalča har gjennomført flere tiltak på kjøresporet som følger gjerdet i Kvæningsbotn. For 2021 ønsker de å ferdigstille, og ber om ytterligere medfinansiering for å bli ferdig med tiltakene. Styret anser tiltakene som ble beskrevet i tiltaksplanen som finansiert. Ytterligere medfinansiering fra styret vil kreve oppdatering av tiltaksplanen etter at det er gjennomført en evaluering.

Bru ved Gearbbethytta - Innspill fra Charles Mikalsen om en enkel bru over elva for å forenkle adkomsten. Styret anser ikke dette som et tiltak som kan gjennomføres uten ekstra finansiering, og anser tiltaket som lavt prioritert da det er mulig å komme over elva på en grei måte uten slik bro eller klopp.

2.8 Generelt om gjennomføring av tiltak

Før det kan iverksettes gjennomføring av (bygge)arbeid er det en del oppgaver som skal gjennomføres;

- Gjennomføres innkjøpsprosess etter anskaffelsesregelverket
- Detaljplanlegging og prosjektering
- Formelle avklaringer mot bygningsmyndigheter og andre interessenter.

Under byggeprosess må det være en viss oppfølging av valgte leverandører. Dette er prosjektlederoppgaver som normalt ligger til verneområdeforvalter.

Det må vurderes løsninger for prosjektledelse som tilpasses tilgjengelig arbeidskapasitet i administrasjonen. Det er behov for å hente inn ekstra ressurser.

2.9 Oppsummering – tiltak i verneområdene 2021

Nr	Kort beskrivelse av tiltak	Samarbeids- aktører	Hvem gjennomfører tiltaket?	Mulig gjennomføring	Andel % VO styret	Omsøkt best.dialog
1	Nettsider Kvanangsbotn og Navitdalen	Konsulent	VO styret	2021	100	kr 150 000
2	Infoplakater	Konsulent	VO styret	2021	100	kr 75 000
3	Samarbeid om drift og vedlikehold av infrastruktur					kr 30 000
	Drift av skiløyper Kvænangsbotn	Kvb Grendehus	Kvb Grendehus	2021	50	kr 7 000
	Drift og vedlikehold Navitgammen	Statskog eller Rbd35	Rbd35	2021	100	kr 10 000
	Brensel Lappasridighytta	Statskog	Statskog	2021	50	kr 7 000
	Brensel Dalstuene NTRM	NTRM	NTRM	2021	50	kr 6 000
4	Skilting til næringsbygget	STVV, Kvænangen kommune, næringsbygg, andre	VO styret	2021		kr 170 000
5	Manuskript for kultursti	Kommune, andre	Vo styret	2021	100	kr 55 000
6	Videreutvikling innfallsport	Kommune, andre	Vo styret	2021	30	kr 80 000
						kr 505 000

3 Planer, utredninger og prosesser

Under dette avsnittet omtales arbeid og prosesser som krever ekstra finansiering og/eller som gjøres med eksisterende timeressurser av forvalterne.

3.1 Utarbeidelse av bevaringsmål verneområdene

I henhold til føringer for 2021 skal det utarbeides bevaringsmål for hvert verneområde som skal legges inn i fagsystemet NatStat og følges opp i årene fremover. Dette arbeidet omfatter en gjennomgang og oppdatering av sårbarhetsvurderinger

Det tas sikte på å leie inn ekstern bistand i planleggingen

Kostnad anslås til kr 78 000,-

3.2 Utarbeidelse av skjøtelsesplan for kulturlandskap i Kvænangsbotn

Verneområdestyret fikk utarbeidet et faggrunnlag for skjøtseiltak av kulturlandskapet i Kvænangsbotn ved Dalstuene. Med dette som utgangspunkt skal det utarbeides en konkret plan for restaurering og skjøtsel av et inn til 3daa stort område ved Dalstuene. Planen omfatter avklaring av samarbeid, organisering av skjøtsel, andre praktiske og formelle hensyn og kostnader.

Det tas sikte på å leie inn ekstern bistand i planleggingen

Kostnad anslås til kr 50 000,-

3.3 Forarbeid – «plan for forsterkning og restaurering av kjørespor i Navitdalen»

Det utarbeides en plan for forsterkning og restaurering av kjørespor fra grensen verneområdet og til Sáivva. Arbeidet gjøres i samarbeid med repr fra distrikt 35 Fávrossorda. Det søkes ikke om midler til dette arbeidet men gjennomføres som del av arbeidet til forvalter.

3.4 Bidrag til videreutvikling av innfallsporten

Innfallsporten Sørstraumen bør videreutvikles. Det er tatt initiativ fra flere hold. Det er blant annet en idé for å arbeide for etablering av et informasjonssenter rettet mot publikum med tema reindrift. Hensikten er å formidle relevant informasjon om reindriftnæringen generelt og spesielt den med tilknytning i Kvænangen. Vi forutsetter at det gjøres i samarbeid mellom både reinbeitedistrikter og andre lokale interessenter. Verneområdestyret bør kunne bidra i arbeidet med disse prosjektene.

Det søkes ikke om midler til dette arbeidet, men gjennomføres som del av arbeidet til forvaltere og styrerepresentanter.

3.5 Evaluering av kjøresportiltak i Kvænangsbotn

Verneområdestyret innledet samarbeid med rbd 33 – Spalča i 2017 hvor hensikten var å forsterke og restaurere lokaliteter langs kjøresporet som følger sperregjerdet i Kvænangsdalen. Det ble utarbeidet en plan for tiltakene og gjennomført tre sesonger. De opprinnelige tiltakene skal nå være gjennomført, og det bør gjøres en evaluering. Den tar for seg om målene som ble satt er oppnådd og en generell evaluering av metoder som er brukt.

Det søkes ikke om midler til dette arbeidet, men gjennomføres som del av arbeidet til forvaltere og styrerepresentanter.

3.6 Innføring av nye administrative nettsider for verneområdestyret

I tillegg til innføring av ny publikumsrettet side for verneområdene skal de gamle administrative nettsidene også byttes ut – www.nasjonalparkstyre.no . Det betyr en del arbeid med flytting og re-etablering av data.

Det søkes ikke om midler til dette arbeidet, men gjennomføres som del av arbeidet til forvaltere og styrerepresentanter.

4 Driftsutgifter

Erfaringstall viser at drift av styre har en ramme på Kr 45 000,- pr møte. Kostnad varierer med om alle fem har anledning å møte, hvor lang reisevei, om medlemmene er selvstendig næringsdrivende eller ansatt og om det fremmes krav om tapt arbeidsfortjeneste. Det legges til grunn fire ordinære møter a 6 timer og 3 timer forberedelse og ett møte/befaring lunsj/lunsj.

Driftsutgifter for rådgivende utvalg har vært lav. Det har vært få som møter, og stort sett lokale som har lave kostnader til reise.

4.1 Oppsummering utgifter til prosesser, drift og plan

Forslag budsjett lokal forvaltning Kvænangsbotn Ivo og Navitdaler		
	Søknad	Merknad - Begrunnelse
Driftsutgifter styre ordinære møter	kr 180 000	4 ordinære møter, lokal befarung.
Annet møte/befaring inkl ekstra reiseutgifter	kr 70 000	
Driftsutgifter rådgivende utvalg	kr 10 000	2 ordinære møter. Dekning av reise og møtekostnader
Sum Driftsutgifter	kr 260 000	
Bevaringsmål	kr 77 344	Konsulent 3 ukesverk
Skjøtselsplan Kvænangsbotn	kr 51 563	
Sum plan og utredning	kr 128 906	
Total SUM	kr 388 906	

5 Personalressurs SNO

Dette er styrets innspill til SNO med ønsker til timeressurs i 2021. Dette er arbeid som i hovedsak utføres av Fjelltjenesten gjennom den avtalen som foreligger mellom SNO og Statskog/Fjelltjenesten.

Endelig plan vil bli avklart etter bevilgning foreligger og det er gjennomført et møte nr 2 med SNO.

Innspill om ønsket SNO ressurs. (Sei inn nye linjer for hvert bestilte oppdrag)									
År:	2021								
Bestiller:	Kvinnav Vo styre								
Verneområder	Prioritet (kategori 1, 2, 3, 4 osv)	Verneområde/Innsatsområde/lokalt	Forankring og beskrivelse av oppdraget	Anslått tidsbruk i dagsverk	Metodebeskrivelse evt henvisning	Rapportering (rapportformat, lagringssted for rapp, egenkapsdata ol.), Stand. rapportverkøy som Verneomdelogg, Artsobs, Natstat, anmeldelsesbase og Rovbase skal benyttes.	Rapporteringsfrist	Ansvarlig i SNO-L	
Tilsyn/kontroll (lovpålagte oppgaver med presisering)									
"Løveskilt" 3 lokalteter		1 Gearbøet, Dalveien, Limpaområdet.	Oppsett av skilt ved vo grense der det er naturlig ferdselsvei.	1		Vo logg		2021	
"Løveskilt" 2 lokalteter		3 Kjørspor sør Bielvan, Njarbesdalen (?)	Oppsett av skilt ved vo grense der det er naturlig ferdselsvei.	2		Vo logg		2021	
"Løveskilt" 4 lokalteter		Fårpall/ohka, Hengebrua øst, hengebrua vest, navtidalen 2 sør?	Oppsett av skilt ved vo grense der det er naturlig ferdselsvei.	2		Vo logg		2021	
Tiltak (skjøtsel/tilrettelegging)									
Stokker på rasteplasser		4 Dalstuen, andre?	Avgrensing bestemte rasteplasser med stokker. Arbeid.	3		Vo logg			
Kartlegging/registrering/overvåking (inkludert bevaringsmål)									
Besøkstillng lokalitet		3	Telling av antall besøkende på lokaliteter som har slikt utstyr. Hyttebøker?	1		Vo logg			
Informasjon									
Generell info til publikum		5 Generelt Kvænaangsbotn	Generell info ved tilstedeværelse	2		Vo logg			

Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder

Totalt omfatter vernet 104,4 km² i Kvænangsbotn og 187,7 km² i Navitdalen, begge områdene ligger i sin helhet i Kvæningen kommune i Troms.

Verneformålet er bl.a. å ta vare på natur- og kulturlandskap med variert og særpreget skog-, fjell og vassdragsnatur som skaper identitet for kvensk og samisk kultur.

Verneformålet i Kvænangsbotn og Navitdalen omfatter også å ta vare på særpreget flora og fauna. Begge landskapsvernområdene inneholder mange ulike natur- og vegetasjonstyper, hvorav noen er regionalt sjeldne. Det er funnet flere rødlistearter både av dyr og planter i begge områdene.

Vernet er også til for å bevare mulighet for friluftsliv og ta vare på spor av tidligere tiders bruk av og i områdene.

Kontaktinformasjon Kvænangsbotn og Navitdalen Vo styre

Telefon: +47 77642221
E-post: kvanangsbotnognavit.lvo@fylkesmannen.no
Nett: www.nasjonalparkstyre.no
Post: Co/ Fylkesmannen i Troms, PB 6105, 9291 Tromsø

Besøksadresse: Hovedveien 2, 9151 Storslett
Og/eller
Kvæningen næringsbygg, Sørstraumen

Arkivsaksnr: 2019/2644-23

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 04.01.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	3/21	07.01.2021

Kulturminneprosjektet 2019-2020. Godkjenning av sluttrapport. Avslutning av prosjekt.

Vedlegg:

- 1 Sluttrapport Kulturminneregistreringer 01 2021
- 2 Vedlegg 1 Sluttrapport Kulturminneregistreringer 01 2021

Forvalters innstilling

Prosjektrapporter tas til orientering.

Saksopplysninger

Innledning

En viktig del av formålet med verneområdene i Kvænangsbotn og Navitdalen dreier seg om å ta vare på kulturminner. Under forarbeidene for vernet ble det gjennomført en enkel kartlegging av kulturminner i Navitdalen og Kvænangsbotn. Det har vist seg behov å få en bedre oversikt på dette. Verneområdestyret utarbeidet et prosjekt i 2019 og fikk medfinansiering fra Sametinget. Gjennom dette fikk vi anledning til å engasjere Nord-Troms museum som faglig ansvarlig for prosjektet og lokale reinbeitedsstrikker som bidragsyttere på dokumentasjon og kartlegging.

Denne rapporten oppsummerer prosjektets innhold. Det foreligger en egen fagrapport fra prosjektet.

Mål med arbeidet

Gjennomføre en helhetlig kartlegging av Kvænangsbotn og Navitdalen lvo slik at vi er bedre i stand til å ta vare på kulturverdiene i området og få bedre kunnskap om bruken av disse områdene. Vi vektlegger deltakelse fra lokalkjente for å avdekke og registrere både fysiske og ikke-fysiske kulturminner innenfor disse områdene.

Lokale registreringer

En av hensiktene med prosjektet har vært å bruke lokalkjente fra reindrift og fra lokalsamfunnet for øvrig for å registrere de kulturminnene som allerede er kjent lokalt. Det ble gjort feltarbeid fra distriktene D -34 Ábborášša, D-33 Spalča og D -35 Fávrrorsorda. Disse er godtgjort for arbeidet etter oppsatt prosjektplan. Lokale grunneiere og andre lokale har bidratt, men har ikke meldt inn kostnader for arbeidet.

Fagkonsulent

Gjennom prosjektet har vi hatt samarbeid med Nord-Troms museum ved Lise Brekmoe. De har hatt den daglige oppfølgingen av datainnsamling, registreringer og formell dokumentasjon. De har også engasjert lokalkjente for innsamling av såkalt immatriell kulturarv.

Fagrapporten oppsummerer det faglige innhold og resultat av prosjektet i detalj.

Gjennomføring

Prosjektet skulle opprinnelig avsluttes med rapport vinteren 2020. Når vi nå leverer rapport skyldes forsinkelsen seg i hovedsak til at alt av feltarbeid og registreringer og for så vidt oppfølging ble forskøvet til feltsesongen 2020 tidspress. I løpet av dette året har så situasjonen med Corona forsinket gjennomføring ytterligere.

Prosjektet avsluttes formelt ved overlevering av rapport, men etterarbeid og formidling vil gjenstå og utført løpende i tiden fremover.

Sluttkommentar

Slik vi ser det er dette prosjektet kun et steg på veien mot bedre forståelse av og dokumentasjon av bruken av landskapet i indre Kvænangen gjennom historien. Vi ser at nye funn gir nye spørsmål. Vi tror og håper derfor aktørene innenfor kulturminnefeltet fortsetter arbeidet i årene fremover.

Regnskapsoversikt

Prosjektet har ved avslutning disponert vel 85% av bevilgningen. Mindreforbruk er knyttet til ubenyttet buffer og til at det er mindreforbruk knyttet til lokale registratorer. Det er ikke alle partene som har respondert på vår invitasjon.

Vi har ved avslutning periodisert utgifter på ca 15%, det vil si som ikke er disponert enda, men som vi tenker benytte til supplerende feltbefaringer som ikke ble gjennomført i 2020 og til formidling av funnene i prosjektet. Dette i samarbeid med Nord-Troms museum og andre lokale interessenter.

REGNSKAPSOPPSETT PROSJEKT			
Kostnadstype	Hvem	BUDSJETT	REGNSKAP
Gjennomgang av gamle kart og materialer	Fagkonsulent	kr 20 000	
Feltarbeid og kursing av registratorer	Andre	kr 16 000	
Prosjektledelse og rapportering	Fagkonsulent	kr 60 000	
Feltarbeid fagkonsulent	Fagkonsulent	kr 54 000	
Intervjuer - imatriell kulturarv	Andre lokale	kr 50 000	
SUM NORD-TROMS MUSEUM		kr 200 000	kr 149 380
Befaring i felt av lokale registratorer	3 rbd distrikt	kr 150 000	kr 109 772
SUM FELTBEFARING LOKALE		kr 150 000	kr 109 772
Adm kostnadsdekning			kr 15 000
Annen adm			kr 15 000
Periodisert - formidling og supplerende kartlegging			kr 60 848
SUM ANDRE KOSTNADER		kr -	kr 90 848
TOTAL SUM		kr 350 000	kr 350 000

Vurdering

Sluttrapport

Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder:

Kulturminneregistreringer og kartlegging av historisk bruk av utmarka.

NØRDTROMS
MUSEUM

Innholdsfortegnelse

Innledning	4
Beskrivelse av områdene	5
Tidligere undersøkelser	7
Formidling og vern	8
FORHISTORIEN	9
1.1 - På sporet etter de første menneskene	11
1.2 - Jakt på villrein	15
REINDRIFTA	20
2.1 - Kilder til reindriften	21
2.2 - Kulturminner	28
2.3 - Registrerte kulturminner	29
UTMARKA	37
3.1 - Fastboendes bruk av utmarka	38
3.2 - Skogskoier og gammer	40
3.3 - Tjæremiler	42
3.4 - Tømmerdrift	46
3.5 - Slåttemark	47
3.6 - Den usynlige bruken av utmarka	47
3.7 - Ferdselsårer	49

Innledning

I 2019 fikk verneområdestyret i Kvæningen og Navitdalen landskapsvernområder tilskudd fra Sametinget til å gjennomføre kulturminneregistreringer i de to verneområdene. Nord-Troms museum ble invitert med i samarbeidet og har hatt det faglige ansvaret i prosjektet ved prosjektleder Lise Brekmoe. Kulturminneregistreringene ble i stor grad gjennomført av representanter fra reinbeitedistriktene samt fastboende i Kvæningsbotn, i tillegg deltok prosjektleder et mindre antall dagsverk i felt.

Denne rapporten oppsummerer resultatet av feltarbeidet og inkluderer også informasjon fra tidligere registreringer og skriftlige/muntlige kilder som kan bidra til vår kunnskap om bruken av områdene. Et av målene har vært å kartlegge tidligere tiders bruk av landskapet og ressursene det har rommet. Det har også vært viktig å kartfeste kulturminner og bruk av landskapet som kan informere forvaltningen av verneområdet og planleggingen av fremtidige aktiviteter.

I tillegg til kulturminneregistreringer har det blitt gjennomført intervjuer om den reindriftsamiske bruken av landskapet. Til dette ble Marit Kristine Hætta Sara leid inn for å gjennomføre intervjuene. Informasjonen fra dette er innarbeidet i rapporten. Øvrige arkiver og kilder har også blitt konsultert. Særlig gjelder dette informasjon som er å finne i Nord-Troms museums arkiver, deriblant en rekke intervjuer med informanter i Kvæningsbotn som ble gjennomført på 1990-tallet av museet. Mange av disse omhandler bruken av utmarka. På grunn av manglende avklaringer med hensyn til personvern og gjenbruk av materialet da intervjuene fant sted, har det vært nødvendig å anonymisere informantene. Disse nevnes derfor ikke med navn.

Kulturminnene som er registrert i prosjektet legges inn i kulturminnedatabasen Askeladden innen utgangen av januar 2021. En liste over alle registrerte kulturminner er å finne bakerst i rapporten som vedlegg 1.

Det er verdt å understreke at man aldri kan dekke store områder fullstendig og dermed si at alle kulturminner er kjent og kartfestet. Det vil forekomme mange kulturminner i og nær verneområdene som fremdeles ikke er registrerte.

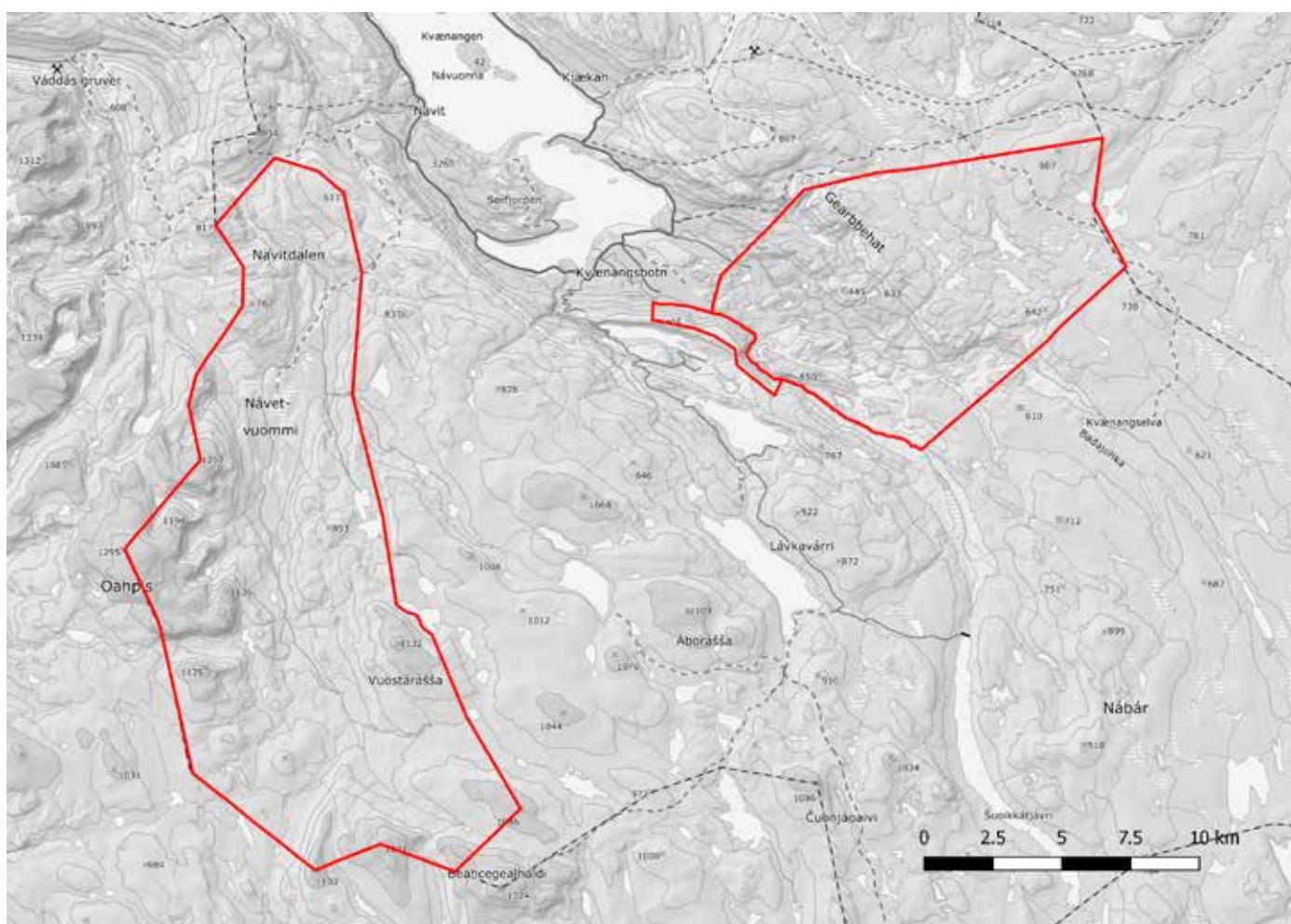
Grunnet koronapandemien lot det seg ikke gjøre å gjennomføre registreringer som planlagt i indre deler av Navitdalen. Dette planlegges gjennomført av Nord-Troms museum gjennom egeninnsats i 2021 og et tillegg til denne rapporten vil bli utarbeidet.

Beskrivelse av områdene

Totalt omfatter verneområdene et areal på 292,1 km², fordelt på 104,4 km² i Kvænangsbotn og 187,7 km² i Navitdalen, begge områdene ligger i sin helhet i Kvænangen kommune i Troms. Kvænangsbotn landskapsvernområde strekker seg fra bredden av Njárbesjohka og Njemenjáikojohka og nordøstover inn til Geađ ešvárri og omfatter dalføret med Kvænangselva og fjellområdene ved Gearbbet. Navitdalen omfatter dalføret med blant annet Návetjohka, Vuostájohka og Sálbmejohka med omkransende fjelltopper, fra Sálbmečohkka i sør til Vuopmenjunni i nord.

Landskapet både i Kvænangsbotn og Navitdalen er preget av kontraster mellom elvedaler og fjell. I Navitdalen er kvalitetene knyttet særlig til de høye fjellene på vestsiden og kontrasten til det mer rolige landskapet i dalbunnen og på østsiden av dalen. Veksling mellom skog og store åpne områder i dalbunnen er et karakteristisk trekk i Navitdalen. Dalføret BaĐaávži/Kvænangsdalen er hovedformen i Kvænangsbotn. Dalen er omgitt av lågfjellsområdet Gearbbehat på østsiden og en skarp fjellrygg, Čeabetčearro, på vestsiden. Området særpreges av en berglendt og variert topografi. Gearbbehat er svært oppbrutt og fremstår sammen med Čeabetčearro som en dramatisk innramming av den skogkledte dalen. Lengst øst i området avtar dramatikken i landskapet.

Over: Kartutsnitt som viser verneområdene. I tillegg ble det gjennomført registreringer i omkringliggende områder for å belyse bruken av landskapet i et mer helhetlig perspektiv. Kartkilde: Miljødirektoratet.

Tidligere undersøkelser

Kulturminner: Utsnitt fra kulturminnedatabasen Askeladden viser registrerte kulturminner i området. Alle disse registreringene ble gjort i forbindelse med utbygginga av den nye kv420-traséen på tvers av Kvænangsdalen, derav det svært linjære uttrykket.

Bruken av landskapet: Kart utarbeidet av Gustav Rossnes i 1976 viser bruken av landskapet blant fastboende i historisk tid.

verneområdene ligger i et område som i liten grad har vært gjenstand for arkeologiske undersøkelser. Da systematiske kulturminneregistreringer tok til på 1970-tallet, var det i hovedsak kulturminner på innmarka som ble registrert. Men det finnes unntak. Allerede i 1977 gjennomførte samisk-etnografisk avdeling ved Tromsø museum kulturminneregistreringer i forbindelse med utredninger tilknyttet regulering/utbygging av vassdrag i Kvænangen. Kulturminner ble i den forbindelse kartfestet ved hjelp av M711-kart med en nøyaktighet på 100 x 100m, men det mangler dessverre tilgjengelige fotografier av disse kulturminnene.

Mens overnevnte rapport av Dikka Storm ved TMU fokuserte på samisk bosetting og ressursutnyttning i Kvænangen, ble det også utarbeidet et kart og en kortfattet oversikt over bygdefolkets utmarksutnyttelse i historisk tid. Gustav Rossnes var ansvarlig for denne rapporten og det ble gjennomført intervju av 15 fastboende samt noe feltarbeid.

I forbindelse med Fylkesmannen i Troms' opprettelse av landskapsvernområder i Kvænangen kommune utredet NIKU området kulturhistorie. Rapporten inneholder både samisk og ikke-samisk kulturhistorie, samt oversikt over kjente kulturminner i de aktuelle områdene. Det ble gjennomført intervjuer med informanter i dette arbeidet, men det ble bare gjennomført begrensede befaringer i felt og rapporten omtaler i hovedsak tidligere registrerte kulturminner.

Den mest omfattende registreringer i området som de to verneområdene inngår i ble gjennomført i 2011 - 2012 i forbindelse med den nye kv420-linja som nå er ferdigstilt. Traséen til linja går på tvers av Kvænangsdalen, og linjetraséen samt områder for anleggsveger ble befart både av Troms fylkeskommune og Sameetinget. I forbindelse med dette arbeidet ble det kartfestet nærmere 200 kulturminner i Kvænangen (se illustrasjon øverst til venstre).

Til sist bør her nevnes Hanne Henriksens semesteroppgave fra 2010 som tar for seg kulturstien i Kvænangsdalen og muligheter for utvidelser og forlengelser av den eksisterende stien. I tillegg til forslag om videre trasé for stien, inneholder rapporten opplysninger om historier og kulturminner i Kvænangsdalen.

Formidling og vern

Over til venstre:

Innfallsporten til verneområdene i Sørstraumen tilbyr en rekke formidlingsmuligheter. Her finnes også et utstillingslokale som formidler natur, kultur og næring i Kvænangen. Foto: L. Brekmoe

Over til høyre:

Den etablerte kulturstien som ledertil Kvænangen Skogsstuer/Dalstuene er skiltet med informasjon om både natur og kulturhistorie. En oppdatering av denne i forbindelse med den nye hengebrua i området bør vurderes.

Historie og kultur er en viktig del av opplevelsen av landskapet, og man kan argumentere for at et kulturminne som ingen kjenner til har mindre verdi, nettopp fordi det ikke eksisterer kunnskap blant brukere om disse. Samtidig er det kulturminner som av ulike grunner skal og bør beskyttes. Dette kan være graver, eller ekstra sårbare kulturminner som vil ødelegges av økt ferdsel. Det er viktig å finne en balansegang mellom å bevare kulturarven og fortelle om den.

Verneområdestyret jobber kontinuerlig med formidlinger av både kultur og natur gjennom ulike medier i samarbeid med andre interessegrupper. Føringer og bestemmelser for dette er nærmere beskrevet i følgende planverk:

- Besøksforvaltningsstrategien, vedtatt i november 2019.
- Årlige tiltaksplaner
- Forvaltningsplan Kvænangsbøtn og Navitdalen landskapvernområder (ute på høring).

I rapporten inkluderes forslag til historier som kan fortelles med utgangspunkt i kulturminner og kulturlandskap, men videre arbeid med konkrete planer om hvor og hvordan må forankres i verneområdestyrets øvrige tiltaksplaner og vil selsagt også være avhengige av finansiering. Det bør være en god dialog med brukere av området i bestemmelsen av type formidling.

1

K A P I T T E L E N

FORHISTORIEN

En av flere skyteskjul for jakt på villrein ved Njuolggjojohka. Foto: L. Brekmoe

1.1 - På sporet etter de første menneskene

For å forstå det forhistoriske – og historiske – landskapet verneområdene inngår i, må vi løfte blikket og se på det større bildet, både med hensyn til tid og rom. Menneskene her har til alle tider utnyttet ressursene i et stort landskap som strekker seg fra hav til vidde, og mange av de samme ressursene har vært viktige for livsgrunnlaget både til det forhistoriske mennesket og langt frem mot vår tidsalder.

Gjennom arkeologiske funn vet vi at det har vært mennesker i dette området i minst 6000 år, men sporene etter de første menneskene er sjeldne. Dette kommer først og fremst av at restene etter boplasser og annen aktivitet ofte ikke er synlige på overflaten. Dermed er man avhengige av enten innrapporterte funn fra befolkningen, eller at det utføres arkeologiske undersøkelser i form av prøvestikk eller lignende. I tilfeller med lite vegetasjon og jordsmonn kan funnene også ligge på overflaten.

Prøvestikk og overflatefunn i Bukta (Askeladden 221800) om lag 3km nordvest for Sørstraumen resulterte i det nærmeste funnet av et aktivitetsområde som kan dateres til eldre steinalder. Her ble det funnet retusjerte avslag, hovedsakelig av chert, og et midtfragment av en mikroflekk i bergkrystall. Funnene tyder på at det har vært tilvirket redskaper av stein på plassen, men det er trolig ikke snakk om opphold over lengre tid.

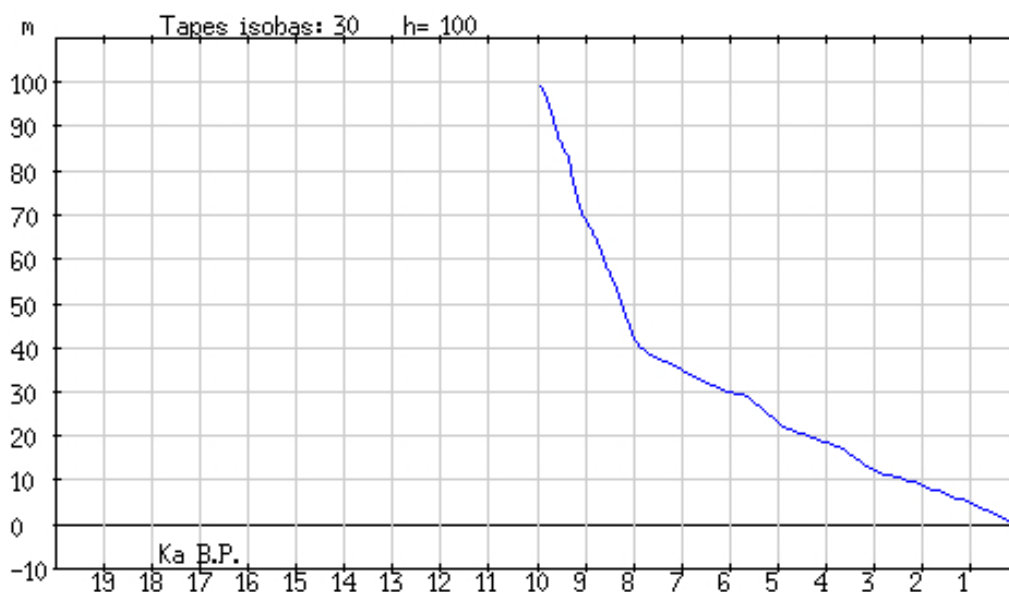
9 av funnene på bolassen i Bukta var chertfunn. Chert er en bergart som deler mange fellestrekk med flint. Sistnevnte forekommer ikke i fast fjell i Nord-Norge og de få funnene av flint stammer fra strandknoller som har blitt fraktet med is nordover fra Sør-Norge. Chert var derfor et svært viktig råstoff i produksjon av redskaper i nord.

Årer med chert er dokumentert i berg i Kvæningen og i Alta, Porsanger og Varanger i Finnmark. I indre deler av Altafjorden har det blitt dokumentert brudd som har vært i bruk gjennom hele steinalderen. Chert med mange likhetstrekk med materiale fra utvinningsstedene i Alta har blitt funnet helt sør i Troms fylke, noe som betyr at råstoffet har blitt fraktet over 400km. At chert på de samme boplassene også kan ha blitt hentet ut i Kvæningen er sannsynlig. I tillegg forteller utbredelsen av chert fra disse områdene til sørlige deler av tidligere Troms fylke at disse menneskene ferdes over store områder og trolig inngikk i handelsnettverk.

Tidslinje: Med forhistorie mener vi de tidsperiodene hvor det ikke finnes tilgang på skriftlige kilder. I disse periodene er gjenstander og kulturminner vår fremste informasjonskilde om mennesker og samfunn.

Over:

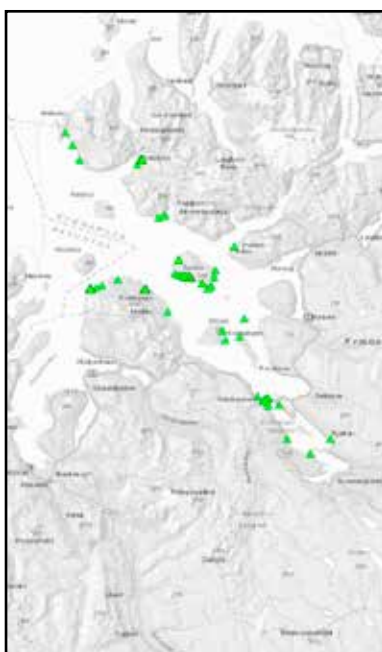
Grafen i figuren over viser i grove trekk forholdet mellom alder (X-aksen i 1000 år før nåtid) og høyde over havet (Y-aksen) i indre deler av Kvæangsfjorden.

Dateringa av funnene i Bukta er dels gjort gjennom gjenstandsfunnene, men også ved hjelp av det som kalles strandlinjedatering. Etter siste istid trakk isen seg fort tilbake fra våre områder. Siden den gang har landet hevet seg betraktelig, og boplassene fra denne tiden ligger dermed et godt stykke fra havet i dag.

Under:

Kartutsnittet under viser registrerte kulturminner fra yngre steinalder i Kvæangen kommune. Kilde: Kulturminnedatabasen Askeladden.

De første menneskene etablerte seg ofte på nes og eider hvor det var gode havnemuligheter fra flere sider og god utsikt over havet. Havressursene har vært viktige, men også jakt, fangst og sanking har dannet livsgrunnlaget til de første menneskene i området. Boligene var trolig små telt som har blitt flyttet over store avstander av en liten og mobil befolkning. Hvorvidt de fulgte faste flyttemønster, vet vi ikke, men både ressurstilgang og behovet for kontakt med andre mennesker vil ha spilt inn.

Det er først når vi kommer inn i perioden yngre steinalder (5000 - 1800 f.Kr) at vi begynner å få flere funnsted og kulturminner. I Kvæangen kommune er det registrert 541 kulturminner som er datert til yngre steinalder. Som vi ser av kartutsnittet til venstre ligger disse i hovedsak langs Kvæangsfjorden med en stor konsentrasjon på øya Spildra. I Sørstraumen er det blant annet funnet et felt med 26 nedgravde tufter som er datert til yngre steinalder. Ved Navitfossen er det registrert to hustufter som dateres til samme periode, og i Lillestraumen er det registrert hele 30 tufter.

Økningen av antall registreringer fra yngre steinalder kommer dels av at tuftene fra denne tiden er tydeligere markerte, ofte nedgravd i terrenget med jordvoller rundt. Tuftene kan være både runde, ovale og rektangulære i formen. At boligene var solid bygget tyder på at folk har vært mer bofaste, og funnet av flere tufter som har vært i bruk samtidig, tyder også på at flere husholdninger har vært samlet på samme sted til samme tid.

Hvordan disse boplassene ble brukt har vært gjenstand for mye diskusjon, men det er sannsynlig at menneskene har hatt et fast mønster av forflytninger mellom kysten, dalene og fjellet. Dette ga fangstfolkene mulighet til å utnytte naturressursene best mulig gjennom ulike årstider og sesonger.

Det har ikke vært gjort nærmere arkeologiske undersøkelser av disse tuftene i umiddelbar nærhet til registreingsområdet, men både avstand til havet og tuftenes utforming tyder på at disse med stor sikkerhet kan dateres til yngre steinalder. Det er også registrert funn i indre deler av Kvæangfjorden, deriblant en skafthulløks som ble funnet under gravinga av et vannledningsrør i Storbukt i 1962.

Ved en tilfeldighet ble et av de mest spennende funnene i Kvæangen meldt inn samtidig som dette prosjektet pågikk. Feltet som har fått tittelen Gearbbetbakken består av 22 figurer, noe som utgjør den fjerde største hellemalingslokaliteten i Troms og Finnmark av i alt 21 lokaliteter i Nord-Norge. En foreløpig undersøkelse ved arkeologer fra Norges arktiske universitetsmuseum viser at feltet består av røde, okermalte figurer hvorav fem er menneskelignende skapninger og de øvrige er i form av streker, prikker og røde flekker. Datering er ut fra sammenlignbare felt er foreløpig satt til siste del av yngre steinalder eller første del av tidlig metalltid. Feltets beliggenhet er unntatt offentlighet, og gjengis derfor ikke her på kart.

Over:

Tre av maleriene som ble funnet i Gearbbetbakken i 2019. Foto: A. Blixgård.

Under:

Boplassene i Lillestraumen ligger på en tidligere strandterrasse. Foto: L. Brekmoe

---

Fra denne perioden dukker det også opp en skikkelse som vi møter igjen i kulturminner og fortellinger helt frem til vår tid - bjørnen.

I nærheten av Lillestraumen, ikke langt unna boplassene som er nevnt ovenfor, ligger det en steinblokk som trolig lå helt nede i flomålet i yngre steinalder. På denne kan man se to helleristninger – en stor bjørn som har flere karakteristiske trekk vi kjenner igjen fra bjørnen, deriblant nakkekule og formen på ørene. I tillegg er det et mindre dyr som er vanskelig å artsbestemme, men som er tolket som en rein. Bjørnen er avbildet med en linje som strekker seg fra munnen og inn i kroppen. I magen er det hugget ut en sirkel, videre derfra en linje ut av kroppen ved magen. Slike linjer finnes på flere helleristninger i Nord-Norge, deriblant er det registrert to andre ristninger av bjørner med tilsvarende linjer. I arkeologien har disse blitt tolket som livslinjer. Arkeologen Guttorm Gjessing så livslinjene i lys av antropologiske studier av Odschibwaindianerne, hvor medisinnmannen på bestilling av jegeren lager en tegning av det dyret som skal jages enten på never, i sanden eller i et askelag. Hjertet males med en rød farge og det trekkes en linje fra munnen til hjertet. Dette kalles livslinjen, og var et middel for å tvinge dyret under jegerens kontroll eller sikre reproduksjon i naturen.

Over: Bjørnen som er risset inn i steinblokka i Lillestraumen. Foto: L. Brekmoe

Hustomta: Tuftene etter huset til Ola Estensen Hoel i Kvænangsdalen. Foto: H. Henriksen.

Hustomta: Ved Gainiemi, Lillestraumen finnes det en grop for bjørnevakt. Det stod opprinnelig en fjøs i forkant av rundballene - tidligere aktivitet er påvist gjennom mange funn av kritt Piper. Her lå man på vakt i påvente av bjørnen. Foto: T. Enoksen.

Tar vi turen utover Kvænangsfjorden til øya Spildra, finner vi bjørnegraver. Bjørnegraver er bjørnebein som er gravlagt etter at bjørnen er spist i et rituell måltid. I Nord-Norge kjenner vi til omtrent 30 slike funn. Av disse finnes flere på øya Spildra i Kvænangen. Gravene ligger luftig og tørt plassert i små huler eller hellere i bergvegger, og dyrene har dermed fått samme begravelse som menneskene i samiske samfunn i førkristen tid.

Bjørneseremonier har forekommet i hele det samiske bosettingsområdet før kristendommens inntreden. Daterte bjørnegraver viser at det har vært ritualer knyttet til bjørn gjennom lang tid, men de fleste ser ut til å være fra perioden år 1000-1300. Seremonier omkring bjørnekult er beskrevet i flere kilder fra 1600- og 1700-tallet. Her beskrives hvordan det ble holdt fest i flere dager hvor bjørnen ble slaktet på bestemte måter. Selve bjørnejakten har foregått på fastlandet, og det er sannsynlig at bjørnene som ligger gravlagt på Spildra blant annet har kommet fra indre deler av Kvænangsfjorden, hvor man flere tusen år tidligere risset det samme dyret i stein.

I nyere tid finnes det også flere bjørnefortellinger. Den utgjorde en betydelig trussel for husdyrene, og man ville helst ikke ha bjørnen på besøk når man var i utmarka. Dersom man måtte holde på sent på kveldene på utmarksslåttene var det vanlig å tenne bål for å holde bjørnen unna. Og frykten for bjørnen var ikke uten grunn. På 1850-tallet skal skogvokter i Kvænangen statskogor, Ola Estensen Hoel, ha forsøkt å slå seg ned i Kvænangsdalen med kyr. Men bjørnen tok seg inn i fjøset og tok livet av alle dyrene. Uten dyr lot det seg ikke gjøre å overleve, og plassen ble dermed fraflyttet. Stedet kalles i dag Hustomta, og det finnes fremdeles tufter etter bygningene her. Dette er kun et lite utvalg av bjørnehistoriene fra området, historier som strekker seg over flere tusen år og som kan danne utgangspunkt for formidlinger og utstillinger.

1.2 - Jakt på villrein

Blant de antatt eldste kulturminnene som er registrert i områdene er en rekke čilla, som betyr skjulested for jakt og fangst, også kjent som bogastelle (buestilling) eller skyteskjul. Čillaen består av en oppmuring av stein, som oftest halvbueformet. Disse finnes i områder med rullestein og ur, hvor det har vært relativt enkelt å bygge slike konstruksjoner. Bak vollen som ble bygget av steinen har jegerne med pil og bue enkelt kunne gjemme seg slik at reinen ikke har oppdaget dem når de trakk forbi. Disse ligger strategisk til langs reinens trekkveier, noe vi også ser i indre deler av Kvænan-gen.

Det er vanskelig å datere čillaene, men det er svært sannsynlig at det ble drevet jakt på villrein allerede fra de første menneskene kom til området. Dateringer av fangstgroper kan imidlertid gi oss en indikasjon. Fangstgroper og čilla forekommer ikke på samme sted, trolig siden de krever svært forskjellig topografi - fangstgroper blir til forskjell fra čilla lagt til tørre bakker og rygger der det har vært lett å grave. På Finnmarksvidda har fangstgroper blitt datert tilbake til yngre steinalder (2800 - 2000 f.Kr. og 1400 - 1000 f.Kr). De fleste fangstanlegg i Norge og Sverige som er datert, tidfestes imidlertid til jernalder - middelalder (0 - 1500).

I jernalderen og middelalderen kjenner vi fra skriftlige og arkeologiske kilder til en omfattende pelsvarehandel med reinskinn, noe som har blitt tolket som en intensivering av fangsten og økende handel. En slik intensivering synes ikke å være til stede i indre deler av Kvænan-gen siden anleggene som her er registrert er relativt små - til sammenligning kjenner vi til fangstanlegg i Varanger med bortimot 3000 fangstgroper. Fangstanleggene i Kvænan-gen bærer likhetstrekk med tilsvarende anlegg i Reisa nasjonalpark, og disse er tolket som brukt av mindre familiegrupper som har jaktet rein innenfor egne ressursområder.

I tilknytning til čillaene finner man ofte også kjøttgjemmer (borri). Disse kan ofte være til forveksling like čillaene, og opptrer ofte også nær boplasser som har blitt brukt i sommerhalvåret. De ligger gjerne i nordvendte hellinger og søkk, der det er kjølig og snøen holder seg lenge, eller på toppen av rygger og høydedrag med god trekk. Gjemmene synes som groper med voll av stein kastet ut i ur, eller som steinsatte kammere i tørre bakker og grusrygger. Sommeren 2020 ble det registrert flere borri. Siden čillaene ligger i områder som har blitt brukt som boplasser av reindriften i senere tid, er det vanskelig å slå fast med sikkerhet gjemmenes datering.

Over: Skyteskjul på lyngslette hvor Goddejohka renner inn i Njarbesjohka. Foto: L. Brekmoe.

Over: Restene etter ledegjerde i stein langs Njarbesjohka til venstre i bildet. Dette ville blitt påbygd med ris og kvister under bruk. Foto: L. Brekmoe.

Over: Gjemme/borri som er bygget opp i mur i Goddevággi. Fremdeles ligger det en steinheller over selve gjemmet, som har en dybde på ca 0.5m. Foto: L. Brekmoe.

Over: Et annet gjemme som er murt inn i ura i Goddevággi fremstår som en oval forsenkning i dag. Foto: L. Brekmoe

Sommeren 2020 ble det registrert čillaer på tre ulike lokaliteter. To av disse kan knyttes til stedsnavnet Goddi som betyr villrein (Goddevággi/Villreindalen og Goddejávrrit/Villreinvannet).

På nordøstsiden av Goddevággi ble det registrert to čilla som er bygget i ur med utsikt over ei slette på østsiden av vannet. Det ble også registrert to borri/gjemmer, begge i ur og med likhetstrekk fra andre, kjente kjøttgjemmer.

Ytterligere tre čilla ble registrert noen kilometer nord, hvor Goddejohka møter Njárbesjohka, også her ble det registrert to borri/gjemmer. Sør for čillaene, som alle ligger strategisk på en større flate hvor de to dalførene møtes, ble det også registrert det som trolig er restene av et ledegjerde. I dag fremstår dette som en lav oppmuring av stein med en lengde på om lag 50m mellom elva i vest og ur i øst. Opprinnelig vil det trolig ha vært bygget på med ris og trevirke.

Den tredje lokaliteten med registrerte čilla ligger sør for Abojávri, på østsiden av Njuolggjohka. Plasseringen av disse er svært lik den ved Njárbesjohka, hvor čillaene ligger strategisk mellom dalfører hvor det ville vært vanskelig for villreinen å komme unna.

Čillaene fremstår som svært godt bevarte, tydelige oppmuringer, men er samtidig overraskende vanskelige å se på avstand, og har dermed vært utmerket kamuflert i omgivelsene. Lokalitetene ligger i nærheten av boplasser som har vært brukt i nyere tid og langs reinens trekkveger.

I Tromsø museums rapport fra 1978 er det listet ytterligere tre fangstanlegg. Disse ligger et godt stykke unna kjerneområdene for denne rapporten og ble ikke prioritert befart:

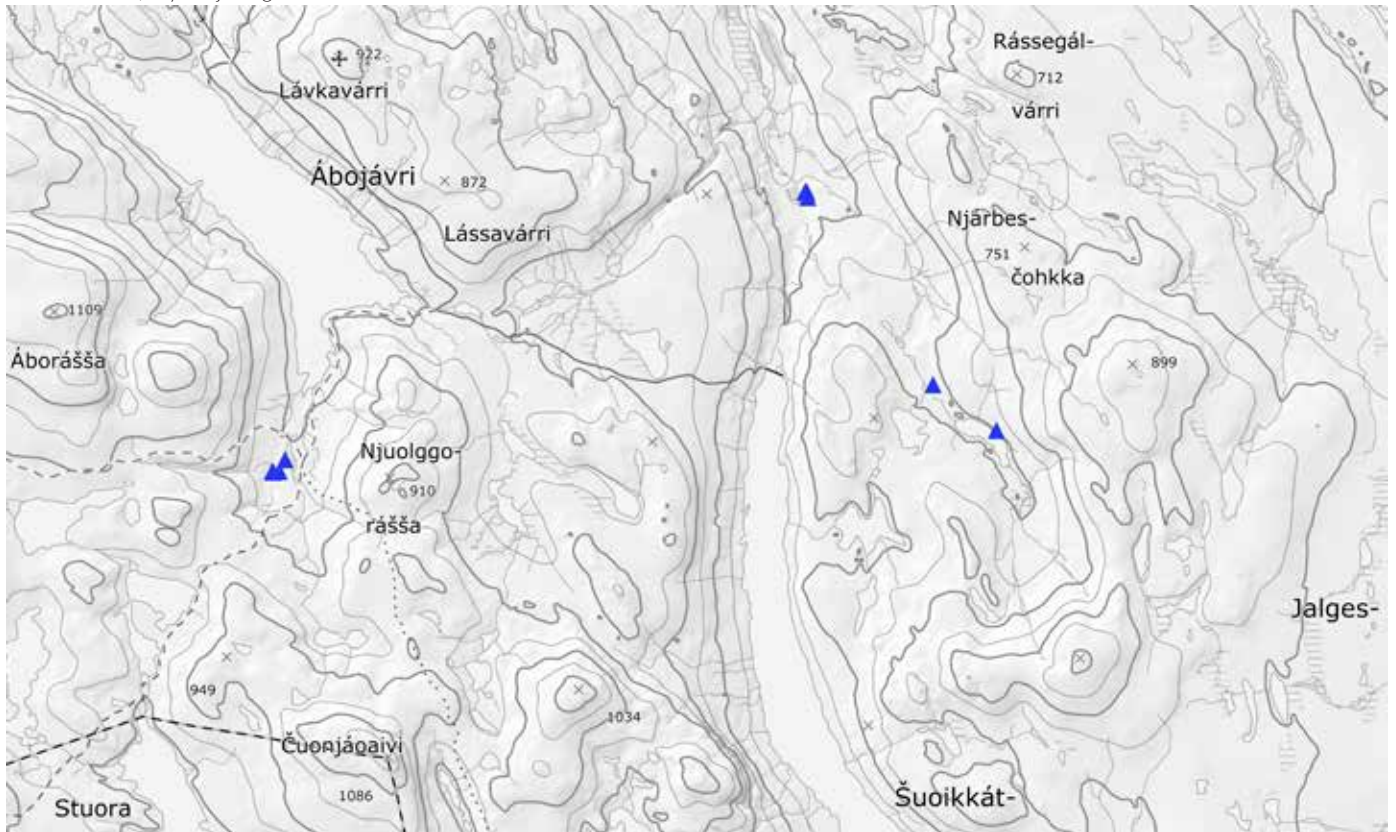
- Fangstgraver langs Badderelva mellom kartref. 499-500 og langs denne og nordover, og mellom 5530 – 440 og 450 Nikkeluob'bal. Kart 1834 IV.
- Dyregroper – murt opp av flate steiner som måler 0,5 x 0,5m og 1 x 1m med en dybde på 0,5m. Kartref 1834 III, mellom 575 og 305 og 590-295.

Det foreligger også informantopplysninger om čilla innerst i Navitdalen, disse skal etter planen befares sommeren 2021.

Over til venstre:
Skyteskul ved Njuolggjohka.
Foto: L. Brekmoe

Over til høyre:
Gjemme/borri ved Njuolggjohka.
Foto: L. Brekmoe

Oversiktskart, skyteskjul registrert i 2020:

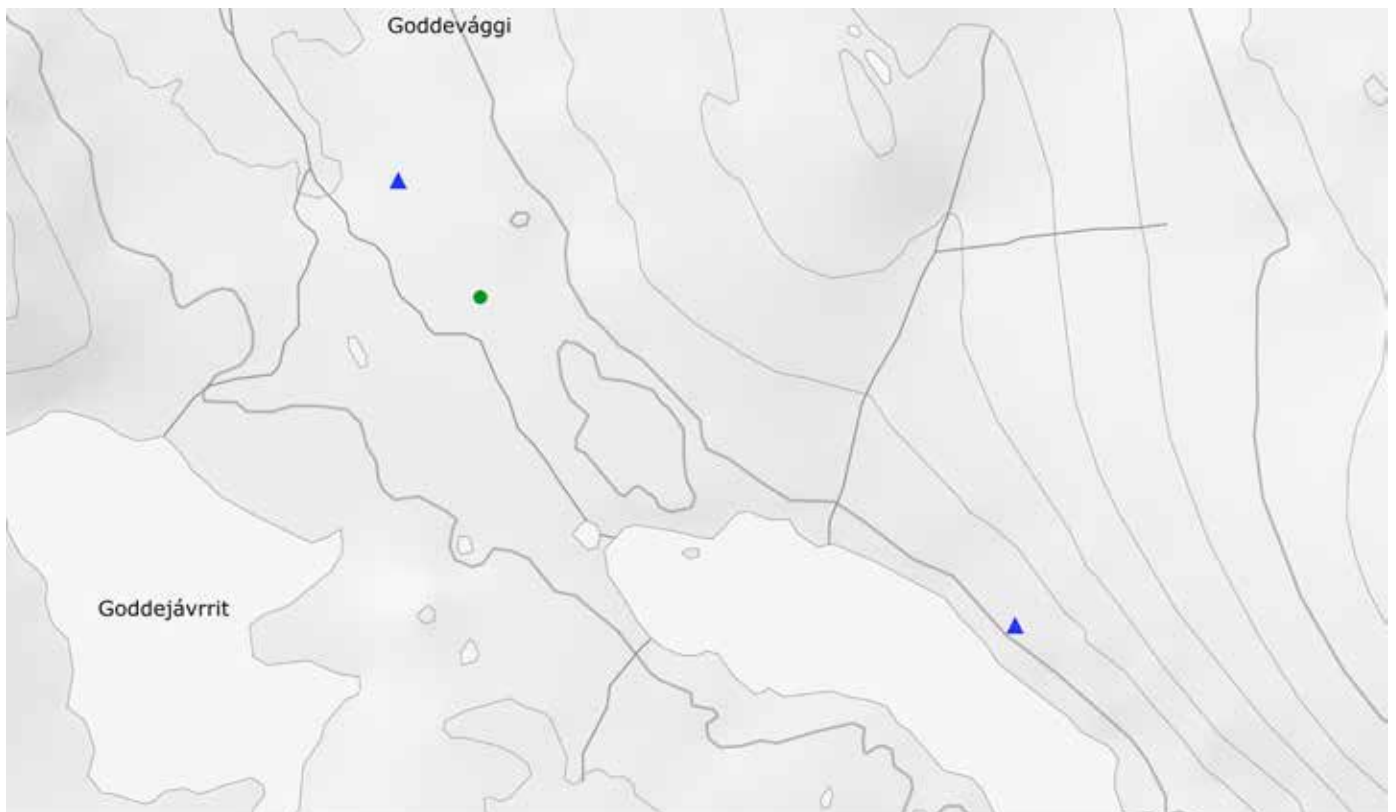

▲ Skyteskjul

0 1 2 3 4 km

Goddevággi, skyteskjul registrert i 2020:

▲ Skyteskjul

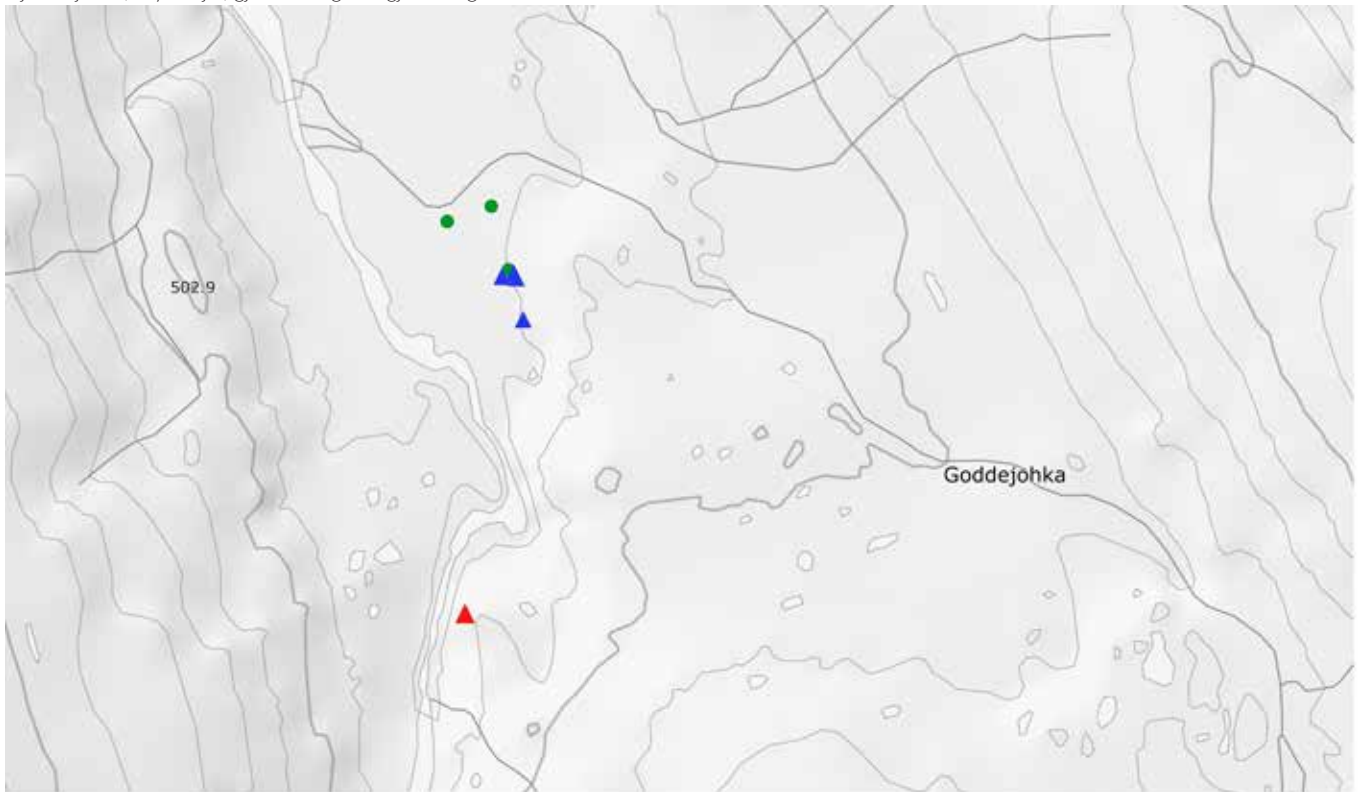
● Gjemme

0 100 200 300 400 m

Njárbesjohka, skyteskjul, gjemmer og ledegjerde registrert i 2020:

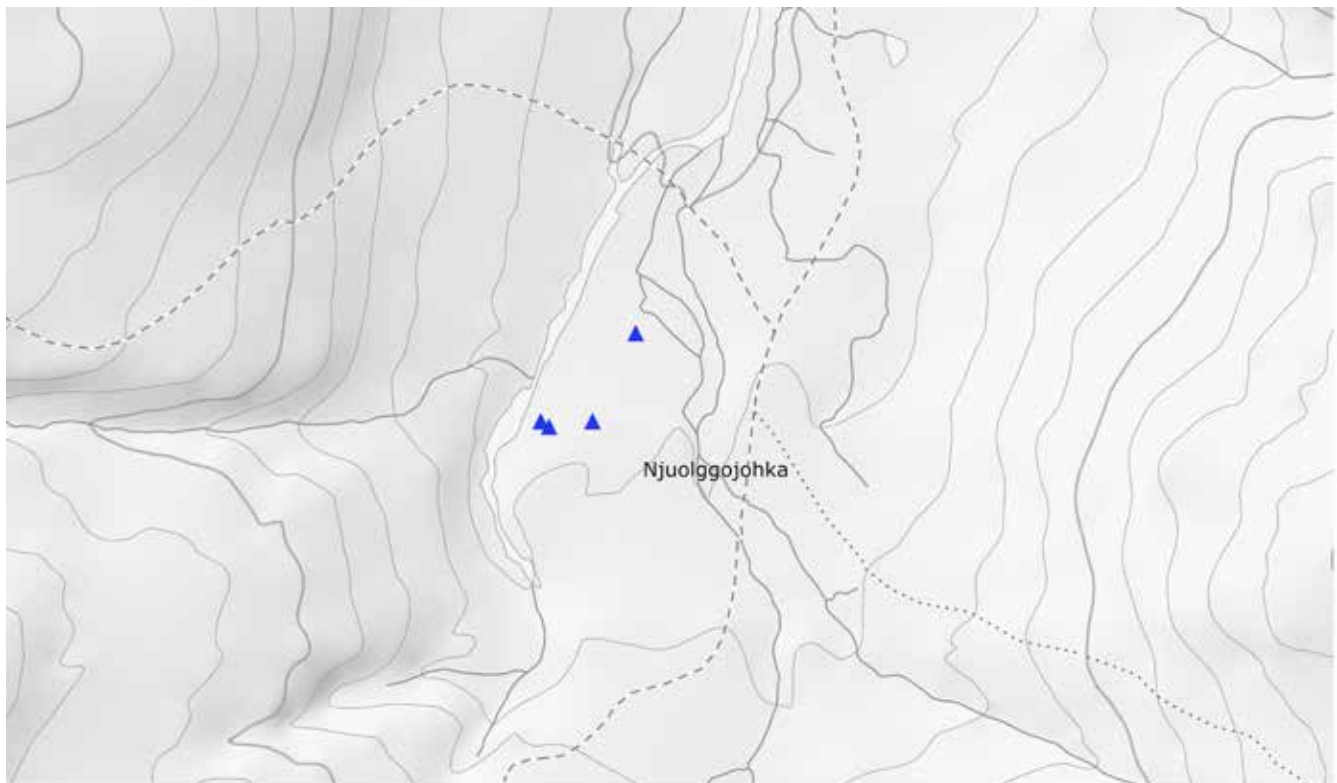

- ▲ Skyteskjul
- Gjemme
- ▲ Ledegjerde

0 100 200 300 400 m

Njuolggjojohka, skyteskjul registrert i 2020:

- ▲ Skyteskjul

0 100 200 300 400 m

K A P I T T E L T O

REINDRIFTA

2.1 - Kilder til reindrifta

Vi har allerede vært inne på gjemmene som en del av kulturminnene som kan knyttes til reindrifas bruk også i senere tid. Det er omdiskutert når tamreindriften startet, men både skriftlige kilder og dateringer av blant annet ildsteder (árran) tyder på at det har vært en glidende overgang allerede fra 800-tallet av.

Den mest siterte skriftlige kilden i så måte er Ottars beretning hvor Ottar fra Hålogaland rundt 890 beretter til den angelsaksiske kongen Alfred av Wessex at:

"Da han drog til kongen, eide han seks hundre tamrein, ukjøpte reinsdyr, derav seks lokkerein. De er meget kostbare hos finnene, fordi en med hjelp av dem fanger villrein."

En ny studie av benmateriale fra samiske offerplasser i Skandinavia viser at bein fra reinsdyr dukker opp ved offerplassene på 1200-tallet, og isotopanalyser av disse viser at de har blitt foret. På 1400-tallet blir reinen det vanligste offerdyret, noe forskergruppen bak studien mener tyder på at samisk reindrift har blitt vanlig. Dette underbygges av Ingrid Sommerseths studie av villreinfangst og tamreindrift i Indre Troms:

Mye tyder på at de gamle fangstsiidaene ble reorganisert i løpet av middelalderen som følge av kriser og uår, noe som resulterte i nye typer spor etter bruk og bosetting fra 1400-tallet. Fra 1400- og 1500-tallet dukker det opp en mengde boplasser i områder hvor det ikke er registrert eldre jakt- og fangstboplasser. De nye boplassene etableres bredt i områder som synes tilpasset tamreinens behov for varierte beiter. Tamrein skulle heretter bli siidaens forsikring mot kriser, og tamrein ble også en viktig vare på markedene ved kysten.

Tilsvarende omfattende undersøkelser med dateringer er ikke gjort i vårt område eller i nærliggende områder, men det er ingen grunn til å tro at tidsbildet skal være signifikant annerledes i Nord-Troms.

Når det gjelder skriftlige kilder om reindrifta, må vi på grunn av manglende kilder ganske langt frem i tid før vi finner detaljert informasjon om reindrifta i området. I Adolf Steens Kautokeinostudier kan vi lese følgende:

«Den første av Kautokeino-samene hvis sommersted ved kysten er nevnt, er Nils Jonsson. Han var antagelig far til den Jon Nilsen, f.1707, som er stamfar til den minste grein av Siri-slekten. Sommeren 1712 lå Nils Jonsson ved Badderen. På høstflyttingen omkom hans tjenestepike under reinvoktingen og ble ikke funnet igjen. At han lå ved Badderen kom frem under det forhør pikens mor forlangte fordi hennes datter ikke var blitt begravet.»

Av skriftlige kilder er Major Peter Schnitler grenseeksaminasjonsprotokoller fra 1742 – 1745 noen av de eldste som beskriver reindrifta i Kvænangen. Som fast medarbeider for grensekommisjonen ble Schnitlers oppgave å foreta undersøkelser om grenseforholdene. Han tok opp og protokollerte vitneforklaringer av både samer og fastboende og hadde lange konferanser med lensmenn og embetsmenn. Fra 4. mai 1743 til 29. november 1745 reiste han fra Salten og nordover langs kysten gjennom hele Finnmark, og det er fra denne reisen vi hører om Kvænangen både i form av beskrivelser av elver, vann, fjell og daler, og konkrete opplysninger om reindrifta.

På spørsmål om hvor Kautokeinos reindriftssamer befant seg i og rundt Kvænangen, fikk Schnitler opplyst at det befant seg åtte familier ved Talvik, mens de øvrige holdt til i Kvænangen, Oksfjord, Strømsfjord og Reisenfjord. Disse flyttet til sommerbeitene langs «den tradisjonelle ruta» øst for det som før var fylkesgrensa mellom Troms og Finnmark, eller på vestsiden der flyttveiene går for de som har rein i Kvænangen.

I følge Schnitler hadde følgende sommerboplass i Kvænangen i tidsrommet undersøkelsene fant sted (1742-45):

- Ved Jøkelfjord: Jon Nilsen Sara med familie.
- På Ridevarre: Anders Andersen Tornensis med familie, Amund Jørensen Cauppi med familie, Henrik Jørensen Cauppi med familie, Jon Mikkelsen med familie.
- Ved Kvænangsfjorden: Nils Jonsen Pundskei med familie, Peder Olsen Somby med familie, Niels Andersen Lup med familie.

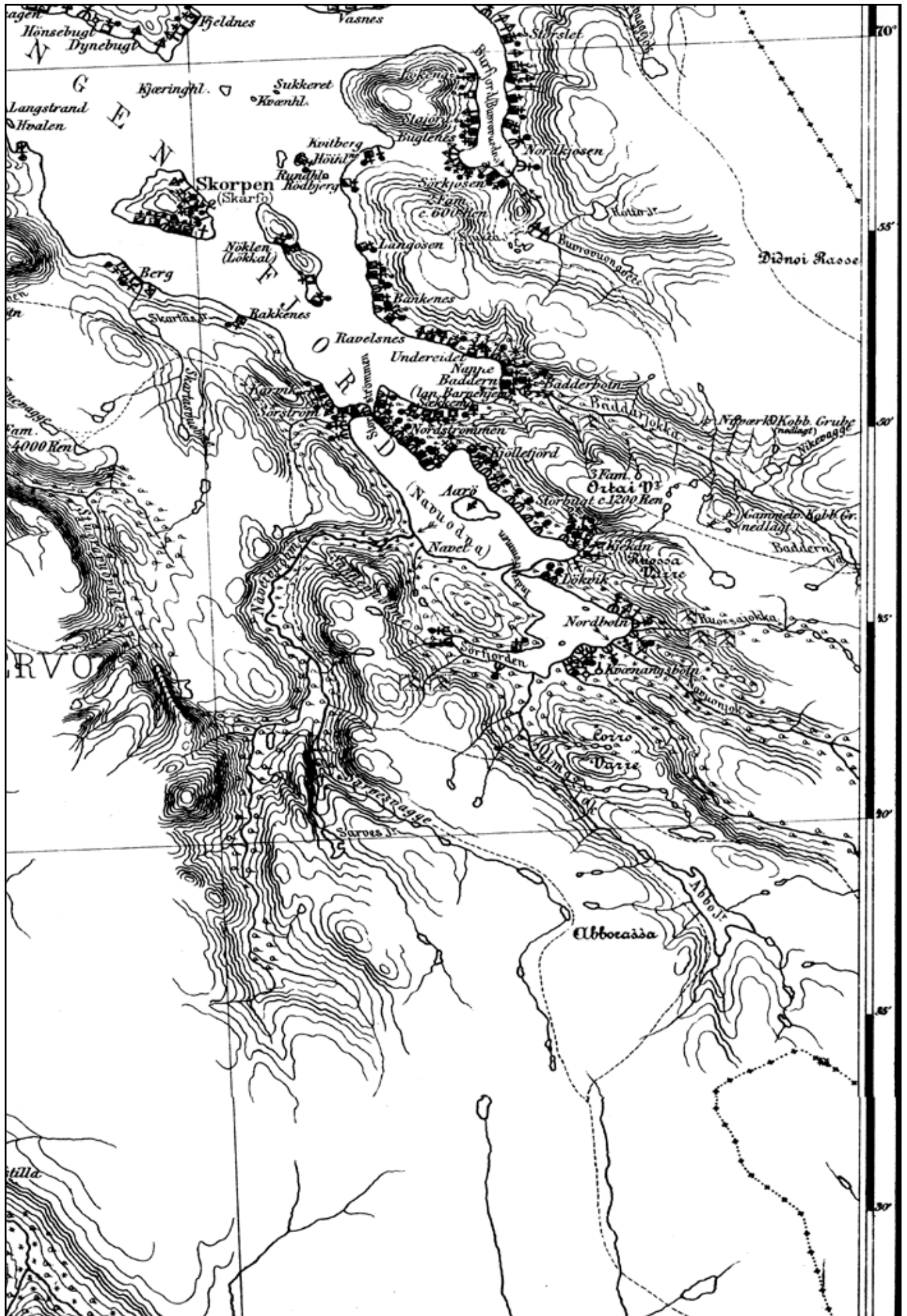
Det opplyses ikke nærmere om hvor ved Kvænangsfjorden disse boplassene er.

For kartmessige fremstillinger må vi enda lengre frem i tid. J. A. Friis' etnografiske kart er mye brukt for å identifisere samiske og kvenskje bosettinger, men på hans kart fra 1890 er også reindriftsamenes flyttveger og sommerplasser avmerket.

Friis har merket av 2 familier med om lag 600 rein vest for Burfjord og 3 familier med 1200 rein på Ortaivarre (Ulldaidvárri) nord for Kjækan (se neste side for kart, tegnforklaringen vises under).

	Rigsgrændse		Hovedkirke
	Amtsgrændse		Annekskirke
	Fogderigrændse		Fast Skole
	Præstegjeldsgrændse		Kredsstue
	Kjørevei		Handelssted
	Angivelse af Fjeldlappernes Flytningsveie fra Indlandet til Kysten og Øerne		Thingsted
	Angivelse af Fjeldlappernes Opholdssted om Sommeren og det omtrentlige Antal af Familien og Rensdyr		Markedsplads
	Antydning af Udslaatter		Postaabneri
			Telegrafstation
			Telefonstation
			Løge
	Furuskog		Bjerkeskog

Enhver Elv, hvori Sjølaks gaar op, betegnes med -- ved Elvens Munding og med ¶ hvor Laksen maa standse.
Ethvert Fiskevær eller Sted, hvor flere Folk hvert Aar pleie at ligge til Bors, angives med Tegnet ∴ for Sommer-
∴ for Vinter-Ror. Ligeledes angives Fiskeslaget: T. S. K. (Torsk, Sei, Kveite).

Over:
Utsnitt av Kristian Nissens kart fra 1911 som viser boplasser i umiddelbar nærhet til registreringsområdet.

En liknende registrering av reindriftssamene ble gjennomført av reindriftsinspektør Kristian Nissen over 150 år senere. Nissen registrerte i 1911-12 Finnmarkens renbyer og utarbeidet et manuskript som ledd i arbeidet utført av reinbeitekommissjonen av 1909. Han har oppgitt at 10 hushold fordelt på fire renbyer flytter til Kvænanen i 1911 (se større kartutsnitt på neste side):

Renby nr. 4:

Mikkala Mikkala siida: Anders Mikkelsen Bongo med hustru, 2 barn og en tjenestepike hadde sommerboplass ved Badderen.

Renby nr. 9:

Fra Ande Vuoras-siida hadde følgende tre familier sommerboplass i Bergmark ved Badderen: Anders Nilsen Sara med hustru og 5 barn, Per Olsen Bær med hustru, Anders Andersen Skum med hustru og 1 barn.

Renby nr. 10:

Ande Vuoras-siida: Nils Sivertsen Vars med hustru og 2 barn har sommerboplass i Navetdalen. Det har også ytterligere to familier hvor navn og siida mangler i Nissens registreringer.

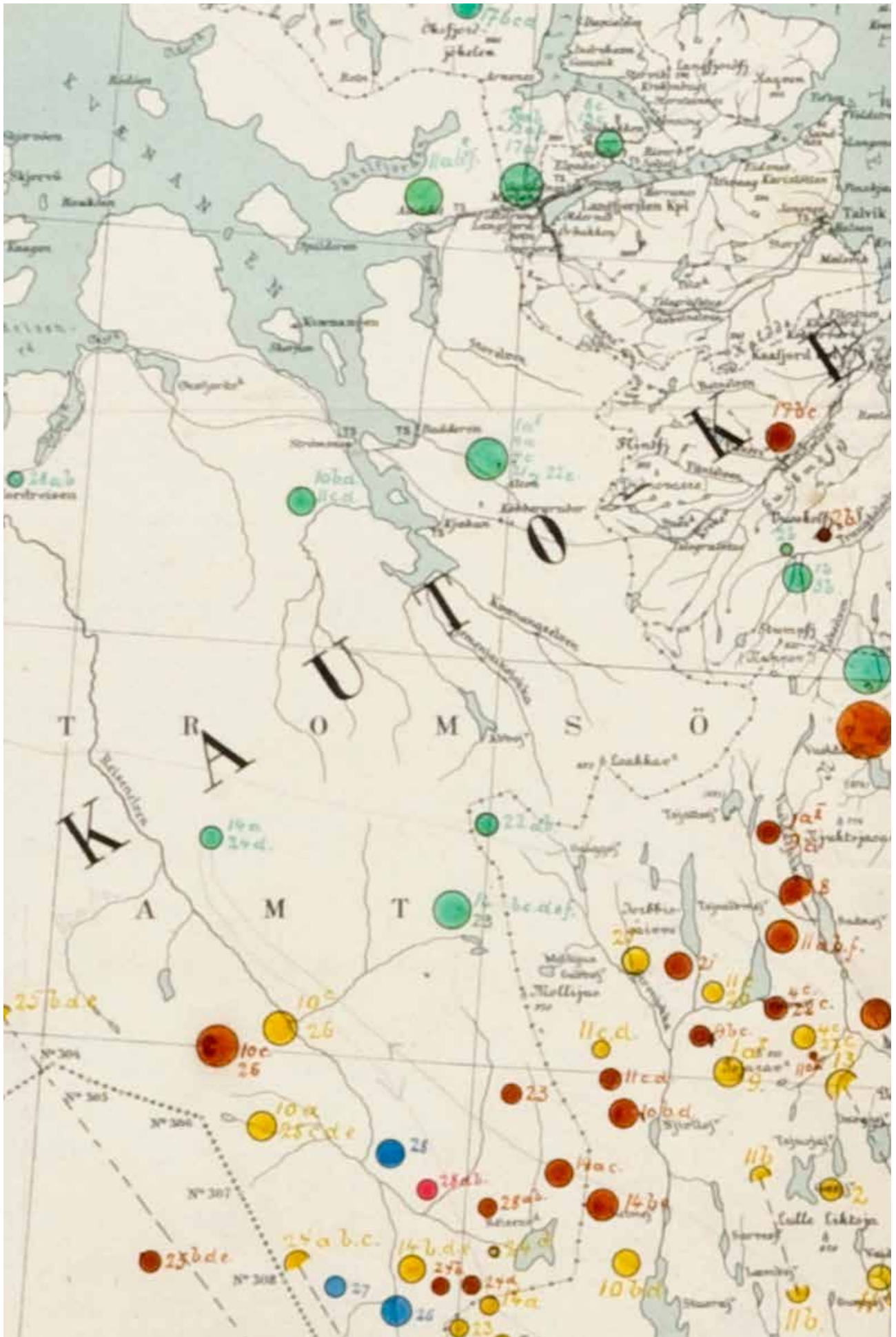
Renby nr. 21:

Gunnar Mahte siida: Mathias Aslaksen Skum med hustru, 2 barn og 1 dreng, Aslak Aslaksen Skum med hustru, 2 barn, Aslak Sivertsen Siri med hustru og tjenestepike samt Nils Jørgensen Bals med hustru og 6 barn har alle teltene ved Bergmark, Badderen sommeren 1911.

Renby nr. 22:

Simonasiida: Mathias Aslaksen Hæta med hustru og 4 barn samt Mikkal Mikkelsen Bongo har sommerboplass ved Badderen.

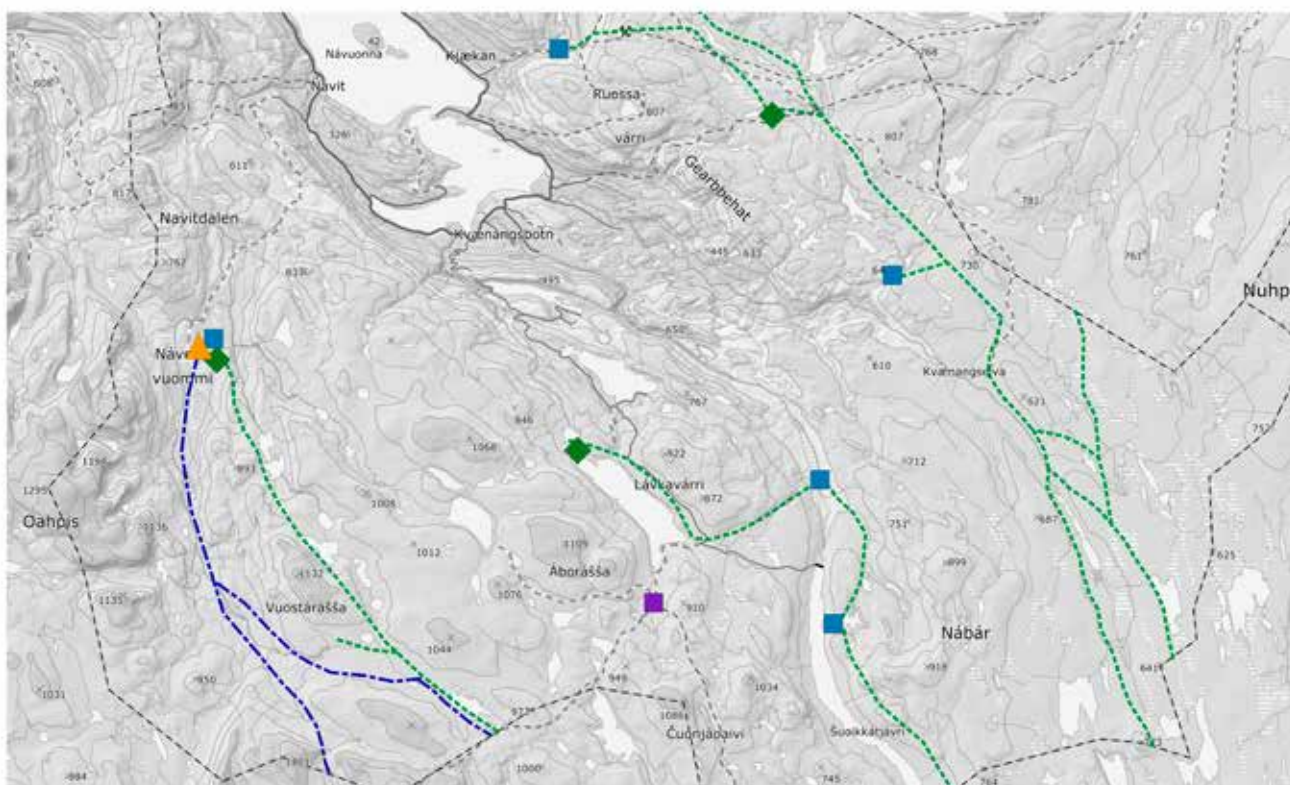
Det gjøres oppmerksom på at både opplysningene fra Schnitler og Nissens oversikter er direkte avskrifter, det kan både forekomme feil i navn på siida, personnavn og stedsnavn.

I perioden 1953-1957 kartla Ørnulv Vorren den tradisjonelle reindrifta i Finnmark og Nord-Troms. Disse kartleggingene ble utgitt som Finnmarksamenes nomadisme bind 1 og 2, og inneholder opplysninger om flyttveger, kalvingsplasser, skilleplasser med mer.

Selv om studien ble gjort relativt nylig, er Vorrens arbeid en viktig kilde siden den bygger på opplysninger som også går flere generasjoner tilbake i tid, og fordi studiene finner sted før overgangen til en motorisert driftsform skjedde rundt 1970. Det er gitt nærmere opplysninger fra Vorrens registreringer i tilknytningen til gjennomgangen av registrerte kulturminner. Under vises en forenklet skisse av Vorrens kart over relevante områder i Kvænangen.

Tegnforklaring

- ▲ Boplass Høst
- Vokterleir
- Flyttveg Høst
- Leir i kalvingstida
- ◆ Boplass Sommer
- Flyttveg Vår

0 5 10 km

I dag inngår de aktuelle områdene i Spalcá (33), Abboråšša (34) og Favrosorda (35a) reinbeitedistrikter. De områdene som faller innafør verneplanens grenser i Navitdalen benyttes i dag av familiene Gaup og Eira fra Kautokeino, som har sommerhytter i henholdsvis Kvænangsbotn og Naviteidet. Forskjellige deler av området (Spalca reinbeitedistsrikt) som faller innafør verneplanens grenser i Kvænangsbotn brukes i dag av henholdsvis familiene Bær, Sara og Skum fra Kautokeino, som har sommerhytter/leir ved henholdsvis Sørstraumen og Baddereidet.

2.2 - Kulturminner

Det er særlig i fjellpartiene rundt Kvænangsdalen og i Navit-dalen/ Návetvuopmi vi finner sporene etter reindrifta. De skogkledde områdene i Kvænangsdalen bærer få fysiske preg av reindriftsamisk bruk, men vi kjenner til ferdselsveier som har vært brukt i forbindelse med markedet i Kvænangsbøtn frem mot midten av 1800-tallet. Disse beskrives nærmere i et eget underkapittel.

Den vanligste kulturminnetypen som knyttes til reindriftsamisk bruk av landskapet er ildsted/árran og teltboplasser. Árran finnes både i gammer, i lavvoer og i goadit. Lavvoer finnes gjerne der man slo seg ned i kortere tidsrom, mens goadit har en bærekonstruksjon av såkalte bealjek/buete bjørkestenger og ble satt på steder man skulle være en stund.

Begrepet árran viser til et steinsatt ildsted som ble brukt innendørs. De er ovale eller rektangulære i formen og gjerne åpne i kortenden. I enkelte tilfeller finner man to rekker av stein som går fra árran og til det som har vært teltinngangen, disse kalles for bearpmehat. Armene ble brukt for å avgrense oppholdsrommet i teltet mot inngangspartiet (uksa), der veden oppbevares, og steinene kan erstattes av to stokker.

Med til telt- og gamleboplassen hører anlegg og kulturminner som gieddier (enger etter gjerdeplasser), gjemmer (matgjemmer i ur eller inntil stein), groper (melkegroper til oppbevaring av reinmelk), møddinger, utendørs bålplasser og diverse bygg til oppbevaring av mat, skinn, sennegress og utstyr, og til tørking av kjøtt. Byggene omfatter alt fra luovvi, som er enkle staurkonstruksjoner, til áiti eller stabbur (se eget avsnitt om bygningsmiljø). Boplassmiljøet knyttes i hop av stier. Stiene kan følges videre til drikkevannskilden og til nærliggende høstingsområder for blant annet sennegress.

Gamle boplass- og gjerdeområder lar seg gjerne påvise der det er et tydelig vegetasjons-skifte fra lyngmark til gress. Dette skyldes kultivering ved at mennesker og dyr har oppholdt seg på et begrenset område.

Det er også registrert en rekke gammer i området. I samisk sammenheng brukes gamlebegrepet både om torvgammen (dárfeogohti) og telt-gammen (bealljegohti). Torvgammen er brukt på boplasser der man oppholder seg over en viss tid, mens telt-gammen har vært brukt til kortere opphold. Fellestrekket ved torv- og teltgammene er den grunnleggende bærekonstruksjonen med buesperrer (bealjit, eller "ører"). Buesperrer tilvirkes av krumvokste trær, og gode emner kan være vanskelig å oppdrive. De har derfor blitt oppbevart til bruk for neste sesong på boplassene, eller frak-tet med under flytting.

Torvgammer etterlater seg spor i terrenget i form av tufter med mer eller mindre tydelige voller. På reindriftingsboplasser finner vi både bolig-gammer, fjøs- eller geitgammer og matgammer. I bolig-gammene finner vi i midten det steinsatte ildstedet, árran, som er orientert mot inngangen.

Árran finnes svært mange steder langs flyttvegene i området, og selv om flere av disse nå er kartfestet, er det hevet over enhver tvil at det finnes langt flere. Særlig gjelder dette Navitdalen hvor det vil gjennomføres ytterligere registreringer i 2021. I enkelte tilfeller kan det være vanskelig å skille nyere árran fra ildsteder og rasteplasser som har blitt brukt av turfolk, dette gjelder særlig i populære utfartsområder langs anleggsveiene. I den grad det er åpenbart at det dreier seg om nyere friluftaktivitet, har ildstedene ikke blitt registrert.

Over til venstre:
Gjengrodd árran i nærheten av Abojávri.
Foto: L. Brekmoe.

Over til høyre:
Godt markert árran ved Givrejávri.
Foto: P. A. Bals.

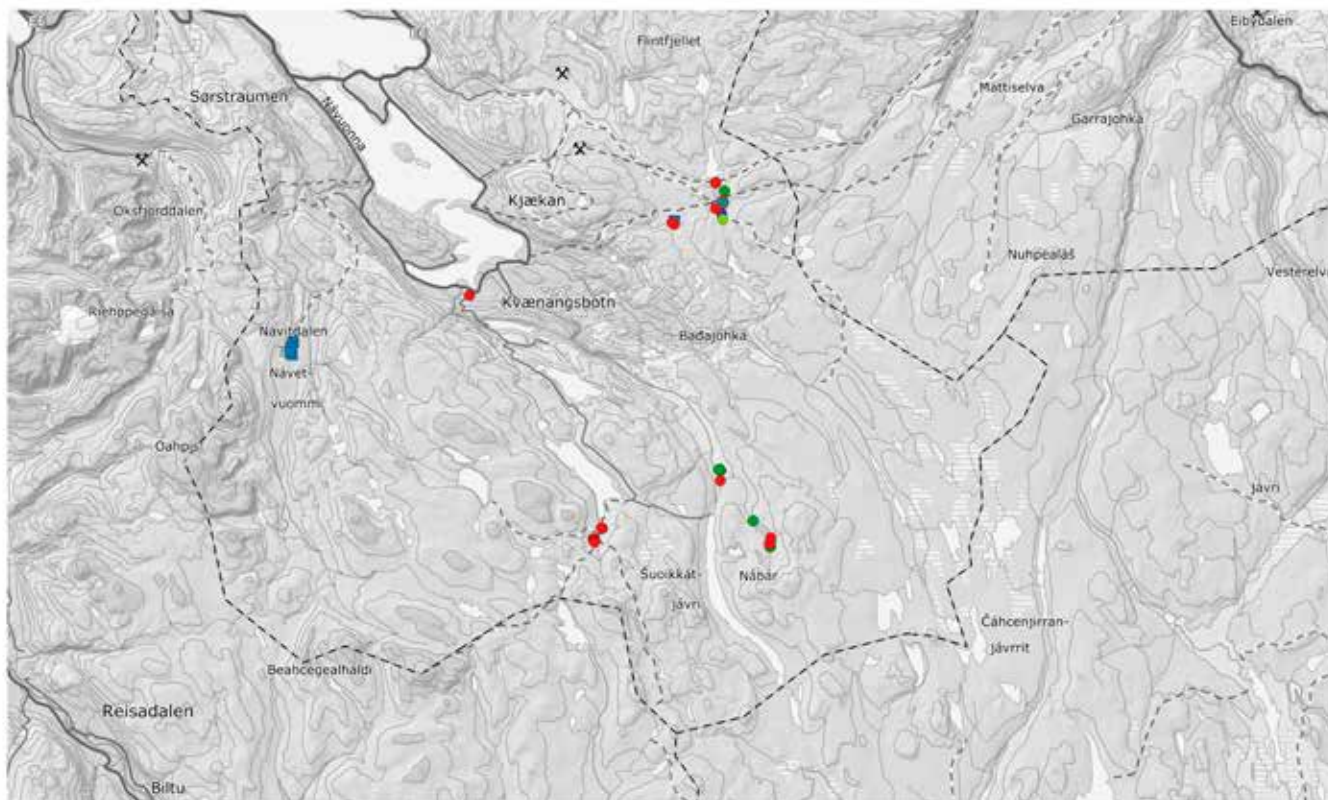
2.3 - Registrerte kulturminner

På de tre lokalitetene som ble nevnt i tilknytning til jakt på villrein, ble det i nærheten også registrert flere árran. Disse stammer trolig fra 1800- og 1900-tallet.

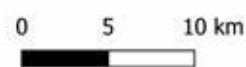
- Goddejávrrit

Ildstedene ligger på sørøstsiden av vannet. Her ble det også registrert to borri/gjemmer som mest sannsynlig har vært brukt ved opphold ved boplassene. Boplassene ved Goddejávrrit er ikke nevnt i Vorrens oversikt fra 1950-tallet. Trolig har disse blitt benyttet under flytting til sletta hvor Njárbesjohka og Goddejohka møtes.

Tegnforklaring

- Varde
- Ovn
- Gammetuft
- Alli
- Gjemme
- Arran

- Njárbesjohka – Goddejohka
Ifølge Vorren har dette vært en mye brukt leir for reinvoktere i tidsrommet 5. mai til 5. juni Vorren s. 38 under beskrivelse av H.1.b, Abborašša:

«Simlehjorden føres så snart de første kalvene begynner å komme, videre nordover langs Galgooaivve – på vestisda av Šuoikkátjávri fram til Nabarjr. Her kan vokterne ha leir i kalvingstida ved elva som går fra Nabarjr til Šuoikkátjávri. Men som regel går en videre til åmotet mellom Šuoikkátjohka og Goddejohka.»

Det ble observert flere rester etter hermetikk i området, i tillegg ble det registret borri/gjemmer. Boplassen som nevnes langs elva mellom Nábárvákkejávri og Šuoikkátjávri har trolig gått tapt som følge av vannhevinga i Šuoikkátjávri etter oppdemningen av vannet.

- Njuolggjohka
På en strekning fra Njuolggjohka til sørøst enden av Ábojavri ble det registrert flere árran. Ifølge Vorren blir dette området brukt som av reinvoktere fra H1, Abborašša.

I området Givrejavri - Margredačohkka - Ruossavággi er det registret en stor mengde reindriftsamiske kulturminner både i forbindelse med dette prosjektet og kv420-registreringene (se kart). Kulturminnene i dette området reflekterer områdets betydning som boplass og består blant annet av en rekke árran, både med og uten armer og flere steinovner som har blitt brukt til brødbaking. Disse skal ha vært i bruk helt frem til 1970-tallet.

Over: Gjemme i Goddevággi beliggende på en liten høyde i terrenget. Foto: L. Brekmoe.

Over: Gjengrodd matgrop/gjemme på lyngslette hvor Goddejohka møter Njárbesjohka. Foto: L. Brekmoe.

Over: Árran i Goddevággi. Foto: L. Brekmoe.

Over: Árran på høyledrag langs Njárbesjohka. Foto: L. Brekmoe

I forbindelse med kv420-utbygginga ble det gjort intervjuer med Elle Ristiinná/Ellen Kristine Buljo Sara, Máhtte/Mathis Mathisen Sara og Ingunna Máret/Mari Hætta. De fortalte blant annet følgende fra barndommen i Ruossavággi (Schanche 2013):

«Barna i reindriftsfamliene lekte med stein og laget ulike konstruksjoner. Det var først og fremst gutter som holdt på med slikt. Guttene hadde mer fritid enn jentene. De fisket i bekker og vann og lekte natt og dag. Først når de ble tenåringer, måtte de ut i arbeid med gjerding, samling, skilling, merking, slakting, gjeting. Jentene var allerede som småjenter med i ulike typer arbeid, som samling av brensel, skrape vierbark til lærimpregnering, skjæring og tørking av sennagress, fyring i telt/goahti, rydding og vasking. De hadde ikke like mye tid til lekning som guttene. Når de ble tenåringer, var det ofte ut i tjeneste hos andre reineiere i området.»

De mange bålplassene/lávvplassene og goahteplassene på høyda vest for Gihccevággi og vestover ned på terrassene mot slettelandet i Ruossavággi er et resultat av at gjeterne ofte satte lavvoene høyt for å ha god oversikt over reinflokkene i områdene rundt for å kunne følge med og fort rykke ut for å hindre uønskede bevegelser av rein. Etter hvert som det ble slutt med det glisne brensel/kjerringriset, flyttet de lavvoene eller bealjegoahtiene til steder der det fantes mer brensel. Slike boplasser finnes overalt i området rundt Ruossavággi (ibid.)

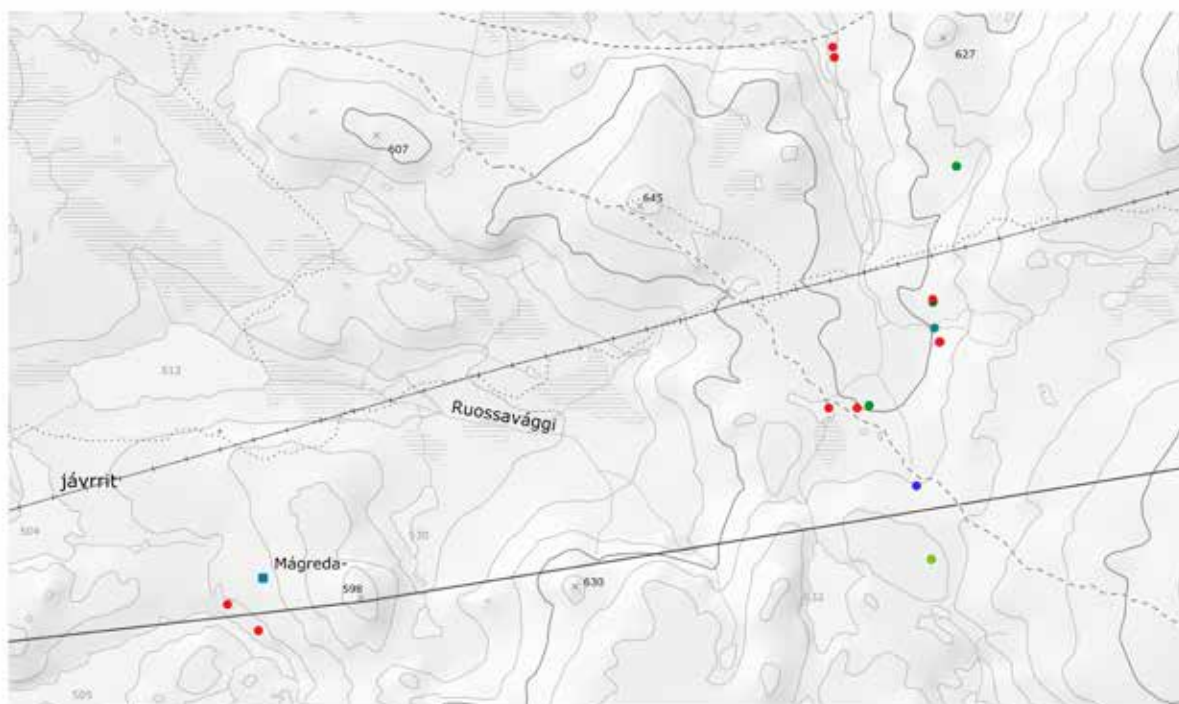
Flere av steinkonstruksjonene som har blitt registrert i området antas å være fra barns lek.

I 2014 ble det gjennomført utgravninger av 12 av kulturminnene i dette området som ble frigitt til linjeutbygginga. Det ble funnet skinn, lær og eldre sko som tyder på skoproduksjon ved boplassen. Med unntak av et bryne var de fleste funnene i utgravningene av moderne karakter. Ni kullprøver ble sendt inn for datering. Blant disse var de eldste C14-dateringene blant disse fra sent 1700-tall til tidlig 1800-tall (Niemi et. al. 2013)

I 2019 ble det registrert varder, álli/hellere, gammetuft, gjemer og árran som tidligere ikke hadde vært registrert. For ytterligere informasjon om disse, vises det til registrerte kulturminner i vedlegg 1.

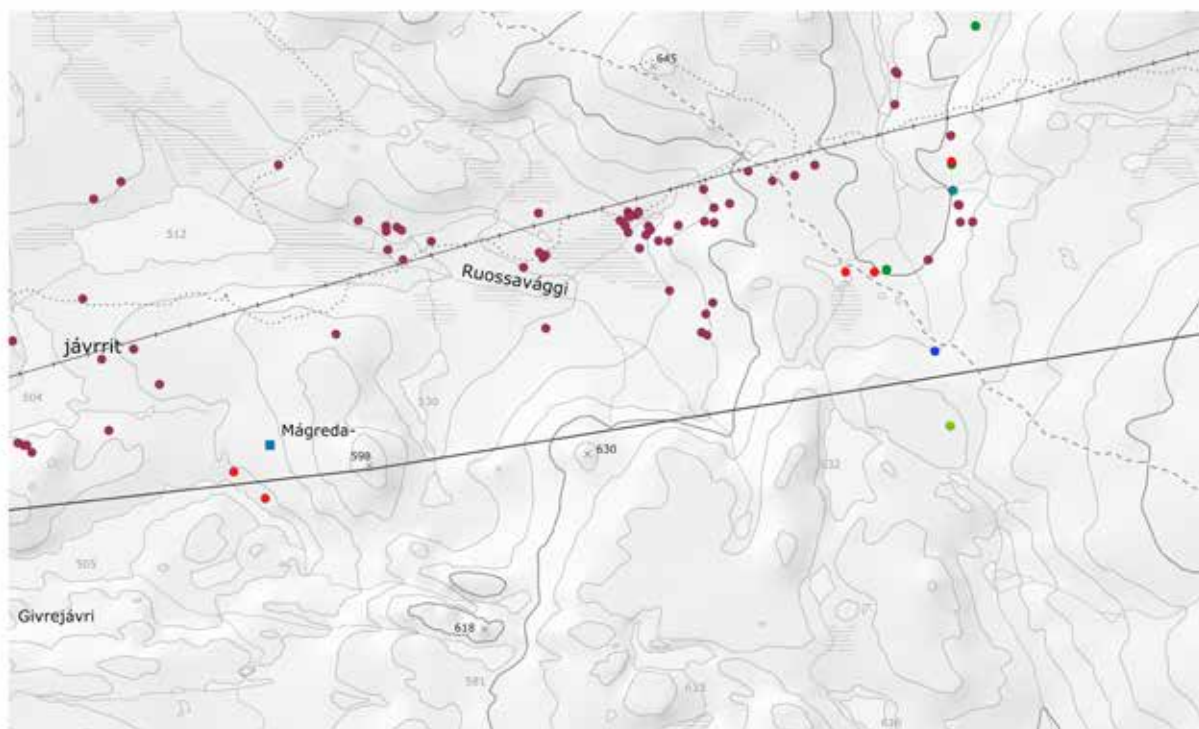
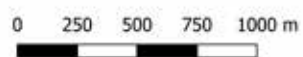
Kart på neste side:

På det øverste kartet vises nye registreringer i 2020. Det nederste kartet viser også tidligere registreringer i samme område. Kilde: Kulturminnedatabasen Askeladden.

Tegnforklaring

- Gjemme
- Arran
- Varde
- Ovn
- Gammetuft
- Alli

Tegnforklaring

- Gjemme
- Arran
- Varde
- Ovn
- Gammetuft
- Alli

Over: Borri/gjemme på høyde mellom Givrejávri og Ruossavakkijavri. Foto: P. A. Bals.

Over: Áiti/uthus som er bygget mellom to store flyttblokker. Foto: P.M.P Sara.

Over: Eksempel på árran med armer. Foto: P.M.P Sara.

Over: Ovn til brødbaking. Opprinnelig har denne vært bygget av stein, i senere tid har det blitt tilført jernplater. Ovnen skal ha vært i bruk frem til 1960-tallet. Foto: P.M.P Sara.

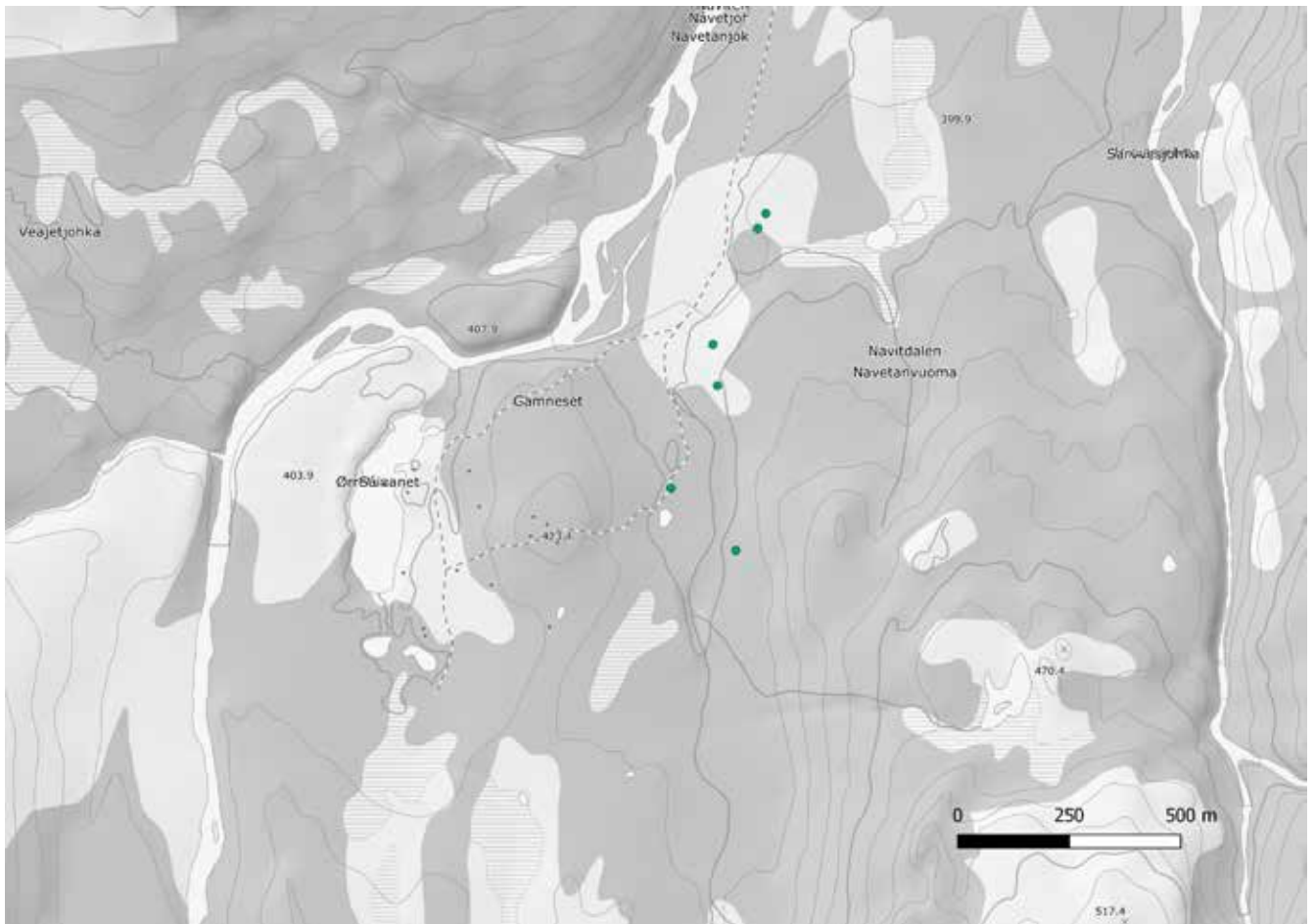

Området gjennom Badaávži og langs Bađajohka og Bađajavri er også en kjent flyttveg mellom vinter og sommerbeite. Her hadde de før vår-, sommer- og høstboplass ved Bađajavri og vår- og høstboplass ved Snedđetjohka. Sistnevnte plass brukes i dag som merkeområde (merkegjerd), men her skal være mange teltboplasser (árran) fra tidligere bruk. Om høsten foregikk det mye melking av reinen ved Snedđetjohka og Bađajavri. Ved førstnevnte blei det også sankt mye syregress (engsyre) som blei blanda med reinmelk, fylt i reinmager og tørka for oppbevaring om vinteren. Dette var en viktig del av kostholdet tidligere (Svestad 2004).

Ikke alle boplasser har blitt fanget opp i forbindelse med tidligere og dette prosjektet. Det skal også være en sommerboplass ved de store myrområdene i i Njárbbesat, og flere árran fra gjeterposter på bergene ovenfor Storfossen/Stuoragorži samt sør for elva under Storfossen.

Det er allikevel størst sjanse for langt flere kulturminner i Navitdalen/Návetvuopmi. Dalføret har i lang tid vært brukt som sommerbeite, kalvingsland og samlingsområde (på høsten) av rein-drifta. Her har også vært både høst- og vårleir (boplasser), mens sommerboplassen har vært ved Storsvingen på Kvænangsfjell.

I forbindelse med prosjektet ble det registrert 6 gammetufter i dette området. De fleste av disse er boliggammer, i tillegg til en geitgamme. Disse har siden blitt kontrollregistrert av Sametinget og er registrert i kulturminnedatabasen Askeladden.

Over: Gammer registrert i Navitdalen i 2019.

Over: Gammetuft, Askeladden 267686-1. Foto: André Nilsen.

Over: Tuft etter geitgamme, Askeladden 267686-2. Foto: André Nilsen.

3

K A P I T T E L T R E

UTMARKA

3.1 - Fastboendes bruk av utmarka

Kvænangen er fra gammelt av et samisk område, og den faste bosettingen er allerede nevnt i svenske skatteregnskap fra 1553. Skatten ble betalt i fisk, reinskinn, sølv, kobber og annet, og i 1558 er det registrert 18 skattebetalende «sjøfinner». De siste fem hundre årene har Kvænangen vært et etnisk sammensatt område bestående av samisk og norsk bosetting. Fra 1700-tallet setter kvensk bosetting sitt preg på området og de indre delene av Kvænangen er et kjerneområde for kvensk språk og kultur helt frem til våre dager. Felles for alle disse folkegruppene var en allsidig utnyttelse av ressursene som omgivelsene hadde å tilby. Livsgrunnlaget til de aller fleste var en kombinasjon av fiske og jordbruk, men også fangst, innlandsfiske, sanking og skogbruk var viktige binæringer.

Både Sven Erik Grydeland (De sjøsamiske siida-samfunn : en studie med utgangspunkt i Kvænangen, Nord-Troms 2001) og Ivar Bjørklund (Fjordfolket i Kvænangen: fra samisk samfunn til norsk utkant 1550-1980) gir omfattende beskrivelser av befolkningsutvikling og bosetting i kommunen. I denne rapporten er det disse gruppernes bruk av utmarkas ressurser som står i fokus.

De fastboende har utnytta utmarksressursene i et stort område som strekker seg fra Niemenaike og Nordbotn, gjennom Gearbet og Dalen, og inn til bjørkeskogen ovafor Storfossen/Stuoragorži. Jakt og fiske forekom også i fjellområdene, og ifølge NIKUs rapport skal Doaresjavri (nesten ved grensa med Kautokeino kommune) tidligere ha vært grense for hvor langt innover i landskapet de fastboende gikk.

Den følgende gjennomgangen av ulike ressursutnyttelser er belyst dels gjennom registrerte kulturminner, men også gjennom muntlige opplysninger fra intervjuer i tidsrommet 1976 – 1995. Muntlige opplysninger er så langt det er mulig forsøkt kartfestet for å gi et bilde av bruken av landskapene.

Kartene er utviklet på bakgrunn av registreringer, historiske kart og kart utviklet gjennom tidligere arbeid, og da særlig vassdragsundersøkelsene fra 1970-tallet. Grunnet de originale kartenes målestokk, må det påregnes unøyaktigheter, særlig hvor det er snakk om individuelle kulturminner som tjæremiler eller gammetufter. Det fremkommer av kartene i denne rapporten hvilke av kulturminnene som har blitt registrert gjennom fysiske befaringer, og hvilke som er basert på muntlige opplysninger/historiske kart.

Kart på neste side:

Skann av kartet som ble utarbeidet i 1976. Kartet har blitt georeferert og digitalisert for bedre oppløsning. Kilde: Gustav Rossnes (1976).

3.2 - Skogskoier og gammer

All aktiviteten i utmarka medførte også at folk trengte tak over hodet mens de arbeidet. I området finner man flere tufter etter skogskoier og gammer som har vært brukt til det formålet. De mest kjente er skogskoiene som fremdeles står den dag i dag, og brukes aktivt av turgåere, jegere og som turmål i seg selv.

Over: Gærbbethytta. Foto: L. Brekmoe

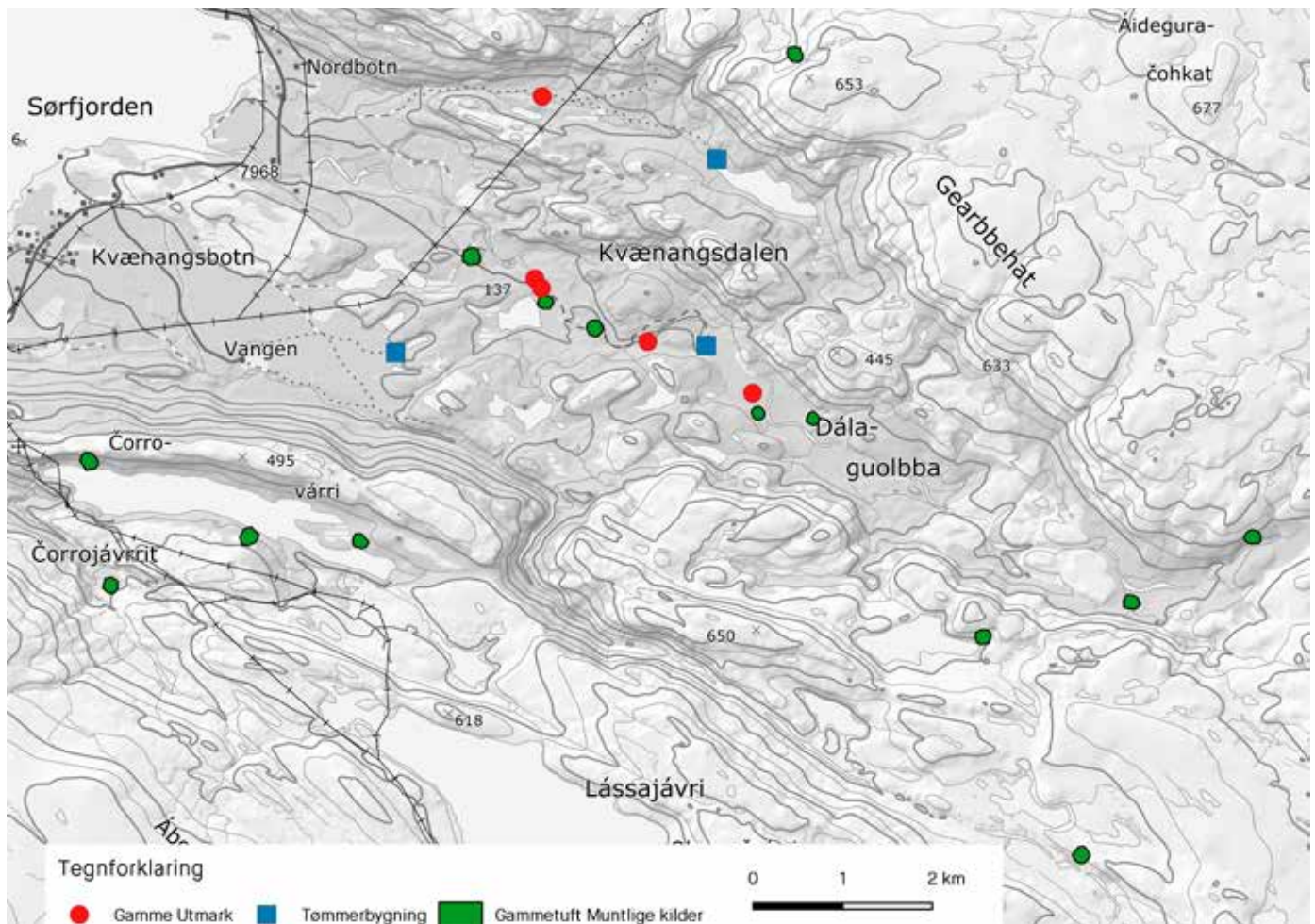

Over: Limpastua. Foto: L. Brekmoe

Over: Kvæningen Skogstuer/Dalstuene.
Foto: L. Brekmoe

- Gærbbethytta: I vestenden av Gearbbetjávri som er utløpet til Nordbotnelva ble det i 1915 oppført en tømmerhytte av Statens Skoger. Byggmester var Anders B. Andersen fra Tangnesland. Stua er i laftet, høvlet tømmer med stein i grunnmur og saltak med papp. Bygningen måler 6.90m x 4m og har to rom. Den har blitt brukt til alle tider av året av folk som har jobbet med tjærebrenning, vært på jakt, fiske eller bærplukking og skogbruk.
- Limpastua: Skogskoie som ble bygget av Hjalmar Jakobsen fra Myrdal i 1920. Limpastua (til venstre under) er bygd av tømmer, rund på utsiden og økset til på innsiden. Stua bestod opprinnelig av oppholdsrom i nordenden og stall i sørenden. Bygningen måler 3.9m x 5.66m.
- Kvæningen skogstuer/Dalstuene: Kvæningen skogstuer består av tre bygninger som er bygd på rekke etter kvensk tradisjon. Bygningsmassen har en innholdsrik historie hvor bygninger både har blitt flyttet og har endret funksjon. Den første av disse, Gammelstua, ble bygd rundt tidsrommet 1880-1890. Ifølge kilder skal byggherren ha vært en kven ved navn Skovberg. Denne ble utvidet med en høylae rundt 1900 og en annen tømmerbygning, stallen, ble bygd inntil høylaen. Rundt 1910 ble det bygd ytterligere en tømmerbygning, Nystua, som ble bygget til i rekken med de to eldre bygningene. Mellom de tre tømmerbygningene var det høylaer, og anlegget ville vært svært likt det det er i dag. Under 2. verdenskrig var det mindre aktivitet i dalen og Nystua ble flyttet til NiemenaiKKu nede i Kvæningsbotn. Senere ble den flyttet til Sørfjorden. Da krigen tok slutt ble det på ny behov for favneved og dermed husly i dalen, og Nystua ble flyttet tilbake. I 1951 ble stallen tatt ned, reparert og flyttet 20m nærmere elva. De andre ble stående som før. Stallen ble nå bolig for arbeidskarene, Nystua og Gammelstua ble brukt som stall. Skogsstuene gikk ut av bruk som utmarksboliger på 1960-tallet, men på 1980-tallet ble bygningene restaurert og flyttet tilbake til sin opprinnelige rekkeform. I dag eies skogsstuene av Statskog og forvaltes av Nord-Troms museum.

I tillegg til de stående bygningene, finnes det tallrike tufter etter nedfalte koier og gammer. Disse ble gjerne bygget på privat initiativ og på lik linje med skogskoiene ovenfor brukt hele året gjennom til ulike aktiviteter i utmarka.

Et eksempel på slike tufter er en gammetuft langs veien til Gærbbethytta. Denne skal ha vært i bruk rundt 1910-1920 og er også nevnt i registreringene fra 1976, Tufta er tydelig markert med kraftige steinvoller som vegger.

Ved parkeringsplassen ved Rundvannet ligger restene etter en koie med oppmurt grue som trolig kan dateres til 1800-tallet. Alt tømmeret er hogget med øks. Denne tufta er et eksempel på en "kvingamme", hvor har bestått av en nedre, lafta del og en torvkledd øvre del. I følge Svestad (2004) kombinerer disse både kvenske og samiske byggetradisjoner.

Over: Gammetuft langs veien til Gærbbet hytta. Foto: L. Brekmoe

Over: Kvingamme ved Rundvannet. Foto: L. Brekmoe

Over: Gammetufta er tydelig markert, det ene rommet. Rommet til høyre er åpent på den ene kortenden og har muligens vært benyttet som stall. Foto: L. Brekmoe

Over: Tjæremile nær Limpastua. Tjæremilene gir gode vekstforhold og er ofte svært gjengrodde. Foto: L. Brekmoe

Over: Spor etter nevrtaking i nærheten av tjæremila over. Foto: L. Brekmoe

Gammer og koier ble ofte brukt i forbindelse med brenning av tjæremiler. Gammetufta på bildet til venstre er eksempel på en slik. Tufta har hatt torvvegger og er bygget inntil en bakkekant. Den er rektangulær og delt i to to rom, muligens har det ene vært brukt til oppstalling av hest. På bakkekanten ligger en liten tjæremile.

3.3 -Tjæremiler

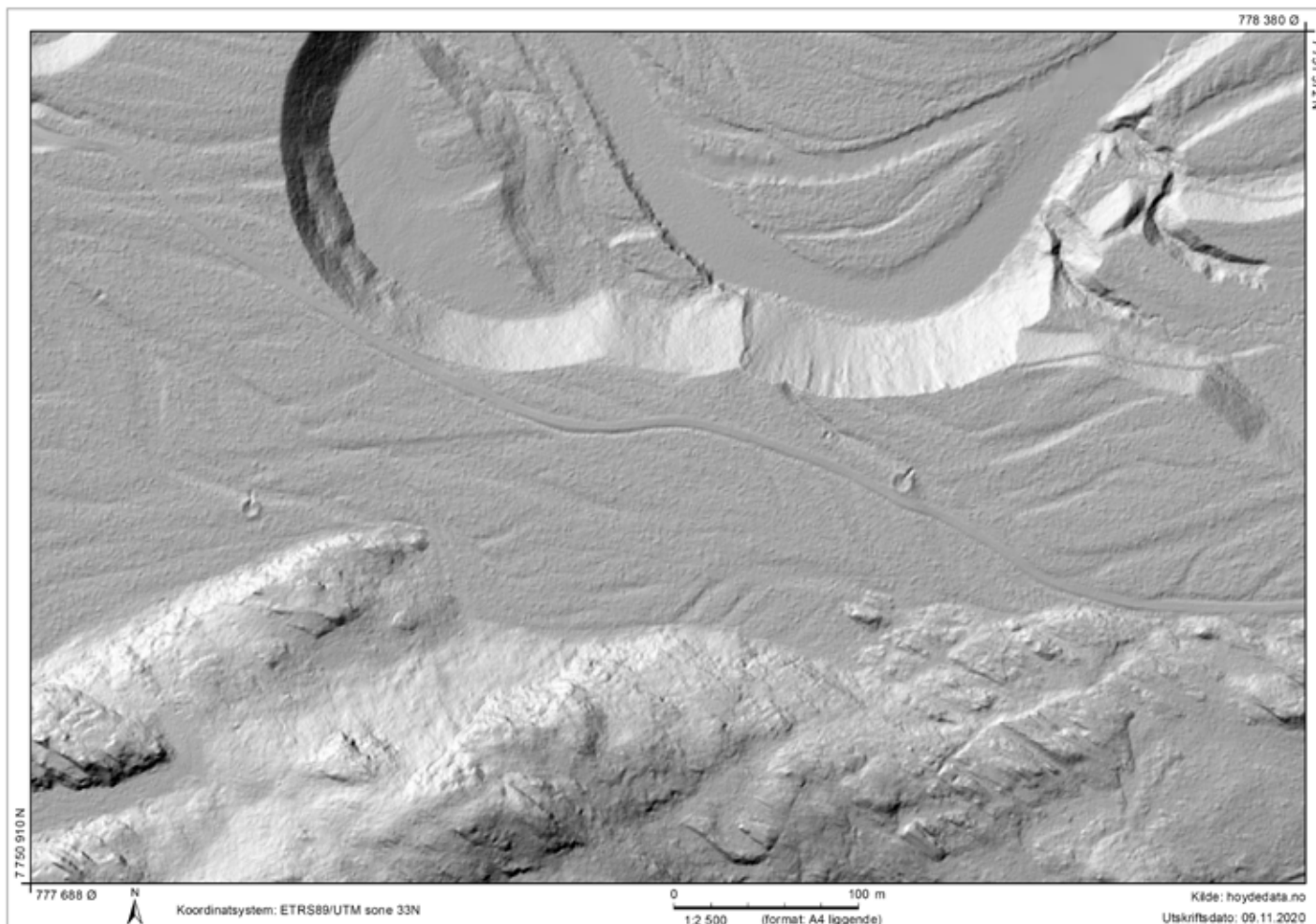
Tjæremiler er det mest tallrike kulturminner i de skogkledde dalbunnene og dalsidene. Kvenene hadde med seg kunnskapen om hvordan man utvant tjære fra fururøtter og dette var en viktig inntektskilde for befolkningen i Kvænangsbotn. Det var et stort behov for tjære, særlig til impregnering av båter og til dels også fiskeredskaper og garn. Tjærebrenning hadde et oppsving i etterkrigsårene i forbindelse med gjenreisninga, men mot slutten av 1960-tallet var det så og si slutt på tjærebrenning i Kvænangsbotn.

Tjæremilene fremstår i dag som runde nedgravninger som gjerne ligger i en bakkekant slik at man enkelt kunne tappe tjæra ut av mila og ned i tjæretønner via en tapperenne. Det ligger mange tjæremiler i området, og kun et fåtall av disse er registrert. Disse varierer i diameter fra 3m til den velkjente stormila som har en diameter på rundt 20m.

Tilknyttet tjæremilene finner man ofte også tydelige spor etter nevrtaking og groper hvor man har brutt tyrirøtter. Frem til 2. verdenskrig ble røttene brutt med håndmakt, et krevende og tungt arbeide med spett og økser. Etter krigen ble det vanlig å bruke dynamitt.

Det karakteristiske utseendet på tjæremilene med voller og en tydelig tapperenne ut fra milas midtre, gjør det mulig å identifisere disse ved hjelp av LIDAR-skanninger av landskapet. Ved hjelp av flybåren LIDAR-teknologi er det mulig å analysere store landskapsrom, noe som er særlig nyttig i skogsområder hvor tradisjonelle registreringer kan være vanskelige og tidkrevende grunnet gjengroing og tett vegetasjon.

Over: Utsnittet over viser LIDAR-skanninger i Kvænangsbotn. To tjæremiler er tydelig markerte i landskapet, med tapperenner og voller. Kilde: hoydedata.no.

Bygginga og brenninga av tjæremilene var en tidkrevende jobb som pågikk over lang tid. På høsten brøt man fururøtter og samlet disse på mileplassen. Når vinteren satte inn, ble røttene saget og kløyvd i mindre størrelser og stablet. Etter at tjæreveden (den tjæreholdige kjerneveden i furua) var stablet, ventet man til etter jul slik at sola hadde begynt å varme litt. Da satte man i gang med spikkingen, Når telen var gått av marka, begynte man arbeidet med milebunnen. Størrelsen på denne måtte tilpasses hvor mye ved man hadde. Bunnen ble gravd ut for hånd, og det var vanlig å gjenbruke milebunnene år etter år.

I bunnen på tjæremila ble det lagt ned never. Oppå neveren ble det lagt langved, som ikke behøvde å være tjæreholdig. Denne skulle holde neveren nede og forhindre at den krøllet seg. Det ble skåret til en stokk som skulle ta imot tjæra i bunnen av mila og ei tapperenne fra denne for å lettere få tjæra i tønna. Det er sporene av tapperennene som synes så tydelig på LIDAR-skanningene.

Legging av veden måtte skje i oppholdsvær slik at veden ikke ble våt og brant tregere. Dette arbeidet deltok både store og små i, men det skulle stables nøyaktig og etter et bestemt mønster.

Over: Nord-Troms museum dokumenterte i 1987 bygginga og brenninga av ei tjæremile i Kvænangsbotn. På bildet ser vi Hartvik Nilsen og André Conjin som dekker milebunnen med never. Foto: NTRM.

Over: Både store og små er med på å stable tjæreveden i denne mila i Navit. Foto: NTRM.

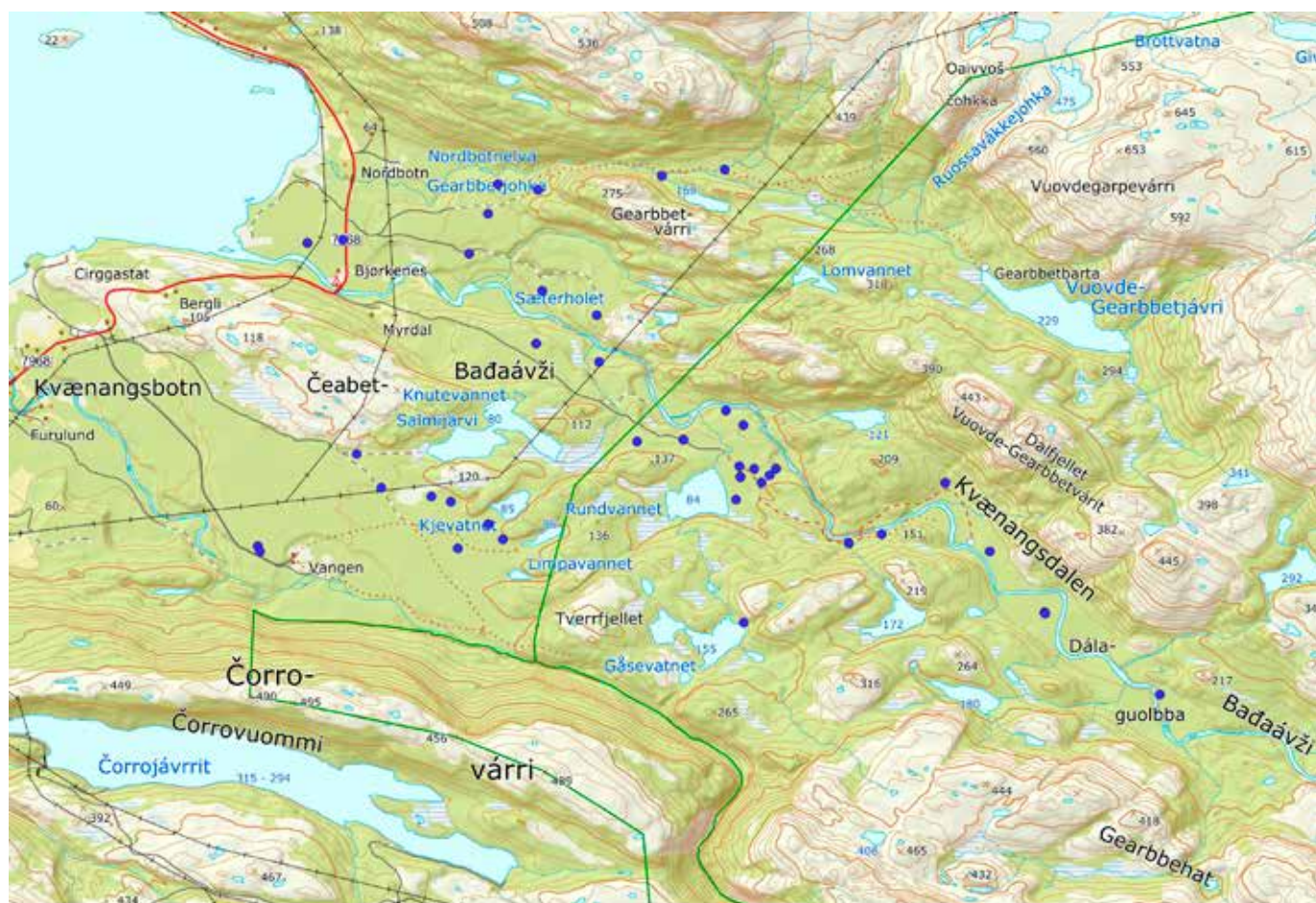
Over: Denne brenninga av ei mila på Naviteidet er dokumentert av en finsk turist ca. 1940. På bildet ser vi Erling F. Johnsen, Johannes Reiersen og Henrik Warth. Foto: NTRM.

Etter at veden var på plass i mila, la man på torv med lyngen ned. Lyngtorv var aller best, og helst uten sand som kunne forurense mila. Til ei mila som ble brent i stille vær, gikk det med om lag 90 m² brenntorv. Når man skulle tenne mila, måtte det være helt vindstille. Det ble lagt flis og never langs foten av hele mila, slik at varmen spiste seg oppover mila og møttes på toppen. Tønnene sto klare ved mila for å bli fylt med tjære.

Når den første tjæra kom, var avhengig av størrelsen på mila. For ei mila på 7–8 tønner, måtte man vente omtrent tre timer. Det var viktig å passe på at mila brant jevnt. Ble det for varmt, måtte man legge på torv slik at tjæra ikke brant opp.

Tjæra ble tappet i tønner. Etter et døgn ble forbrent tjære (låg) tappet ut av tønna. Forbrent tjære kan ikke brukes, og når tønnene med tjære kom til handelsmannen som skulle kjøpe tjæra for videre salg, ble det alltid sjekket at det var ordentlig tjære på tønnene. For mange av familiene i området var tjæra en av de viktigste biinntektene.

Under: Totalt har det blitt plottet inn 72 tjæremiler i området. Av disse er de fleste registrert ved hjelp av LIDAR-data, mens et mindretall (12) har blitt fysisk registrert. Det er mulig det finnes tjæremiler som ikke er synlige på LIDAR.

Tegnforklaring

- Tjæremile

0 1 2 3 4 km

Stormila i Kvænangsbøtn

Et av de mest kjente landemerkene i Kvænangsbøtn er Stormila, også omtalt som verdens største tjæremile som ble brent rundt år 1900. Følgende er skrevet etter en artikkel av Hans Kr. Eriksen (Menneske og Miljø i Nord-Troms 1975) og Jan Isaksens kultursti i Kvænangsdalen:

Mange menn var i arbeid med stormila. Det var folk med både fra Kvænangen og fra Nordreisa, i to år hadde de arbeidet med mila. Etter at rotveden, spiket, var lagt på plass, begynte de å kjøre tønner med tjue hester. En hel flokk var igang med å lage tønner. Da de trodde at alt var klart, sendte de bud til Reisa etter Sauta-maton (den man aldri når). Sauta-maton var ansett for å være den som best kunne brenne ei tjæremile og her var det store verdier som stod på spill!

Og Sauta-maton kom. Han ruslet rundt mila og så på den. "Kor mange tønner har dokker?" spurte han. De hadde nok, var svaret, hele 200 tønner hadde de. "Ta fem menn og lag fleire" så Sauta-maton. "Kor mange hesta har dokker?" "Nesten tyve" var svaret. "Ja, sett i gang og kjør torv!" sa Sauta-Maton. "Det e torv nok på mila" svarte karene. Men Sauta-maton sa: "Kjør torv, og alle mann i arbeid!" Så gikk han og la seg for å sove.

De vekket ham da de trodde alt var klar til brenning, men Sauta-maton var ennå ikke fornøyd. "Var det ikke mer torv?" De mente at det var torv nok. "Kjør vekk!" sa han. "Har dokker mange tønner?" "320 tønner, og en åttring hadde de også" var svaret. "Javel", sa Sauta-maton, og så tente han på mila. "Slepp ikke luft til, og legg torv på kvær eneste grist og varmeloge som sdokker ser." sa Sauta-maton. "Det vil ta lang tid, kanskje tre døgn før tjære kommer, og den første vil være kald". "Kald?" sa de andre, "Tjæraen er vel ikke kald!"

Det gikk tre døgn, og ingen tjære kom. "Den helsikkens finnkallen har ødelagt heile mila for oss!" sa de andre. Det gikk to timer til, så kom den første tjære, og den var kald! "Den blir nok varmere", sa Sauta-maton "og da må dokker være kvikke til å skifte tønne!". De hadde fire tappehull og etter noen timer ble tjæra varmere og varmere, og kom fortere og fortere. De greide kanpt å skifte tønner ved tappehullene, så fort kom tjæraen!

Den første hundra var snart unnagjort, så fulgte den andre og også den tredje. De fylte alle de 320 tønnene, deretter alle de fat og stamp som fantes i Kvænangsbøtn. Deretter fylte de åttringen til ripa. Så hadde de ikke mer å fylle i, og resten måtte de bare la renne. De regnet med at de hadde fått 380 tønner førsteklasses tjære.

Folk sa Stormila i Kvænangsbøtn var verdens største tjæremile, og kanskje var den det også?

3.4 - Tømmerdrift

Allerede de tidlige skriftlige kildene nevner furuskogen i Kvænangsbotn. Furu fra Kvænangsbotn ble brukt til både bygningsmateriale og båtbygging, og det var også tømmerfløting i Kvænangselva. Videre fløting av tømmeret ble gjort fra Kvænangsbotn og ut i fjorden til de enkelte sagbrukene som Badderer og Kjækan. Det største uttaket av tømmer skal ha foregått i 1930-årene.

I Navitelva ble det omkring 1913 bygd to vannsager som helt frem til krigen ble driftet samtidig, i konkurranse med hverandre. Alle sagbruk i kommunen ble rasert i forbindelse med nedbrenninga, og etter krigen ble sagene som ble gjenoppbygd motordrevne. Utstyret fra den vandrevne sirkelsaga i Navit ble imidlertid funnet i 1996 av etterkommere etter sagbrukseier Johan Erik Abrahamsen og et restaureringsprosjekt ble igangsatt. Arbeidet ble ferdigstilt i 2001, men det ble i ettertid oppdaget at renna fra fossen til saga må være langt kraftigere siden saga ikke skal ha daglig tilsyn, men være en formidlingssag som brukes med jevnlig mellomrom. Per dags dato er saga ikke i drift.

Over: Johan Erik Abrahamsen ved saga i Navit cirka 1955. Foto: NTRM.

3.5 - Slåttemark

Før til dyr ble hentet fra utslåtter/skogsslåtter. I dag er mange av disse grodd igjen, mens andre kan identifiseres på bakgrunn av vegetasjonstyper. Høyet ble slått på utslåttene og satt i staker på stedet for å tørke, før de ble hentet på vinterføre med hest og slede. Den viktigste kilden for å identifisere disse er stedsnavn kombinert med informantopplysninger (i.e. Storslåtta, Mellomslåtta, Ivar S. slotten og Kollerslåtta. Disse slåttemarkene har ikke vært i bruk i særlig grad etter 2. verdenskrig og er i hovedsak i sene gjenvekstfaser. .

I 2018 gjennomførte Ecofact naturtypekartlegginger for å vurdere tilstand og muligheter for fremtidig skjøtsel. Disse studiene inkluderte blant annet Storslåtta som ligger ved Kvæningen Skogstuer/Dalstuene.

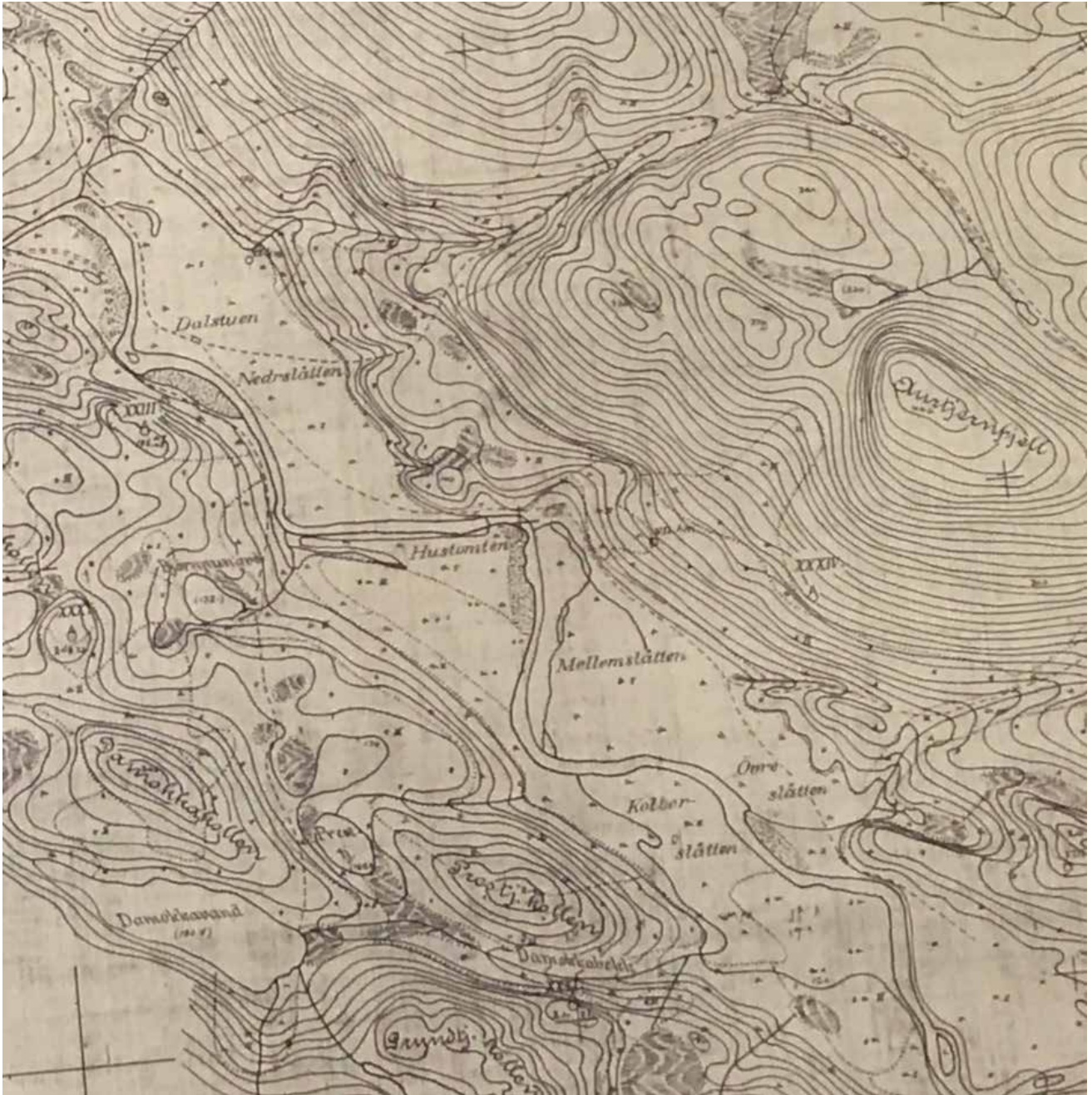
De lange og uforutsigbare vintrene i nord skapte ofte behov for mer fôr til dyra enn det man hadde høstet inn året før. Da var det vanlig å bruke de underjordiske delene av ulike planter, jordstenglene, som tilleggsfôr. En av de viktigste plantene til denne bruken var bregnearten Strutsevinge som hadde spesielt store jordstengler. Denne bruken av bregner finnes trolig bare i Norge. Lav samt bark fra rogn og furu var andre viktige tilleggsfôr som ble sanket. I tillegg ble ris hugget utpå høsten og lagt i dunger og hentet til gården på vinterføre.

3.6 - Den usynlige bruken av utmarka

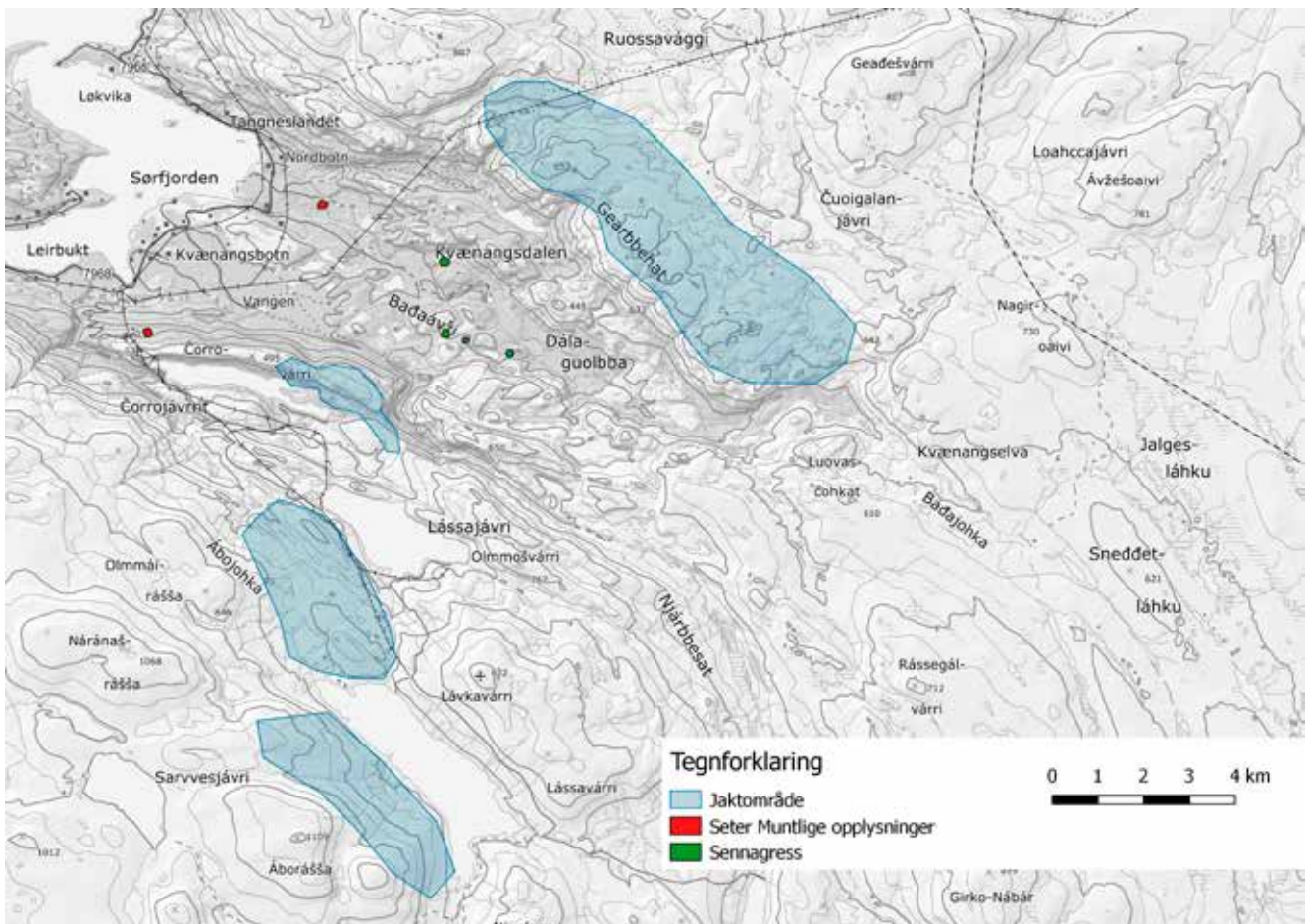

Skogen var også en viktig ressurs for avvirking av brensel, og da i hovedsak bjørk, men også myrområdene spilte en viktig rolle. Her fantes det mange områder hvor man sanket sennagress som ble tørket og brukt i kømmager og som fyll i madrasser. Dette var en bruk både fastboende og reindriftsamene hadde behov for, og det var vanligst å skjære sennagresset for tørking på sensommeren. Gode sennagressområder ble kartlagt i 1976 i forbindelse med vassdragsundersøkelsen.

På myrene plukket man også multer som ble brukt både i egen husholdning og for salg. Også tyttebær ble plukket for videresalg og var en viktig bi-inntekt for familiene. I tillegg ble blåbær, krøkebær og bringebær plukket, hovedsaklig for bruk i egen husholdning.

Over: Statskog utarbeidet i 1904 et kart over indre deler av Kvænangsbotn hvor utmarksslåtter er avmerket med navn. Kilde: Statskog.

Over: I forbindelse med Gustav Rossnes undersøkelser av fastboendes bruk av utmarka i 1976 ble områder brukt til skjæring av sennagress, muntlig informasjon om tidligere seterdrift og mye brukte jaktområder for jakt på rype kartlagt. Disse kartene har blitt georeferert og digitalisert.

3.7 - Ferdelsårer

En type kulturminner som er bevart, og som det eksisterer flere fine eksempler av i registreringsområdene er veianlegg. Årsaken til at disse er trukket ut som en egen gruppe er at de - som skogskoiene og gammene - ble brukt av alle ferdende folk i områdene.

I mange tilfeller har gamle ferdelsårer gått ut av bruk og er i dag lite synlige, mens andre fremdeles er holdt i hevd eller består av oppmuringer o.l. slik at de fremdeles er godt bevart. Blant disse kan nevnes:

- Veien gjennom Gærbikkura ble bygd av Anders B. Andersen, som også stod for bygginga av Gærbethytta. Veien ble bygd omlag 1915 og går gjennom 200 meter med bratt ur.
- I Kvænangsdalen er deler av en hestevei bevart og fremstår som en omlag 50m lang oppbygning av steinhellere. Dateringa på veien er usikker, men veien er trolig fra slutten av 1800-tallet eller tidlig 1900-tall.
- På sørsiden av Kvænangselva er det også anlagt en vei som er bygget opp ved hjelp av steinhellere. Denne er bygget mellom elva og bratte berg som en forlengelse av skogsveier lenger ned i dalbunnen og går til kulpen ved Dalstuene, hvor det før har vært linebane til transport av høy fra utmarks-slåttene over elva.
- Langs sørsiden av Čeabetjávri er det bygget en vei mellom vannkanten og en bratt skråning. Veien kalles Sávgge-Geaidnu (Sávgge-veien). Sávgge var Nils Andersen Eira (1851-1918), og det er trolig han som har bygget veien. Veien er omlag 300m lang og ble bygget til bruk for reinraider både på barmark og snødekket mark. Den har til tider også blitt brukt som flyttvei for reinflokkene, og vil også ha vært farbar for hest og kjerre.

Over: Veien gjennom Gærbikkura, datert ca. 1915. Foto: L. Brekmoe

Over: Oppmurt vei i Kvænangsdalen. Foto: L. Brekmoe

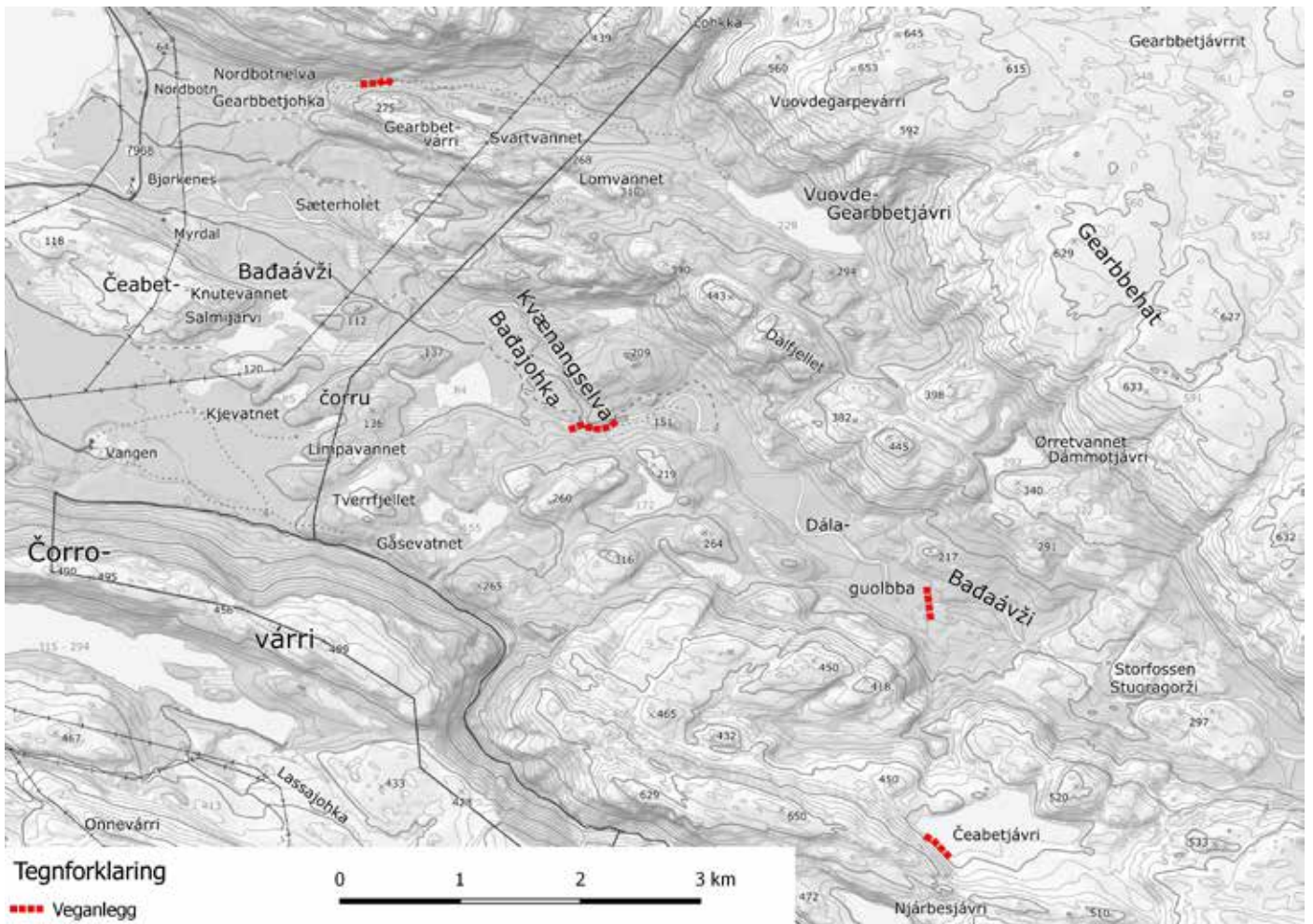

Over: Vei langs Kvænangselva. Foto: L. Brekmoe

Over: Sávgge-Geaidnu langs vannkanten ved Čeabetjávri. Foto: M.A.H. Sara.

Over: Kart over registrerte veganlegg og varder. I tillegg er en linebane over Kvænangselva avmerket, det er usikkert om det eksisterer fysiske spor etter denne.

En vanlig kulturminnetype langs reindriftsamiske ferdssårer og flyttveger er varder som viste vei ved dårlige værforhold. I forbindelse med feltarbeidet ble det registrert én slik varde i Ruossovággi og langs Njárbesjohka. Disse er ofte svært vanskelige å datere med mindre man har muntlige kilder som forteller om hvem som har bygget disse. På grunn av manglende lav og andre indikasjoner på høy alder, antas vardene langs Njarbesjohka å være av nyere tid, trolig siste halvdel av 1900-tallet. Varden i Ruossovággi antas å være eldre enn disse.

Under:

To av vardene registrert langs Njárbesjohka til venstre. Varden i Ruossovággi lengst til høyre. Foto: L. Brekmoe & P. M. M. Sara

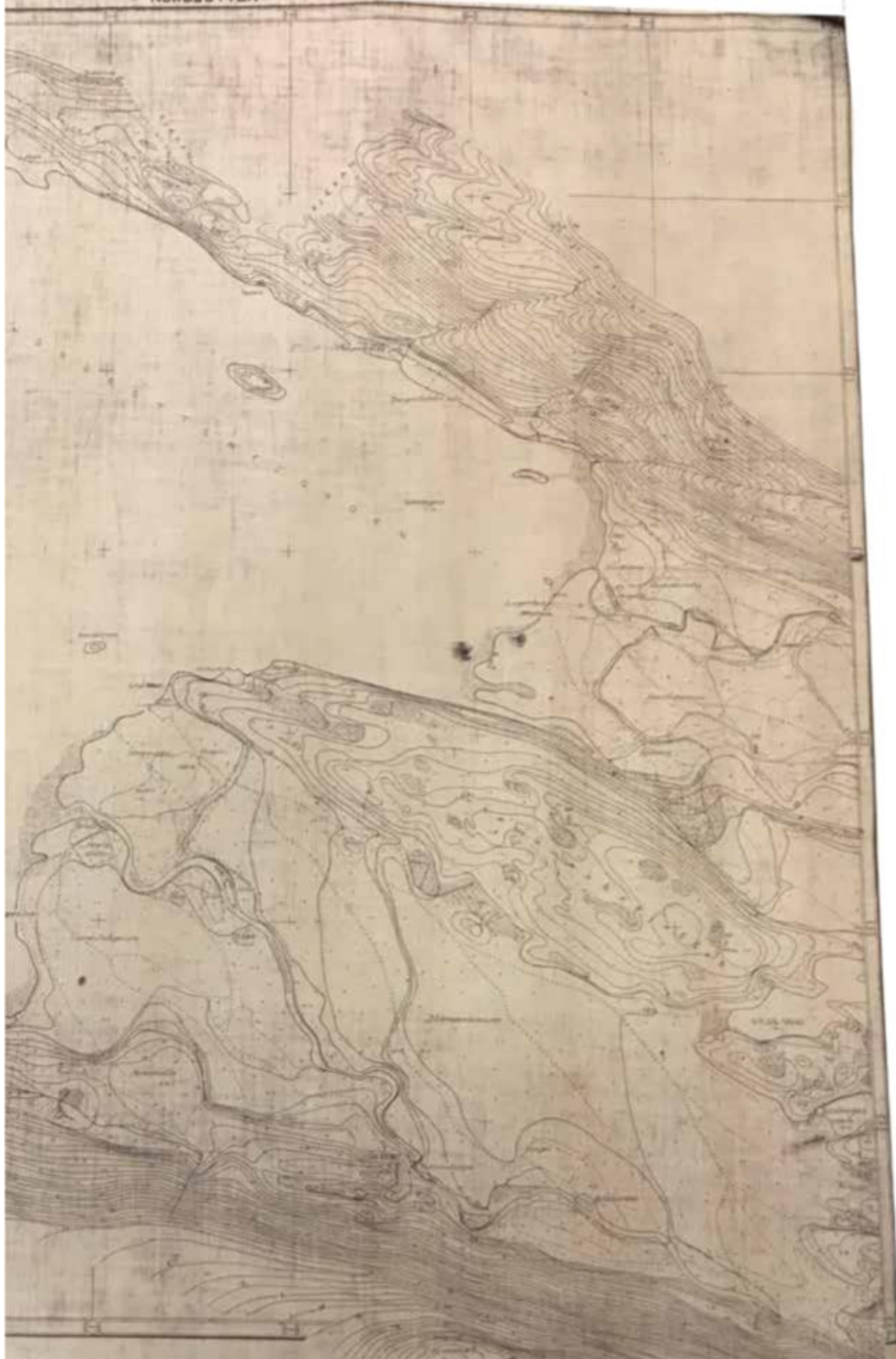

UTMARKA

Frem til midten av 1800-tallet var det markeds plass i Kvænangsbotten to ganger i året mellom fastboende og reindriftssamer. På et kart utarbeidet av Statskog i 1904 er veiene mellom den gamle markeds plassene og Kautokeino avmerket frem til "Lapisridi" øst for Gåsvandet. På samme kart er det avmerket en rekke skogsveier og øvrige ferdselsårer. På kartutsnittene under er den gamle markedsvegen forsterket i rødt, øvrige skogsveier på kartet er merket i blått.

Kartbladet som dekker de indre delene av Kvænangsdalen med forsterkning av ferdselsårer. Kilde: Statskog.

Kartbladet som dekker Kvænangsbotn og Niemenaičku viser en rekke ferdselsårer i utmarka. Kilde: Statsskog.

LITTERATURLISTE

Bjørklund, I. 1985. Fjordfolket i Kvæningen – Fra samisk samfunn til norsk utkant 1550-1980. Universitetsforlaget, Tromsø.

Grydeland, S.E. 2001. De sjøsamiske siida-samfunn. Nord-Troms Museum, Sørkjosen.

Hesjedal, A (red.): Arkeologiske undersøkelser i 2010 i forbindelse med kv420 kraftlinje Balsfjord-Hammerfest. Registreringer langs traseen i Troms: Balsfjord, Storfjord. Gaivuotna/Kåfjord, Nordreisa og Kvæningen kommuner. Troms fylkeskommune.

Niemi, A (red.) 2013: kV420 Balsfjord-Hammerfest - Undersøkelse av árran, gjemmer og røyser i Gahperus, Nordreisa k., Ruossavággi, Kvæningen k., Loahccavággi, Alta k. og Áisarovaivi, Kvalsund k.

Nilsen, A. 2019: Befaringsrapport, Navitdalen landskapsvernområde. Upublisert rapport, Sametinget.

Nissen, K. 1915: Finmarkens renbyer 1911 - 1912. Norsk Folkemuseum 1985. Avskrivning av dokument.

Rossnes, G. 1975: Kart og registreringer av utmarka. Rapport. NTRMs arkiver.

Schanche, K. 2014: Samiske kulturminner langs 420 kV-ledning Balsfjord-Hammerfest Resultater av feltarbeid utført 2010, 2011 og 2012.

Storm, D. 1976: Befaringsrapport, vassdrag

Svestad, A. 2004: Verneplan Kvæningsbotn og Navit. Deltema kulturhistorie og kulturminner. NIKU.

Vorren, Ø 1962. Finmarkssamenenes nomadisme. Tromsø Museums Skrifter, bd. IX, 1 og 2. Tromsø.

1

REG

KULTU

2

V E D L E G G E N

NØRDTROMS
MUSEUM

Dette vedlegget inneholder en oversikt over nye registreringer som er registrert i Askeladden. Kulturminner som er tidligere registrert og allerede inkludert i denne oversikten. Etter at kulturminnet er registrert vil det være mulig å hente ut kartfestinger og beskrivelser av kulturminnet på www.kulturminnesok.no.

Feltnummer/ID	GPS514	
Lokalitetsnavn	Njuolggojohka	
Kulturminnetype	Skyteskjul	Mål
Fotonummer	GPS514	
Koordinater	UTM 33	
	779393	7736497
Askeladden ID		Kulturmi
Registrert av	Lise Brek	

Feltnummer/ID	GPS515	
Lokalitetsnavn	Njuolggojohka	
Kulturminnetype	Gjemme	Mål
Fotonummer	GPS515	
Koordinater	UTM 33	
	779332	7736347
Askeladden ID		Kulturmi
Registrert av	Lise Brek	

Feltnummer/ID	GPS516		
Lokalitetsnavn	Njuolggojohka		
Kulturminnetype	Arran/teltboplass	Mål	0.7m diameter
Fotonummer	GPS516		
Koordinater			
	779352	7736346	
Askeladden ID		Kulturminnesøk ID	
Registrert av	Lise Brekmoe		

Feltnummer/ID	GPS517		
Lokalitetsnavn	Njuolggojohka		
Kulturminnetype	Skyteskjul	Mål	
Fotonummer	GPS517		
Koordinater	UTM 33		
	779312	7736331	
Askeladden ID		Kulturminnesøk ID	
Registrert av	Lise Brekmoe		

Feltnummer/ID	GPS518	
Lokalitetsnavn	Njuolggjohka	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS518	
Koordinater	UTM 33	
	779402	7736178
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

Feltnummer/ID	GPS519	
Lokalitetsnavn	Njuolggjohka	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS519	
Koordinater	UTM 33	
	779405	7736197
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

Feltnummer/ID	GPS520	
Lokalitetsnavn	Njuolggojohka	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS520	
Koordinater	UTM 33	
	779412	7736212
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekn	

Feltnummer/ID	GPS521	
Lokalitetsnavn	Njuolggojohka	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS521	
Koordinater	UTM 33	
	779410	7736144
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekn	

Feltnummer/ID	GPS523 (GPS522 utgår)	
Lokalitetsnavn	Njuolggojohka	
Kulturminnetype	Skyteskjul	Mål
Fotonummer	GPS523	
Koordinater	UTM 33	
	779231	7736321
Askeladden ID		Kulturmi
Registrert av	Lise Brek	

Feltnummer/ID	GPS524	
Lokalitetsnavn	Njuolggojohka	
Kulturminnetype	Gjemme	Mål
Fotonummer	GPS524	
Koordinater	UTM 33	
	779216	7736331
Askeladden ID		Kulturmi
Registrert av	Lise Brek	

Feltnummer/ID	GPS525	
Lokalitetsnavn	Abojávri	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS525	
Koordinater	UTM 33	
	779850	7736945
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekn	

Feltnummer/ID	GPS526	
Lokalitetsnavn	Abojávri	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS526	
Koordinater	UTM 33	
	779849	7736948
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekn	

Feltnummer/ID	GPS527	
Lokalitetsnavn	Abojávri	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS525	
Koordinater	UTM 33	
	779850	7736945
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekn	

Feltnummer/ID	GPS528	
Lokalitetsnavn	Abojávri	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS526	
Koordinater	UTM 33	
	779839	7736942
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekn	

Feltnummer/ID	GPS630	
Lokalitetsnavn	Nábár	
Kulturminnetype	Gjemme	Mål
Fotonummer	GPS630	
Koordinater	UTM 33	
	789572	7735874
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

Feltnummer/ID	GPS631	
Lokalitetsnavn	Nábár	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS631	
Koordinater	UTM 33	
	789530	7736026
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

Feltnummer/ID	GPS632	
Lokalitetsnavn	Nábár	
Kulturminnetype	Gjemme	Mål
Fotonummer	GPS632	
Koordinater	UTM 33	
	789604	77362
Askeladden ID		Kultu
Registrert av		Lise F

Feltnummer/ID	GPS633	
Lokalitetsnavn	Nábár	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS633	
Koordinater	UTM 33	
	789617	77364
Askeladden ID		Kultu
Registrert av		Lise F

Feltnummer/ID	GPS634	
Lokalitetsnavn	Nábár	
Kulturminnetype	Skyteskjul	Mål
Fotonummer	GPS634	
Koordinater	UTM 33	
	789369	7736909
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

Feltnummer/ID	GPS635	
Lokalitetsnavn	Nábár	
Kulturminnetype	Gjemme	Mål
Fotonummer	GPS635	
Koordinater	UTM 33	
	788607	7737381
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

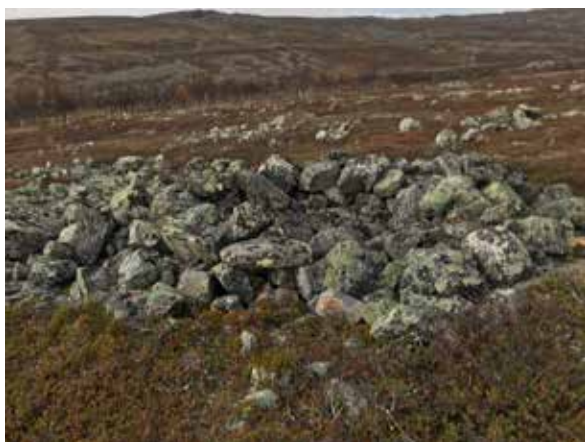
Feltnummer/ID	GPS636	
Lokalitetsnavn	Nábár	
Kulturminnetype	Skyteskjul	Mål
Fotonummer	GPS636	
Koordinater	UTM 33	
	788475	7737546
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekn	

Feltnummer/ID	GPS638-639	
Lokalitetsnavn	Njárbesjohka	
Kulturminnetype	Gjerde	Mål
Fotonummer	GPS638	
Koordinater	UTM 33	
	786624	7739636
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekn	

Feltnummer/ID	GPS640	
Lokalitetsnavn	Njárbesjohka	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	GPS640	
Koordinater	UTM 33	
	786692	7739710
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekm	

Feltnummer/ID	GPS641	
Lokalitetsnavn	Njárbesjohka	
Kulturminnetype	Skyteskjul	Mål
Fotonummer	GPS641	
Koordinater	UTM 33	
	786730	7740177
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekm	

Feltnummer/ID	GPS642	
Lokalitetsnavn	Njárbesjohka	
Kulturminnetype	Skyteskjul	Mål
Fotonummer	GPS642	
Koordinater	UTM 33	
	786718	7740253
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

Feltnummer/ID	GPS643	
Lokalitetsnavn	Njárbesjohka	
Kulturminnetype	Skyteskjul	Mål
Fotonummer	GPS643	
Koordinater	UTM 33	
	786714	7740261
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

Feltnummer/ID	GPS644	
Lokalitetsnavn	Njárbesjohka	
Kulturminnetype	Borri/gjemme	Mål
Fotonummer	GPS644	
Koordinater	UTM 33	
	786704	7740266
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

Feltnummer/ID	GPS645	
Lokalitetsnavn	Njárbesjohka	
Kulturminnetype	Borri/gjemme	Mål
Fotonummer	GPS645	
Koordinater	UTM 33	
	786692	7740253
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Lise Brekr	

Feltnummer/ID	MANHS 3071	
Lokalitetsnavn	Čeabetjávri	
Kulturminnetype	Veganlegg	Mål
Fotonummer	MANHS 3071	
Koordinater	Digitalisert direkte i kart.	
Askeladden ID		Kulturminn
Registrert av		Mathis And

Feltnummer/ID	PAPB 0022	
Lokalitetsnavn	Cekkešlágójávri	
Kulturminnetype	Borri/gjemme	Mål
Fotonummer	Mappe 1	
Koordinater	UTM 33	
	786627.512	7719571.4
Askeladden ID		Kulturminn
Registrert av		Per Ander

Feltnummer/ID	PAPB 1615	
Lokalitetsnavn	Givrejávri	
Kulturminnetype	Borri/gjemme (2 stk)	Mål
Fotonummer	Mappe 2	
Koordinater	UTM 33	
	784154.96	7753898.99
Askeladden ID		Kulturminn
Registrert av	Per Anders	

Feltnummer/ID	PAPB 1637	
Lokalitetsnavn	Givrejávri	
Kulturminnetype	Árran (2 stk)	Mål
Fotonummer	Mappe 3	
Koordinater		
	784239.17	7754408.66
Askeladden ID		Kulturminn
Registrert av	Lise Brekn	

Feltnummer/ID	PAPB 1644	
Lokalitetsnavn	Givrjávri	
Kulturminnetype	Árran uten lavvusteiner	Mål
Fotonummer	Mappe 4	
Koordinater	UTM 33	
	783829.49	7754759.06
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Per Ander	

Feltnummer/ID	PAPB 1509	
Lokalitetsnavn	Givrjávri	
Kulturminnetype	Gammetuft	Mål
Fotonummer	Mappe 5	
Koordinater	UTM 34W	
	7738195	552821
Askeladden ID		Kulturmi
Registrert av	Per Ande	

Feltnummer/ID	PMMS7	
Lokalitetsnavn	Goahttevággi	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	0532-0534	
Koordinater	UTM 34	
	0555405	7740171
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Per Mathis	

Feltnummer/ID	PMMS8	
Lokalitetsnavn	Goahttevággi	
Kulturminnetype	Árran	Mål
Fotonummer	0535-0538	
Koordinater	UTM 34	
	0555415	7740131
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Per Mathis	

Feltnummer/ID	PMMS9	
Lokalitetsnavn	Goahttevággi (nord)	
Kulturminnetype	Áiti	
Fotonummer	0539-0542	
Koordinater	UTM 34	
	0555878	7739629
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Per Mathis	

Feltnummer/ID	PMMS18	
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera	
Kulturminnetype	Muvra/varde	
Fotonummer	0584-0588	
Koordinater	UTM 34	
	0555613	7738007
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Per Mathis	

Feltnummer/ID	PMMS19	
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera	
Kulturminnetype	Hule (Andesálli)	
Fotonummer	0589 - 0601	
Koordinater	UTM 34	
	0555581	7738318
Askeladden ID		Kulturmi
Registrert av	Per Mathi	

Feltnummer/ID	PMMS20	
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera	
Kulturminnetype	Borri/gjemme	
Fotonummer	0602 - 0605	
Koordinater	UTM 34	
	0555417	7738671
Askeladden ID		Kulturmi
Registrert av	Per Mathi	

Feltnummer/ID	PMMS21	
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera	
Kulturminnetype	Árran	
Fotonummer	0606-0609	
Koordinater	UTM 34	
	0555366	773866
Askeladden ID		Kultur
Registrert av		Per Ma

Feltnummer/ID	PMMS24	
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera	
Kulturminnetype	Árran	
Fotonummer	0610-0612	
Koordinater	UTM 34	
	0555257	773877
Askeladden ID		Kultur
Registrert av		Per Ma

Feltnummer/ID	PMMS25		
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera		
Kulturminnetype	Gjemme/Borri		
Fotonummer	0613-0615		
Koordinater	UTM 34		
	0555725	7739074	
Askeladden ID		Kulturminnesøk ID	
Registrert av	Per Mathis M. Sara		

Feltnummer/ID	PMMS26		
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera		
Kulturminnetype	Árran		
Fotonummer	0616-0617		
Koordinater	UTM 34		
	0555724	7739086	
Askeladden ID		Kulturminnesøk ID	
Registrert av	Per Mathis M. Sara		

Feltnummer/ID	PMMS27	
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera	
Kulturminnetype	Ovn	
Fotonummer	0618-0621	
Koordinater	UTM 34	
	0555720	7738966
Askeladden ID		Kulturmi
Registrert av	Per Mathi	

Feltnummer/ID	PMMS28	
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera	
Kulturminnetype	Árran	
Fotonummer	0622-0624	
Koordinater	UTM 34	
	0555735	7738924
Askeladden ID		Kulturmi
Registrert av	Per Mathi	

Feltnummer/ID	PMMS29	
Lokalitetsnavn	Goahttevágigiera	
Kulturminnetype	Árran (geadgebearpmat)	
Fotonummer	0625-0628	
Koordinater	UTM 34	
	0555738	773890
Askeladden ID		Kultur
Registrert av	Per Mat	

Feltnummer/ID	PMMS30	
Lokalitetsnavn	Givrejávri	
Kulturminnetype	Árran, mulig fra gamle	
Fotonummer	0629-0632	
Koordinater	UTM 34	
	0552787	773798
Askeladden ID		Kultur
Registrert av	Per Mat	

Feltnummer/ID	PMMS31	
Lokalitetsnavn	Givrejávri	
Kulturminnetype	Árran (geadgebearpmat)	
Fotonummer	0633-0636	
Koordinater	UTM 34	
	0552669	7738108
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Per Mathis	

Feltnummer/ID	PMMS30	
Lokalitetsnavn	Givrejávri	
Kulturminnetype	Gjemme	
Fotonummer	0637-0640	
Koordinater	UTM 34	
	0552652	7738149
Askeladden ID		Kulturmin
Registrert av	Per Mathis	

Feltnummer/ID	TE1	
Lokalitetsnavn	Lillerossa	
Kulturminnetype	Álli/heller	
Fotonummer	Lillerossa	
Koordinater	UTM 33	
	776035.2	77547
Askeladden ID		Kultu
Registrert av	Trygg	

Feltnummer/ID	TE2	
Lokalitetsnavn	Gainiemi	
Kulturminnetype	Grop, bjørnevakt	
Fotonummer	Bjørnevakt	
Koordinater	UTM 33	
	772000.52	77552
Askeladden ID		Kultu
Registrert av	Trygg	

Arkivsaksnr: 2020/11275-3

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 04.01.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	4/21	07.01.2021

Dispensasjon for motorferdsel i Kvænangsbotn lvo for preparering av skiløyper. Gjelder for sesong 2020/2021 til og med 2023/2024.

Forvalters innstilling

Kvænangsbotn grendehus får dispensasjon til å benytte snøskuter i Kvænangsbotn landskapsvernområde til preparering av skiløyper.

Vedtaket gjelder fra høst 2020 og fire sesonger, det vil si at det trengs ny søknad høsten 2024. Kjøringen skal avsluttes 15.april hvert år for å gi ro til hekkende fugl. I år hvor påsken er sent, dvs etter 15.april kan sesongen forlenges til dagen etter 2.påskedag.

Formålet med bruk av snøskuter er preparering/tråkking av skiløyper for allmennheten og gjelder for løyper; Løype: grensen LVO Limpa til Dalstuen. Løype: Dalveien. Fra grense LVO til Dalstuen. Løype: Fra grense landskapsvernområde til Gearbetjavri.

Tillatelsen er gitt med hjemmel i pkt 6.3 k) og §4 i verneforskriften for Kvænangsbotn landskapsvernområde og naturmangfoldloven § 48. Tiltaket er vurdert mot prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Følgende vilkår gjelder for vedtaket:

Tillatelsen gjelder kjøring med snøskuter fortrinnsvis med løypeplog på snødekt mark og for nødvendig preparering i forbindelse med større snøfall eller vind. Inn til 2 scootere kan benyttes samtidig.

Tillatelsen er bare gyldig sammen med godkjent dispensasjon/tillatelse fra Kvæningen kommune etter motorferdselsloven. Alle som skal utføre arbeidet/kjøring skal være oppført i «kjørebok» som er vedlagt vedtaket. Ved evt behov for endringer av personell i løpet av sesongen, må dette meldes ved at det sendes ny oppdatert liste som kvitteres ut.

Ved sesongslutt og senest 1. juni skal det leveres kjørebok med oppstilling av alle Turer og rapport for året som gikk. Dette også jmf samarbeidsavtale fra 2016 .

Under kjøring må medbringes:

1. Denne tillatelsen
2. Utfylt kjørebok
3. Dispensasjon /tillatelse fra Kvænangen kommune

Kjøringen skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade på miljø og mennesker. Ved fare for skade på naturmangfoldet, eller forstyrrelse av dyreliv skal kjøringen avbrytes.

Tillatelsen kan trekkes tilbake hvis det oppdages brudd på vilkårene.

Klageadgang

Dette vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet. Klagefrist er tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom verneområdestyret som vurderer saken på nytt før klagen videresendes.

Saksopplysninger

Kvænangsbotn grendehus har sendt søknad om tillatelse til skiløypekjøring i Kvænangsbotn LVO. Løypenettet i området er totalt ca 40 km. De delene som angår LVO er følgende;

1. Dalveien. Fra grensen LVO til Dalstuen ca 3km
2. Fra Limpavannet til løype mot Dalstuen ca 1,7km
3. Gearbbet. Fra grense LVO til Gærbethytta ca 1,2 km

Totalt om lag 6 km innenfor landskapsvernområdet.

Det søkes om tillatelse til kjøring med inn til 2 scootere samtidig. Det er ikke søkt om et spesifikt antall turer. Det søkes om en dispensasjon med varighet over 5 år. Det vil si fra sesongen 20/21 til 24/25.

Kvænangsbotn landskapsvernområde ble opprettet 18. februar 2011. Det finnes en egen verneforskrift for landskapsvernområdet. Formålet med vernet er å ta vare på natur- og kulturlandskap i et dalføre med variert og særpreget skog-, fjell- og vassdragsnatur lite berørt av tekniske inngrep. Verneformålet forutsetter at allmennheten skal ha anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Det er et generelt forbud mot motorferdsel i verneforskriften. I pkt 6.3 bokstav k) er det imidlertid gitt hjemmel for forvaltningsmyndigheten til å gi «tillatelse til motorferdsel i forbindelse med oppkjøring av skiløyper for allmennheten jf forvaltningsplan».

Søknaden kan derfor behandles som en sak etter denne spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen. Saken kan behandles delegert, men fremmes for verneområdestyret fordi den er langsiktig. Det er vurdert at det bør kunne gis en flerårig tillatelse noe som også er behandlet i forvaltningsplanen.

En fast varig ordning ble vurdert gjennom arbeidet med forvaltningsplanen, men ble ikke funnet å kunne gjennomføres pga manglende hjemmel i verneforskriften. Søker har tidligere fått innvilget søknad om tiltaket, senest for 2017-2020.

Ordningen med preparering av løyper har vært i drift i flere år- også i god tid før vernevedtaket. Sist sesong var det lagt ut «turbok» ved to av løypene. Det ble registrert i underkant av 200 passeringer i perioden januar til utgangen av april. Det er samtidig kjørt om lag 45 turer i samme periode. På det meste er det 10 turer på en mnd. Tiltak som legger til rette for friluftsliv og aktivitet er i seg selv meget positivt, og det vurderes til å kunne være i tråd med verneformålet. Forutsetningen er at kjøringen begrenses til det et nødvendig omfang, dvs ved snøfall og vind.

Vurdering

Både generelt i utmark og særlig i verneområder er det et mål å holde motorferdselen på et lavt nivå. Før forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i verneområder må det derfor vurderes om det reelle behovet for kjøringen det er søkt om. Prinsippet i naturmangfoldlovens § 10 innebærer også at forvaltningsmyndighet ikke bare skal vurdere virkningen av en enkelt tillatelse til kjøring i landskapsvernområdet, men at virkningen av alle tillatelser som gis i verneområdet skal vurderes samlet.

Det er i søknaden bedt om tillatelse knyttet til løypekjøring. For de fleste vil dette vurderes som positivt å ha spor å gå etter. For andre vil slik tilrettelegging være unødvendig i utmarksområder. Vi antar allikevel at løypenettets omfang innenfor verneområdene er så pass lite, at det er rom for begge brukergrupper. Det vektlegges at en større og større andel av befolkningen vil dra god nytte av slik tilrettelegging. Det vektlegges også at løypene kjøres til viktige turmål innenfor LVO. Løylene starter utenfor LVO og har større eller mindre deler innenfor LVO, i stor grad etter etablerte stier/veier. Det vil være unaturlig å stoppe kjøring på grensen.

Mulighet for stillhet og ro i naturen er viktig for mange. For mange vil dette dreie seg om fravær av støy, eks motorstøy. Slike kvaliteter er viktig også i Kvænangsbotn. Det vurderes allikevel ikke å være formålstjenelig å sette tak på antall turer. Behovet for kjøring vil variere ifht snømengde, vind osv. I vilkårene for søknaden ligger en sterk anmodning om at kjøring begrenses til et nødvendig minimum for å ivareta hensynet til alle brukerne, også de som opplever unødig motorstøy som uheldig.

Vurdering etter nml § 8-12

Kunnskapsgrunnlaget §§8 og 9 - For Kvænangsbotn landskapsvernområde foreligger kun erfaringsbasert kunnskap om virkningene av motorisert ferdsel. Med det erfaringsgrunnlaget som foreligger kjenner ikke vernemyndigheten til vesentlig negativ påvirkning på mangfoldet av landskap, geologi, dyre- eller planteliv innenfor Kvænangsbotn landskapsvernområde som følge av begrenset snøskuterkjøring på snødekt mark med det angitte formålet.

Vi antar at det vil kunne være konsekvenser knyttet til forstyrrelser av vilt eller annet dyreliv. Det er registrert kadaver tatt av jerv og gaupe i nær tilknytning til den traseen som skal kjøres (datert 2005). Det er registrert hekkende sårbare rovfugler i området uten at lokaliteten direkte berører løypenettet. Enkelte rovfuglarter begynner å etablere seg for hekking allerede på ettvinteren. Slutten av februar, begynnelsen av mars. Hekkingen tar til noe senere. I den mest sårbare perioden kan forstyrrelser føre til at

reiret forlates og hekking mislykkes. Vi vil redusere muligheten for forstyrrelser, og setter derfor 15.april som avslutning på sesongen for preparering av løyper. Det er ikke uvanlig at det er full vinter på den tiden. Det kan derfor oppfattes som en uheldig tid å avslutte sesongen på rent praktisk. Men i dette tilfellet prioriteres hensynet til særlig hekkende fugl i denne delen av Kvænangsbotn LVO. Vi har tatt hensyn til friluftslivet ved å gi mulighet for forlengelse av sesongen i de årene hvor påsken varer lengre enn 15.april.

Forvaltningsmyndigheten vurderer kunnskapsgrunnlaget i henhold til naturmangfoldlovens § 8 som tilstrekkelig i forhold til risiko for skade på verneverdiene og naturmangfoldet for øvrig. Ut fra dette mener vi at vi har tilstrekkelig kunnskap til å fatte avgjørelse i saken. Det er derfor ikke nødvendig å benytte føre var prinsippet i naturmangfoldloven §9.

Kostnader ved miljøforringelse – Naturmangfoldloven § 11

Det vurderes at tråkking av skiløyper i tråd med vilkårene i denne tillatelsen ikke vil føre til vesentlig miljøforringelse innenfor Kvænangsbotn landskapsvernområde.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder – Naturmangfoldloven § 12

Vilkårene for dispensasjonen tillater kun kjøring når det er nok snø til at kjøringen ikke lager varige spor i terrenget. Om tiltaket utføres i tråd med denne tillatelsen vurderes tiltaket som miljøforsvarlig.

Omsøkte tiltak vurderes som miljøforsvarlig og ikke i strid med verneformålet.

Tiltaket anses som positivt for brukere av området, innbyggere og besøkende til Kvænangsbotn. På denne bakgrunnen anbefales at søknaden innvilges med visse vilkår.

Arkivsaksnr: 2020/2144-5

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 07.01.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	5/21	07.01.2021

Godkjenning av protokoll fra styremøte 10.11.2020

Vedlegg:

1 Protokoll 10 nov 2020

Forvalters innstilling

Protokoll godkjennes

Saksopplysninger

Protokoll fra forrige styremøte legges fram for endelig godkjenning.

Vurdering

Møteprotokoll

Utvalg: Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre
Møtested: , Sørstraumen
Dato: 10.11.2020
Tidspunkt: 12:00 – 16.00

Følgende faste medlemmer møtte:

Navn	Funksjon
John R. Karlsen	Leder
Tryggve Enoksen	MEDL
Ole Mathis Eira	MEDL
Marit Kristine Hætta Sara	NESTL
Hanne Wiesener	MEDL

Følgende medlemmer hadde meldt forfall:

Navn	Funksjon
------	----------

Følgende varamedlemmer møtte:

Navn	Møtte for
------	-----------

Merknader

Marit Kristine var med på teams.
Møtetid fastsatt til 4 + 2 timer

Fra administrasjonen møtte:

Navn	Stilling
Rune Benonisen	Forvalter- sekretær
Asgeir Blixgård	Forvalter

Underskrift:

Protokollen er elektronisk godkjent og referert i utvalgets påfølgende møte.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 10/20	Referatsaker		
ST 11/20	Forvaltningsplan - merknadsbehandling etter høring. Styrets godkjenning av planen.		2019/10217
ST 12/20	Styrets behandling av byggetiltak i Kvænangsbotn Ivo, ny hengebru		2020/7830
ST 13/20	Revidering av tiltaksplan 2020		2019/13686
ST 14/20	Tiltaksplan 2021 - 1.utkast		2020/9869

Arkivsaksnr: 2019/10217-16

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 09.11.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	16/20	10.11.2020

Forvaltningsplan - merknadsbehandling etter høring. Styrets godkjenning av planen.

Saksprotokoll i Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre - 10.11.2020

Vedtak

Forvaltningsplanen for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder godkjennes og sendes til Miljødirektoratet for endelig godkjenning når endringer er gjort i henhold til vedtaket.

Styret tar hensyn til følgende innspill i høringsprosessen og gjør endringer i planen;

Opplegg for drift og vedlikehold av anlegg og tilretteleggingstiltak som styret er ansvarlig for beskrives i plandokumentet – etter innspill fra Kvæningen kommune og fra Statskog.

Planlagt startsted informasjon under 6.6.1 (planlagt nye anlegg) Anleggsvei Navitdalen tas ut av planen.

Under pkt 6.6.3 «adkomstvei over privat grunn» føres det inn at «grunneiere ønsker ikke ferdsel langs anleggsvei mot Navitdalen. Det legges ikke opp til dette som en adkomstvei til Navitdalen. Sti nr 1 «Navitdalveien» tas ut av planen som sti som verneområdet bidrar med merking. Det legges da opp til at adkomst til Navitdalen for allmenn ferdsel går nord for Navitelva langs sti og nymerket sti fra Sørfjordbotn og opp mot Navitdalen - Lappinokka. Det forutsettes avtale med grunneier.

6.1.2 Forvaltningsmål reindrift endret til «KLVO og NLVO må (i stedet for «skal») kunne benyttes til reindrift innenfor rammene av verneformålet. Forvaltningsmyndigheten skal, i samarbeid med reindrift og øvrige myndigheter, legge til rette for at dagens bruk til reindrift kan videreføres og utvikles i tråd med utviklingen i reindriften.»

Andre presiseringer og endringer i planen
Kart i planen gjøres mer entydig
Tiltak hengebru i Kvænangsbotn tas inn i planen
Andre kjente tilretteleggingstiltak tas inn i planen

Styret vil følge opp følgende innspill gjennom arbeidet som gjøres i styret;

Tettere kontakt og samarbeid med lokale interesser slik at verneområdene støtter opp under lokal verdiskaping og bolyst – Etter innspill fra Kvænangen kommune.

Vurdere bidrag i prosjekter for eks kartlegginger av status for fremmede arter eller andre bestander av interesse for friluftsliv. Vurdere deltakelse i arbeid med kultiveringstiltak innenfor verneområdets grenser i samarbeid med andre myndigheter, lag- og foreninger og grunneiere.

Verneområdestyret har tidligere vedtatt at det skal gjennomføres dialogmøter med reinbeitedistriktene en gang i året (juni) i tillegg til møter i rådgivende utvalg mv. Hensikten er å drøfte dagsaktuelle problemstillinger og utveksle informasjon. Det tas opp igjen ved første høve.

Kommentarer som ikke er omtalt i vedtaket er beskrevet og omtalt i saksframlegget. Opplysninger i Besøksforvaltningsstrategien som er i strid med forvaltningsplan endres i henhold til forvaltningsplanen.

Forvalters innstilling

Forvaltningsplanen for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder godkjennes og sendes til Miljødirektoratet for endelig godkjenning.

Styret tar hensyn til følgende innspill i høringsprosessen og gjør endringer i planen;

Opplegg for drift og vedlikehold av anlegg og tilretteleggingstiltak som styret er ansvarlig for beskrives i plandokumentet – etter innspill fra Kvænangen kommune og fra Statskog.

Planlagt startsted informasjon under 6.6.1 (planlagt nye anlegg) Anleggsvei Navitdalen tas ut av planen.

Under pkt 6.6.3 «adkomstvei over privat grunn» føres det inn at «grunneiere ønsker ikke ferdsel langs anleggsvei mot Navitdalen. Det legges ikke opp til dette som en adkomstvei til Navitdalen». Sti nr 1 «Navitdalveien» tas ut av planen som sti som verneområdet bidrar med merking. Det legges da opp til at adkomst til Navitdalen for allmenn ferdsel går nord for Navitelva langs sti og nymerket sti fra Sørbotn og opp mot Navitdalen.

6.1.2 Forvaltningsmål reindrift endret til «KLVO og NLVO må (i stedet for «skal») kunne benyttes til reindrift innenfor rammene av verneformålet. Forvaltningsmyndigheten skal,

i samarbeid med reindrift og øvrige myndigheter, legge til rette for at dagens bruk til reindrift kan videreføres og utvikles i tråd med utviklingen i reindriften.»

Andre presiseringer og endringer i planen
Kart i planen gjøres mer entydig
Tiltak hengebru tas inn i planen
Andre kjente tilretteleggingstiltak tas inn i planen

Styret vil følge opp følgende innspill gjennom arbeidet som gjøres i styret;

Tettere kontakt og samarbeid med lokale interesser slik at verneområdene støtter opp under lokal verdiskaping og bolyst – Etter innspill fra Kvæningen kommune.

Vurdere bidrag i prosjekter for eks kartlegginger av status for fremmede arter eller andre bestander av interesse for friluftsliv. Vurdere deltakelse i arbeid med kultiveringstiltak innenfor verneområdets grenser i samarbeid med andre myndigheter, lag- og foreninger og grunneiere.

Verneområdestyret har tidligere vedtatt at det skal gjennomføres dialogmøter med reinbeitedistriktene en gang i året (juni) i tillegg til møter i rådgivende utvalg mv. Hensikten er å drøfte dagsaktuelle problemstillinger og utveksle informasjon. Det tas opp igjen ved første høve.

Kommentarer som ikke er omtalt i vedtaket er beskrevet og omtalt i saksframlegget. Opplysninger i Besøksforvaltningsstrategien som er i strid med forvaltningsplan endres i henhold til forvaltningsplanen.

Saksopplysninger

Prosess – se 14-723 og 17/7376

Verneområdestyret har drøftet oppstart av forvaltningsplan flere ganger siden 2014, uten at det har vært kapasitet til å følge dette tilstrekkelig opp. Forarbeid og tematiske drøftinger, bla definering av innfallsporter i 2014-2015. Det var også møter med bla rbd 35 Fávrossorda for generell drøfting (19.06.2015).

Verneområdestyret gjorde den 9. november 2017 vedtak om prosessplan for arbeidet. Denne planen er utarbeidet samtidig med besøksforvaltningsstrategien for verneområdene. Verneområdestyret gjorde vedtak om oppstart og om prosessplan den 09.11.2017. Senere er prosessplanen justert 05.04.2018 (etter oppnevning av nye styremedlemmer).

Planutkast ble utarbeidet stykkevis frem til høsten 2018, og det ble gjennomført en innspillrunde blant lokale og regionale interessegrupper november 2018. Styret ønsket å ha en grundig for-fase hvor de enkelte interessegrupper kunne komme med innspill, spørsmål og føringer allerede tidlig i prosessen. Det ble sendt invitasjon til slike innspillmøter til en rekke organisasjoner og personer innenfor tema jordbruk, jakt, fiske og friluftsliv, skogbruk, reindrift, reiseliv og et åpent møte med generell inngang.

Det ble gjennomført møter som følger;

- Jakt, fiske og friluftsliv den 11.10.2018 – til stede Kåre Rasmussen-Statskog, Charles Mikalsen – kvænangsbotn grendehus, Hugo Tingvoll - Nord-Troms friluftsråd, Oddvar Kiærbech – Kvænangen jeger- og fiskeforening, Harald Kristiansen-Kvænangsbotn og Kjækan grendeutvalg og Nysveen- Kvænangen scooterforening, Åsmund Austerheim - Kvænangen kommune.
- Skogbruk 12.10.2018 - til stede Statskog SF, Kvænangen kommune, Skogbrukssjefen i Alta.
- Jordbruk 11.10.2018 - til stede Kai Petter Johansen, Kvænangen kommune
- Private grunneiere 22.10.2018 - Gunn Anita Jackobsen og Bjørg Abrahamsen
- Reibeitedistrikt 33 Spalca – Per Bæhr og Per Anders Bals

Styrets intensjon om å gi alle interessenter anledning til å medvirke tidlig i prosessen anses som godt gjennomført, selv om ikke alle de planlagte møtene lot seg gjennomføre.

Først utkast til plan ble tatt opp til behandling 27.08.2019. Det ble vedtatt at planen skulle slutføres og så sendes til faglig godkjenning så snart som mulig etter det. Planutkast ble samtidig sendt som informasjon til berørte parter med invitasjon til å komme med innspill.

Planutkastet ble sendt til Miljødirektoratet den 17.september 2019. Den ble returnert den 06.03.2020. Styrets merknadsbehandling ble gjort i møte den 09.06.2020 og planutkastet ble sendt på høring.

Planen ble sendt på høring på e-post den 1. juli 2020 og med avisannonse i framtid i nord samme uke. Informasjon ble lagt på styrets hjemmeside og delt på FB som betalt annonse.

Følgende er på adresselista ved utsending:

Kvænangen kommune, Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Troms og Finnmark, Sametinget, Statskog SF, Nord-Troms Friluftsråd, Nord-Troms museum, Bjørg Abrahamsen, Bjørnar Eriksen, Charles Mikalsen, D- 33 Spalca, D-34 Ábborášša, D-35 Fávrossorda, Gunn Anita Jackobsen, Kai Petter Johansen, Kjell Nysveen, Kjækan og Kvænangsbotn grendelag, Knut Fredheim, Kvænangen Jeger- og fiskerlag, Roald Olseth, Sunnikva Kråbøl, Tor Håvard Sund, Kvænangen kraftverk, Ann Hege Hanstad, Lise Brekmoe, Reinpolitiet i Nordreisa og fjelltjenesten lokalt og styremedlemmer og vara i verneområdestyret.

Høringsfristen ble satt til 15.september, men senere utsatt til 15.oktober 2020. Det ble samtidig invitert til høringsmøter med repr. fra interessegrupper i denne perioden. Det kom ingen tilbakemeldinger på dette.

Ved fristens utløp var det kommet inn fire høringsuttalelser.

Vurdering

Kommentarer og innspill fra forvalter knyttes til hvert enkelt punkt i høringsuttalelsene.

Kvænangen kommune – 04.09.2020

Kvænangen kommune har slikt innspill til høring på forvaltningsplanen:

Kommunen har ikke større innvendinger til dokumentet som er framlagt. Framlegget synes å

være i tråd med kommunale planer som foreligger. Det er særlig kommuneplanens arealdel og kommunedelplan for idrett kultur og friluftsliv som er mest relevante i denne

sammenheng da de er oppdatert i nyere tid. Det vises til kommunens planportal for detaljer:

<https://www.kvanangen.kommune.no/planportal.463742.no.html>

Kommentar: Informasjon tas til etterretning.

Noen av retningslinjene kunne vært mer tydelig formulert, gjerne med eksempler på når bestemmelsene kommer til anvendelse. For eksempel når organisert ferdsel, beiting eller annen bruk bør oppfattes å være til skade for verneverdiene eller kriterier på hvordan dette kan vurderes.

Kommentar: Det er forsøkt å konkretisere noen av disse punktene i selve planen. Det kan hende det likevel ikke er tydelig nok.

Kvænangen kommune mener det er viktig at lokale synspunkt ivaretas i arbeidet til styret for LVO. Det er ønskelig at verneområdene skal være til gode for lokalsamfunnet og støtte opp under lokal verdiskaping og bolyst. I denne sammenheng så er det viktig at det legges til rette for en bruk som ikke fortrenger nåværende og tidligere bruk av områdene. Det er også ønskelig at eventuell kommersiell bruk skal ha en lokal forankring. Dette vil bidra til ivaretagelse av lokale interesser og det vil bidra til lokal næringsvirksomhet.

Kommentar: Verneområdestyret har kontinuerlig fokus på å samarbeide med lokale interesser og styret tar i stor grad hensyn til de innspillene som fremsettes under dette punktet. Forvaltningsmyndigheten har myndighet innenfor de rammene som verneforskriften gir. Det er kun bruk som ikke er i tråd med disse bestemmelsene som kan styres gjennom dette regelverket. Men det er selvfølgelig i alle sin interesse å jobbe for en bruk av verneområdene som ikke går på bekostning av lokale interesser. Eventuell kommersiell bruk sidestilles med ikke-kommersiell bruk og kan ikke styres av verneområdeforvaltningen så lenge det foregår innenfor gjeldende regelverk.

Kvænangen kommune vil understreke viktigheten av at det lages gode og varige ordninger for drift og vedlikehold av eventuelle tilretteleggingsanlegg, og at dette er avklart både praktisk og finansielt før tiltak iverksettes. Dette for å unngå problemer med interessemotsetninger, parkering, forsøpling og slitasje på naturen.

Kommentar: Dette støttes. Verneområdestyrets utfordring er at tildeling av midler gis som årlig bevilgninger. Styret kan derfor kun gjøre bindende avtaler fra år til år eller innenfor de økonomiske rammene som er fra år til år. Styret kan inngå intensjonsavtaler. Det er også viktig at alle aktørene som har ansvar for allmenhetens friluftsliv i Kvæningsbotn og Navitdalen spesielt Kvænangen kommune, Statskog, Nord-Troms friluftsråd og Nord-Troms museum sammen ser på løsninger for gode og sikre driftsordninger.

Forslag til andre aktuelle tiltak som kan belyses i planen:

-Kultivering av fiskebestander og bestandsregulering av mink.

-Viltfremmende tiltak.

Kvæningsbotn har mange naturlig fisketomme vann. Det ble utført mye kultivering og utsetting av fisk frem til utpå 90-tallet, men i veldig mange vann formerte den seg ikke. Derfor er det en rekke vann som er fisketomme igjen i dag. I et miljø og friluftsperspektiv så er dette et tema som kunne belyses. Eksempelvis om kultivering av fisk vil være et skjøtselstiltak som er forenlig med verneformålet? Hvordan vil friluftinteressene avveies mot miljøkonsekvensene mhp den biologiske verdien av fisketomme vann? I elvene er det stadig observert mink. Sannsynligvis påvirker den laksebestanden negativt. Mink er en fremmed art som man ønsker å begrense i norsk natur. Undersøkelse av omfanget og eventuell begrensning av mink kunne derfor være et tiltak

i videre forvaltningsarbeid. Eventuelt så kan også andre vilttiltak i verneområdene og randsonene være aktuelle for å fremme friluftsliv og miljøverdier. Eksempelvis målrettet arbeid for å begrense arter som rødrev, mår, mårhund og kråker for å hjelpe arter som fjellrev, og ulike fuglearter.

Kommentar: Kultiveringstiltak for å fremme høstbare bestander av fisk og vilt er ikke nevnt i formålet for vernet. Verneområdestyrene har heller ikke formelt ansvar knyttet til artsforvaltning. Det er likevel mulig at verneområdestyret kan bidra i slike sammenhenger hvis andre myndigheter eller interesser har prosjekter på dette.

Verneområdestyret har et spesielt mandat i verneformålet med å bevare flora og fauna og også iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- og kulturtilstanden som er formålet med vernet. Naturlig fisketomme vann har en viktig økologisk funksjon blant annet for en rekke fuglearter f.eks. fjellender; bergand, svartand, havelle og sjøorre som eksempel på arter som vil være avhengig av fisketomme vann.

Vernemyndighetene må til enhver tid finne en balanse for hva som er nødvendige tiltak for å enten å bevare eller fremme ulike hensyn og aktiviteter. Tiltak som er nevnt kan inngå i det arbeidet verneområdestyret gjør innenfor verneområdets grenser, men det er lite trolig at vøstyret bør være initiativtaker på kultiveringstiltak og kartlegginger som ikke er nevnt i verneforskriftene. Men det er nødvendig å ha samarbeid fra lokale myndigheter, grunneiere og/eller lag- og foreninger.

Statskog SF – 02.10.2020

Statskog SF som grunneier av verneområdene Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder, og på areal i tilknytning til verneområdene, ønsker at informasjon om følgende tas inn i forvaltningsplanen:

- Det skal utarbeides avtale mellom grunneier Statskog SF og Verneområdestyret på samtlige tiltak i regi av Verneområdestyret som etableres i verneområdene. Avtalene skal forutsette at Verneområdestyret, eller annen forvaltningsmyndighet, har ansvar for vedlikehold av tiltak /etableringer, samt ansvar for eventuell opprydding av tiltak i verneområdene.

Kommentar: Det tas til etterretning og innarbeides i planen.

- Vi kan ikke se at klopper og anlegg /gangbru inn til Gærbikhytta er nevnt i planen. Disse anleggene er ikke nevnt i tabell på side 58. Burde disse være med i planen? Ansvar for disse tiltakene må synliggjøres.

Kommentar: Det tas til etterretning og innarbeides i planen. Kloppene er finansiert av verneområdestyret og forbedrer tilgangen til området som sådan, men særlig en av Statskog sine utleiehytter. Styret har ikke forpliktet seg til å erstatte disse kloppene hvis de blir ødelagt, men bør ha ansvar for å føre tilsyn med om de holder god nok kvalitet til en hver tid.

Verneområdestyret benytter eksisterende infrastruktur som adkomst til verneområdene. Dette gir en forventning om at vegene til enhver tid er kjørbare fram til parkingsplass ved innfallsportene.

Kommentar: Det støttes. Men det er mulig å være tydelig i kommunikasjonen som presiserer hvor og når slike adkomster er åpen og ikke.

- Grunneier kan ikke alene påta seg ansvar for drift og vedlikehold av eksisterende veger inn til verneområdene. I Forvaltningsplanen mangler det et punkt om ansvarsfordeling ved vedlikehold av eksisterende infrastruktur.

Kommentar: Dette er et tema som ikke har vært konkret problematisert tidligere i prosessen fra Statskog. Verneområdestyrets tilrettelegging gjøres for å sikre naturverdier og/eller tilrettelegging for allmennhetens bruk. For øvrig de samme brukerne som Kommune, Statskog, Friluftsråd og Nord-Troms museum ønsker å tiltrekke og gi tilbud. I Kvænangsbotn har vi også tilfeller hvor verneområdestyret bidrar med dekning av andel av driftskostnader (særlig brensel) på åpne hytter som eies av Statskog.

Det er klart at verneområdet bør bidra til å sikre adkomst til områdene. Men det bør ikke være et eneansvar, men et felles bidrag fra de nevnte aktørene med den hensikt å gi allmennheten tilgang til friluftsliv i disse områdene. Bidrag fra verneområdestyret bør også være i tråd med den praksis Statskog har for andre verneområder.

Jan Iversen på vegne av også andre grunneiere - 15.10.2020

Forvaltningsplanen gir et inntrykk av at privat veg Navitdalsveien over eiendom 36/25 og 36/16 er offentlig, selv om ikke dette står spesifisert. Under følger flere spesifiserte punkter som gir et feilaktig inntrykk i forhold til feil bruk av Navitdalsveien.

Det nevnes ikke at vegen er privat. Som privat veg er den ikke åpen for allmenn ferdsel. I forvaltningsplanen er vegen i Myrdalen nevnt som eneste private adkomstveg ifm. LVO områdene.

At det gis uttrykk for at Navitdalsveien er hovedvegen inn til Navitdalen forsterkes ved at det planlegges et infopunkt på eiendomsgrensa mellom 36/25 og Statsskog, merket punkt 3 i besøkforvaltningstrategien. Navitdalsveien er merket B "Hovedveg" inn til Navitdalen som reindrifta bruker fra Naviteidet ved fylkesveg, til Navitdalen.

Det illustreres også at Navitdalsveien er hovedtrekk for sommerbruk i Figur 16 i Forvaltningsplanen. Disse punktene er også å finne i Besøksforvaltningstrategien vedtatt 12.11.19 for Navitdalen LVO.

Merkede stier i Landskapsvernområdet, disse er merket på kart helt inntil eiendom 36/25 men ikke på eiendommen selv om det er logisk at både stier og veger fører videre over eiendommen.

Ettersom man leser forvaltningsplanen virker det som at det kun er reinbeitedistrikt 35 alt skal avklareres med, og at det kun er reinbeitedistriktet det er ulemper for når det kommer til adgang og ferdsel i landskapsvernområdet. Vi som grunneiere på Navitdalsveien forventer også å bli hørt.

Det nevnes også om Statskog og det forstås slik at med å ha et landskapsvernområde å kjøre til så gis det automatisk tillatelse til ferdsel over privat eiendom, noe det ikke gjør.

Til punkt 7.5 Kontrollinstanser, Forsvarets virksomhet, politi- og barnverntjeneste må også avtales med grunneier når det gjelder adkomst.

Når man leser Tabell 6 i forvaltningsplanen, angående merking og skilting av stier og løyper, Nr 1 Navitdalsveien, her nevnes Styret i LVO, Statsskog og RBD 35 med merknad at vegen er kombinert driftsveg/kjøreveg reindrift. Det er merkelig at vegen kun skal merkes fra eiendomsgrensa til 36/35 og videre inn i landskapsvernområdet. Det legges jo opp til at Navitdalsveien skal benyttes som veg selv om det ikke er nevnt. Navitdalsveien, over eiendom 36/25 og 36/16 er en privat veg som ikke er åpen for allmenn ferdsel. Vegen går over innmark, hustomt og gårdstun. Det presiseres at Navitdalsveien ikke vil bli en offentlig adkomstveg til Navitdalen LVO og det forventes at forvaltningsplanen endres slik at det ikke skal gi inntrykk av at vegen er offentlig og hovedveg inn til Navitdalen LVO.

Vi mener det blir helt feil at forvaltningsplanen skal legge til rette for bruk av Navitdalsveien da denne er stengt for allmenn ferdsel.

Kommentar: De private grunneierne til deler av anleggsveien som går mot Navit har i samtaler med styreleder og forvalter og i denne uttalelsen til forvaltningsplanen, vært klar på at de ikke ønsker ferdsel på veien evt minst mulig ferdsel og at de som grunneiere skal styre bruken. Verneområdestyret tar det til etterretning og påse at de planene styret lager er entydig på dette og ikke gir tiltak som genererer ferdsel på veien.

Verneområdestyret kan kun regulere bruk innenfor verneområdets grenser og i henhold til verneforskriftene. Aktivitet som foregår i medhold av annet regelverk og/eller utenfor verneområdene er ikke verneområdestyrets ansvar med mindre planer og tiltak spesielt legger opp til slik bruk.

- *For noen tema, eks sykkel og eksisterende kjørespor er det angitt regler kun innenfor verneområdene og markert i kart med linjer som starter på grensa. Under disse tema kan vi føre på en tekst om at «ferdsel på stier/veier fram til verneområdene reguleres ikke av vernemyndighetene, men må følge annet gjeldende regelverk og skje i forståelse med grunneiere».*
- *Planlagt startsted informasjon under 6.6.1 (planlagt nye anlegg) Anleggsvei Navitdalen tas ut av planen.*
- *Under pkt 6.6.3 «adkomstvei over privat grunn» føres det inn at «grunneiere ønsker ikke ferdseil langs anleggsvei mot Navitdalen. Det legges ikke opp til dette som en adkomstvei til Navitdalen». Sti nr 1 «Navitdalveien» tas ut av planen som sti som verneområdet bidrar med merking. Det legges da opp til at adkomst til Navitdalen for allmenn ferdseil går nord for Navitelva langs sti og nymerket sti fra Sørbotn og opp mot Navitdalen.*
- *Reindriftens bruk: Verneområdestyret har ingen myndighet eller påvirkning på hvordan reindriften bruker denne veien. De opplysninger som er i planen under kap 6.1.1 (Status for reindriften) er hentet enten fra reindriftskart kilden.nibio.no (Landbruksdirektoratet) eller fra distriktenes egne planer.*
- *Redningstjeneste, oppsyn, politi, brannvern, forsvaret mv. De reglene som er omtalt gjelder kun innenfor verneområdene. Vi forholder oss ikke til eventuell bruk av områder utenfor verneområdene når det gjelder dette tema. Eventuell bruk av privat grunn utenfor verneområdene til brann, redning osv er regulert i annet regelverk og følges opp av de enkelte instanser selv.*

Reinbeitedistrikt 35 Fávrossorda – 15.10.2020

Vi viser til høringsutkast til forvaltningsplan for Kvænangsbotn og Navitdalen Landskapsvernområder, og Reinbeitedistrikt 35 Fávrosorda vil med dette komme med innspill til høringsutkastet.

Reindrifta har vært i dette området fra før skriftlige kilder. Skriftlige kilder fra 1700- tallet omtaler allerede eksisterende reindrift i dette området. Reindriftas rettsgrunnlag er basert på alderstidsbruk og sedvanerett. Landskapsvernområdet er av ny dato, mens reindrifta har vært der før planer om verneområdet og andre planer fra det norske samfunnet kom. Distriktet er i dag ikke imot verneområde, tvert imot mener vi at det kan være positiv for vårt arbeid. Men vi har heller ikke på noen tidspunkt ønsket eller bedt om at det opprettes et verneområde. Området som hører under verneplanen er vår arbeidsplass og vårt hjem. Vår reinflokk er her fra mai til oktober hvert år, og følgelig er også vårt arbeid og aktivitet i samme periode i Navitdalen og områdene der våre rein beiter i reinbeitedistriktet. Dette er vårt utgangspunkt for innspill til planen.

Reindriftsarbeidet i området er beskrevet i bruksreglene og driftsplanen til distriktet.

Kommentarer til de enkelt punktene:

4.4. Dyreliv

Planen beskriver registrering og observasjon av ulike fuglearter i området. Det er ønskelig at planen viser til flere sikre observasjoner eller registreringer. Vi observerer hver høst ganske mye kongeørn og havørn i Navitdalen, og også flygende over reingjerdeområdet. Disse er ikke mer sky enn at de oppholder seg rett ved gjerdet selv om vi er masse folk og hunder der. Også i kalvingsperioden observerer reiene ørn i Navitdalen, som oppholder seg i kalvingsområdet våren, sommer og høst. Når snøen

smelter og ut over sommeren finner vi en god del kadaver av rein som er drept av rovdyr, deriblant ørn.

Når man skal beskrive dyr og fugler i verneområdet er det nødvendig at det som blir stående er så nært fakta som mulig, og at observasjoner er troverdige. Også reindriftens observasjoner bør være med i planen.

Kommentar: Rovviltobservasjoner administreres og oppdateres av rovdata. Eventuelle observasjoner må meldes inn via det systemet og vil da bli tilgjengelig for andre forvaltningsmyndigheter. Eventuelt at det meldes inn via SNO – rovviltkontakter eller via de digitale observasjonssystemene som finnes. Verneområdestyret har for øvrig ikke myndighet i sammenheng med artsforvaltning og er kun en bruker av data som blir tilgjengelig.

4.5 Kulturminner

Systematisk registrering av kulturminner. Det varsles i utkastet at det skal foretas systematisk registrering i 2020. Det vises til at de fleste minner er automatisk fredet dvs over 100 år gamle. Der er også flere nyere kulturminner som har tilknytning til reindrifta. Vi er enig i at disse er viktige for bevaring av områdets kulturhistorie, som for eksempel trærne i Govdavatuovdi som nå er på vei til å falle ned.

Kommentar: Også kulturspor som ikke er definert som frede kulturminner etter kulturminneloven er relevant i forvaltningen og er nevnt i formålet med vernet.

4.6 Kulturlandskap

Reinens beitetrykk beskrives som høy i Navitdalen. Området er trekkvei til reingjerdet og høstbeiteområdet for reinen og derfor er beitetrykket merkbart synlig.

Kommentar: I kartlegging gjort før verneområdet ble opprettet ble det området omtalt som et sterkt kulturpåvirket vegetasjon. Denne type vegetasjon ville hatt høy verdi hvis det var ved kysten og vært under kategorien «kulturlandskap». Kartleggeren kommenterte at det dessverre ikke var kategorier for kulturlandskap i fjellet som kunne fange opp dette og gi det en verdi.

4.7. Oppsummering – kunnskapsstatus for verneverdier

Distriktet er fornøyd med at det legges opp til dialog og løpende kunnskapsutveksling med reindriftsutøvere om reindriftens bruk av området.

4.8 Trusler mot verneverdier

Vi er enig i at det er viktig å være på vakt mot eventuelle større inngrep i området, og støtter oppfordring til verneområdestyret om å være årvåken overfor inngrep som har negativ effekt for området.

4.8.4 Ferdsl

Planen legger opp til at all nødvendig transport knyttet til vedlikeholdsarbeid bør tilstrebes å gjennomføres i vintersesongen. Distriktet er enig i at nødvendig transport bør foregå om vinteren.

Vi er derimot usikre på hva som menes med utsagnet «det samme gjelder kjøring i forbindelse med reindrift». Distriktet kan ikke gå med på at transport knyttet til vedlikehold av vår arbeidsplass kun skal kunne være om vinteren. Det meste av transport av materiale o.l. vil selvfølgelig foregå på snømark, men arbeid knyttet til reindrifta foregår om sommeren, fordi det er vår, sommer og høst reinflokken er i området. Det vil derfor alltid være nødvendig med transport til og fra flokken i den perioden reinflokken er her.

Vi har reingjerder i vårt reinbeitedistrikt, og det har vi alltid hatt. Disse må ha oppsyn og repareres hver sommer. Om vinteren ligger gjerdene under snøen, og det er derfor ikke mulig å reparere disse da. Når snøen smelter ser vi etter gjerdet, og ser da hva og hvor det må repareres. Dette må gjøres om sommeren og det medfører at vi må bruke kjøretøy for frakt av materiale og folk. Konsekvenser av gjerdet som ikke repareres i tide er katastrofale for oss, fordi vi da kan miste reinen ut av distriktet, og videre til andre distrikter og innover til høst/ vinterbeite, med de konsekvenser det har. Videre må vi bruke motorkjøretøy når vi har oppsyn med flokken. Det er store avstander, og det er nødvendig å komme fram tidsnok. Vi bruker eksisterende veier, og det er ikke snakk om unødvendig kjøring.

Reineiere er pålagt å ha oppsyn med sine rein jf reindriftsloven. Å ikke kunne reparere gjerdene tidsnok og riktig, og ikke kunne ha nødvendig oppsyn med reinflokkene har meget store konsekvenser for oss, for reinsdyrene og reindriften. For øvrig vises det til bruksreglene og driftsplanen til distriktet.

Kommentar: Verneområdestyret kan ikke gå utenfor rammene som forskriften setter. Når det gjelder motorferdsel på barmark for reindriften så er meningen at den kjøringen som er beskrevet i deres egen godkjente distriktsplan og som har dispensasjon fra vernemyndighetene er tillatt. Hvis det behovet som beskrives i uttalelsen her står i distriktsplanen så er det det verneområdestyret forholder seg til, og også det som verneområdestyret kan vedta hvis de mener det er rimelig. Det er derfor viktig at verneområdestyret får oppdaterte distriktsplaner til behandling slik at all nødvendig kjøring er formelt avklart til enhver tid. Og så er det i alles interesse at den kjøringen som foregår setter minst mulig varige spor og utsatt for erosjon.

Vi støtter planens intensjon om innsamling og oppdatering av kunnskapsgrunnet av kulturminner i området.

Distriktet støtter planens intensjon om å forsterke og restaurere kjørespor, men dette må imidlertid ikke påføre distriktene ekstra utgifter.

6.1 Reindrift

På side 32 i planutkastet er det omtale av reinbeitedistrikt 35 Fávrosorda. Det står at kalvemerking er vanligvis ferdig i midten av september. Dette stemmer ikke. Det riktige er slutten av september/ begynnelsen av oktober. I den perioden bor vi mer eller mindre fast i Navitdalen i 4-5 uker. Det sier seg selv at opphold ved reingjerdet i en såpass lang periode på høsten fordrer at nødvendig utstyr som mat, klær og lignende må fraktes med kjøretøy. Distriktet bruker 4- og 6 hjuls ATV og UTV.

Kommentar: Plandokumentet oppdateres.

6.1.2 Forvaltningsmål reindrift

«KLVO og NLVO skal kunne benyttes til reindrift innenfor rammene av verneformålet. Forvaltningsmyndigheten skal, i samarbeid med reindrift og øvrige myndigheter, legge til rette for at dagens bruk til reindrift kan videreføres og utvikles i tråd med utviklingen i reindriften.» Vi mener det bør stå må i stedet for skal.

Kommentar: Plandokumentet oppdateres i henhold til uttalelsen.

6.1.3 VERNEBESTEMMELSER TILKNYTTET REINDRIFT:

Det slås fast at Reindriften har grunn av sin historie en særskilt rettsstatus i forhold til bruk av utmark. Videre framkommer det at i verneforskriftene har reindriften særskilte unntak for blant annet motorferdsel. Vi mener dette må være gjeldende for all vår aktivitet knyttet til reindrift og ivaretagelse av våre rein.

Vi ser med forundring at nødvendig bruk av beltekjøretøy til reindrift på vinterføre er et av punktene under unntaksbestemmelser, og at bruk av barmarkskjøretøy i forbindelse med reindrift skal foregå etter særskilt dispensasjon. Vi viser til det som vi har beskrevet under pkt 4.8.4

Det er positivt at planen legger opp til at avklaring av nødvendig anlegg og innretninger i reindriften må skje i god dialog med reindriften. Dette må imidlertid også innebære at reindriften syn og behov blir tatt hensyn til. Distriktet har beskrevet en god del av bærebehov i distriktsplanen og i bruksregler, men det kan være vanskelig å beskrive alle detaljer i distriktets virke, fordi mange av arbeidsoppgavene og prosessene er så selvfølgelig for oss at vi forventer at andre også er innforstått med disse.

Kommentar: Det er viktig med løpende dialog om disse tingene.

6.2 Fritidsbruk

Planen sier også noe om ulike aktiviteter som kan betegnes som fritidsbruk.

Forvaltningsmål for fritidsbruk beskriver at det skal legges til rette for friluftsliv og rekreasjon, men uten at det går på bekostning av lokale brukere og rettighetshavere eller verneverdier. For reindriften er vår, sommer og høst perioder hvor mye aktivitet vil kunne virke forstyrrende på reinens beite. Både fotturisme, sykling, riding, hundekjøring,

bruk av jakthund mm må ta hensyn til at dette er reinens matfat. Dette gjelder også reiseliv, selv om dette ikke beskrives i planen.

Avslutning

Styret i Reinbeitedistrikt 35 Fávrosorda ber om dialog med verneområdestyret for drøfting av reinbeitedistriktets motorferdsel i området.

Kommentar: Styret kan be om møte med distriktet for å drøfte dette videre før planen sendes til endelig godkjenning.

Arkivsaksnr: 2020/7830-8

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 09.11.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	17/20	10.11.2020

Styrets behandling av byggetiltak i Kvænangsbotn Ivo, ny hengebru

Vedlegg:

- 1 Hengebru over Kvænangselva

Saksprotokoll i Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre - 10.11.2020

Behandling

Enstemmig vedtatt

Vedtak

Verneområdestyret for Kvænangsbotn landskapsvernområde tillater oppføring av ny hengebru over Kvænangselva vis a vis Dalstuene (ved nærmere anvist lokalitet) og nødvendig motorferdsel i denne sammenheng. Vedtak er gjort i medhold av verneforskriften for Kvænangsbotn Ivo pkt 1.3 om bygging av bru samt pkt 6.3 e) om motorferdsel og § 4 i verneforskriften og naturmangfoldslovens (nml) §48. Tiltaket er vurdert etter nml §§8-12.

Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

- Tillatelsen gjelder oppføring av hengebru i tråd med tegninger og beskrivelse i tidsrommet 1. juli til 15. Oktober 2021.
- Inngrep i grunn og på vegetasjon skal reduseres til det som er strengt nødvendig for gjennomføring av tiltaket.
- For bygging av brokar kan gravemaskin på beltes inn langs eksisterende vei en tur. Ved behov må det vurderes å legge ut midlertidige forsterkninger for å unngå unødig slitasje på sårbare lokaliteter.
- I forbindelse med byggingen kan atv benyttes etter eksisterende kjørespor i nødvendig utstrekning til nødvendig transport av materiell. Til samme formål kan helikopter benyttes.

- Når tiltaket er utført skal det ryddes på byggeplassen. Eventuelle skader utover normal slitasje på mark og vegetasjon rettes opp og avbøtes så lang mulig.

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet, og skal sendes til nasjonalparkstyrets adresse over, jf. forvaltningsloven § 32.

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for Kvænangsbotn landskapsvernområde tillater oppføring av ny hengebru over Kvænangselva vis a vis Dalstuene (ved nærmere anvist lokalitet) og nødvendig motorferdsel i denne sammenheng. Vedtak er gjort i medhold av verneforskriften for Kvænangsbotn lvo pkt 1.3 om bygging av bru samt pkt 6.3 e) om motorferdsel og § 4 i verneforskriften og naturmangfoldslovens (nml) §48. Tiltaket er vurdert etter nml §§8-12.

Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

- Tillatelsen gjelder oppføring av hengebru i tråd med tegninger og beskrivelse i tidsrommet 1. juli til 15. Oktober 2021.
- Inngrep i grunn og på vegetasjon skal reduseres til det som er strengt nødvendig for gjennomføring av tiltaket.
- For bygging av brokar kan gravemaskin på beltes inn langs eksisterende vei en tur. Ved behov må det vurderes å legge ut midlertidige forsterkninger for å unngå unødig slitasje på sårbare lokaliteter.
- I forbindelse med byggingen kan atv benyttes etter eksisterende kjørespor i nødvendig utstrekning til nødvendig transport av materiell. Til samme formål kan helikopter benyttes.
- Når tiltaket er utført skal det ryddes på byggeplassen. Eventuelle skader utover normal slitasje på mark og vegetasjon rettes opp og avbøtes så lang mulig.

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet, og skal sendes til nasjonalparkstyrets adresse over, jf. forvaltningsloven § 32.

Saksopplysninger

Verneområdestyret har i sin tiltaksplan for 2020 satt av midler til bygging av en ny hengebru over Kvænangselva. Den er tenkt bygget der Kvænangselva gjør en sving ved Lilløyhompen. Det vil si vis av vis Dalstuene. Forutsetning for å gjennomføre tiltaket er at alle instanser godkjenner tiltaket etter gjeldene regelverk. I hovedsak kommunen etter plan- og bygningsloven, herunder sektormyndigheter som uttaler seg gjennom

den prosessen. Grunneiers tillatelse må være på plass og også verneområdestyret sin behandling etter verneforskriftene.

Regelverk

Formålet med Kvænangsbotn lvo er blant annet å *ta vare på natur- og kulturlandskap i et dalføre med variert og særpreget skog-, fjell- og vassdragsnatur, som er lite berørt av tekniske inngrep og som skaper identitet for kvensk og samisk kultur* herunder ta vare på en særpreget og vakker vassdragsnatur. Videre også å *ta vare på landskapselement og kulturminner som vitner om samisk reindrift og sjøsamisk og kvensk bruk av området*. Allmennheten skal ha anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom *utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging*.

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter. Med de unntak som følger av forskriften pkt. 1.2 og 1.3 er det et generelt forbud mot inngrep.

Etter forskriftens 1.3 pkt f kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til «bygging av bruer og merking av klopper». Dette er en såkalt «spesifisert dispensasjonsbestemmelse» hvor det i verneprosessen er gjort generelle avveininger for visse formål og tiltak. Villkårene for å kunne gi tillatelse til sånne tiltak er at tiltaket ikke strider mot vernebestemmelsene/formålet og at verneverdier ikke påføres ulempe eller skade.

Det er nødvendig med motorferdsel for transport av bygningsmateriale, utstyr og personell. I verneforskriften for Kvænangsbotn LVO pkt 6.1 er det gitt et generelt forbud mot motorferdsel. Tillatelse til motorferdsel i verneområdene skal som hovedregel behandles restriktivt. Dette for å bevare naturgrunlaget og hindre unødige forstyrrelser og slitasje.

I forskriften er det gitt en rekke unntak, hvor konkrete aktiviteter tillates. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til 6.3 e) bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til byggearbeid og vedlikehold på bygninger, anlegg og innretninger.

I denne konkrete saken er det behov for inntransport av gravemaskin og samtidig transport av materiale. Mye kan trolig gjøres på frossen mark eller vinterføre og det vurderes fortløpende om helikopter kan benyttes. Det er også mulig noe transport må gjøres i barmarkssesong hvis sikkerhetshensyn eller annet krever det. Det må derfor gis rom for også motorferdsel på barmark i denne dispensasjonen. Hvis transport skal foregå på barmark må det særskilt vedtak etter generell dispensasjonsbestemmelse §4 i verneforskriften og §48 i nml.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak eller om det gis dispensasjon etter Naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Å bygge en hengebru påvirker ulike deler av verneformålet på ulik måte. Det vil påvirke landskap og natur som et bygningsmessig inngrep. Samtidig vil det ha en funksjon i forhold til friluftsliv. Det er også et spørsmål om det vil ha indirekte betydning for bevaring av landskapselement og kulturminner.

Brua vil ligge i fortsettelsen av den gamle ferdselsveien til dalstuene, Storslåtta og veien videre innover dalen på nordsiden av elva som startet i Kvænangsbotn, forbi Myrdal, via Rundvannet og videre innover dalen. Det er i dag en skogsbilvei mellom fylkesveien og Rundvannsbekken som når den ble bygget erstattet en gammel ferdselsvei i samme område. Det er om lag 3km fra snuplass skogsbilveien til lokaliteten for den nye hengebrua.

Det er et vadested en 50-70 meter nedstrøms lokaliteten for brua. Tidligere var det en «trekkferge» for å ta seg over elva her. Det vil si en pram og et tau/vaier for å trekke seg etter. Det er rester av vaieren i nærheten.

Dette var den opprinnelige ferdselsveien innover dalen, og er på det viset et tydelig spor av tidligere tiders bruk av området. Fra gammelt av og helt fram til vår tid. Deler av denne veien er opparbeidet gjennom større eller mindre tiltak gjennom historien. Ett slik tiltak er ved ura hvor det er sprengt ut og ryddet en passasje mellom elva og en bratt fjellvegg. Denne passasjen oversvømmes i flomtiden, så da må det brukes alternativ rute sør for «lilløyhømpen» som følger en kjøresportrasé som er opparbeidet med klopper. Det kan argumenteres for at en ny hengebru vil forsterke og muliggjøre bruken av den opprinnelige ferdselsveien innover i Kvænangsdalen.

Det er en annen hengebru en liten kilometer nedstrøms. Den fungerer greit slik det er i dag, men har en adkomst og sti som er betydelig mer ulendt. Tilgjengeligheten til områdene innenfor er bra med den brua som finnes i dag, men vil bli betydelig bedre med en ny bru.

Den gamle brua berører en naturtypelokalitet A-verdi F08 – gammel barskog og er sånn sett mer problematisk mht direkte påvirkning på naturverdiene. Hva som skjer med den brua er ikke avklart. Til syvende og sist må avgjørelsen tas av eier Statskog.

Påvirkning på landskap og natur

Det er registrert flommarksskog (F05 gråor- heggeskog) på begge sidene av elva hhv deler av Storslåtta og Lilleøya, hhv nord og sør for elva. Brua er tenkt plassert slik at den ikke berører lokalitetene direkte.

Det er ikke registrert arter som har spesiell forvaltningsmessig status eller rødlistet på eller i nærheten av lokaliteten på sørsiden av elva. På nordsiden (Storslåtta) er det registrert en rekke arter av særlig stor forvaltningsinteresse. Vi tar utgangspunkt at influensområdet til tiltaket er ca inn til 300 meter fra lokaliteten. Innenfor dette er det registrert Høyfells-karse og Bjørkefink. Begge er definert som stor interesse for forvaltningen fordi Norge har over 25% av bestanden i Europa. Det er sannsynlig at det er flere ansvarsarter av sopp, kjuker, fugl, insekter og karplanter knyttet til særlig

flommarksskogen i dette området. Det skal i utgangspunktet ikke hugges skog, i verste fall ett eller få trær som står slik til at de hindrer byggingen direkte. Det skal videre forankres vaier i fjell på sørsiden og støpes et fundament ca 1,5m³ på nordsiden. Inngrepet er begrenset sånn sett.

Det kan tenkes at tiltaket medfører økt ferdsel langs veien, og potensielt økt forstyrrelse på dyrelivet langs den aktuelle traséen. Det vil i så fall være tilsvarende mindre påvirkning på den andre stien som går nord for elva. I sum er vurderingen at påvirkning på arter eller arts mangfold er lav som følge av tiltaket.

Landskap

Den nye hegnebrua vil berøre i hovedsak det landskapsområde / landskapsrom som er betegnet som «Badajohka». Denne er gitt en høy verdi (A1) som beskrives

«Landskapsområde der landskapskomponentene samlet sett har kvaliteter som gjør det enestående og særlig opplevelsesrikt. Landskapet er helhetlig med stort mangfold og høy inntryksstyrke (...). Klasse A1 karakteriserer det ypperste og det enestående landskapet innenfor regionen»

Slik kategorisering vil gjøre at terskel for å kunne godkjenne tekniske inngrep er svært høy. I landskapskartleggingen som ble lagt til grunn for verneprosessen (Melby 2005) omtales det videre;

Det er generelt liten bufferevne innenfor begge verneforslag mot andre former for tekniske inngrep fordi disse vil (ytterligere) undergrave den urørte karakteren. En viss variasjon er det likevel mulig å beskrive. Skogkleddede deler av Kvænangsbotn som i tillegg til skogdekket har en svært oppbrutt, småskala topografi, har en viss evne til å absorbere eller kamuflere mindre, punktformede inngrep (hytter, gammer m.m.)

Hengebrua er tenkt lokalisert i kanten av dette omtale landskapsrommet. Tett opp til Lilløyhumpen i vest og navnløs fjellknaus i sør (180moh). Elva gjør en sving her og danner en kulp. Det er også en holme i denne kulpen. Landskapsformene gjør at en tiltak ikke vil være synlig før du kommer svært tett på. Den vil være mest synlig når en følger elvestrengen oppover, f.eks ved fiske. Den vil være synlig fra ca 200-300 meter (nordlig retning). Fra vest dekkes den av lilløyhumpen, fra sør navnløs fjellknaus, fra øst dekkes den av en holme i elva. Ellers vil hele brua være lavere enn trehøyde i området. Vurdering er derfor at tiltaket ikke vil gi negativ effekt for landskapsinntrykk eller landskapsrommet. Inngrepet vil i praksis kun være synlig når en står på eller ved brua. Akkurat på denne lokaliteten er bufferevnen så pass stor at den «tar opp» i seg og dekker tiltaket.

Friluftsliv

Denne del av Kvænangen er del av friluftsområdekartleggingen og er der vurdert som svært viktig friluftsområde. For dette tiltaket legger vi til grunn at adkomstmuligheten til Dalstuene og dalen innenfor vil bedres. Dalstuene har en viktig funksjon både som turmål, men også som et sted for formidling av lokal kultur og historie. Det er

For friluftsliv vurderer vi at effekten av tiltaket er moderat positivt.

Motorferdsel

Selv om et nødvendig kjøring er innenfor rammen av en spesifisert dispensasjonsbestemmelse må det likevel foretas en selvstendig vurdering av om dispensasjon skal gis. Dispensasjonsadgangen også vurderes i lys av verneformålet, naturforholdene i det enkelte område mv. I behandlingen av søknader om dispensasjon etter spesifiserte dispensasjonsbestemmelser skal også de miljøretslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 –12 vurderes. Det er vilkår for å kunne gi dispensasjon etter §48 i nml.

Den aktuelle transporten vil foregå langs vei som er etablert for svært lenge siden. De har vært brukt til «alle tider» etter krigen har det ikke vært uvanlig å bruke motorkjøretøy eks biler, traktor mv på veien. Vi oppfatter ikke at motorferdsel i sammenheng med bygging vil føre til særlig omfattende slitasje eller negative effekter. Hvis det foregår på vinter/frossen mark er det et mindre potensiale for slitasje. Hvis kjøring må vente til våren kan det være fare for slitasje på særlig en lokalitet. Det vil da være fornuftig å legge en midlertidig klopp for å unngå ytterligere slitasje og erosjon. Det må vurderes av tiltakshaver og verneområdestyret i fellesskap.

I Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder har det blitt gjennomført noe kartlegging av dyrelivet, og noen av observasjonene er av eldre dato. Det er registrert rødlista fuglearter og dyrearter i de områdene som kan benyttes til uttransport av elg. Vi legger til grunn av den mest sårbare perioden for både fugler og dyr er over fra midten av juli, og at forbigående forstyrrelser som dette tiltaket ikke vil gi negativ effekt av betydning. Oppsummert, vurderes tiltaket til å i liten grad kunne forstyrre dyrelivet, da det skjer på en tid av året hvor de fleste arter er mindre sårbare for forstyrrelser.

Formålet med Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder inkluderer å gi allmennheten adgang til friluftsliv i et slikt område. Videre skal all ferdsel og aktivitet skje hensynsfullt og varsomt slik at det ikke, blant annet, forstyrrer vilt, tamrein eller er til ulempe for andre brukere.

I denne saken vurderes formålet med tiltaket til være viktig nok til at det overgår de mindre negative konsekvensene aktiviteten potensielt vil ha på dyrelivet, herunder også tamrein. Videre vurderes ulempen tiltaket vil ha for de besøkende i området som relativt lav, da det vil gjennomføres i kortere perioder og i en tid hvor ferdselen er liten.

Omsøkt aktivitet er planlagt gjennomført i tid hvor det vanligvis er lite rein i området. Men det er likevel viktig at gjennomføringen av tiltaket skjer i forståelse med utøvere av reindrift i området.

Vurdering etter nml §8-12.

Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt nok til å fatte beslutning i denne saken, jf. nml § 8, og en mulig dispensasjon vil ikke stride mot føre-var-prinsippet jf. nml § 9. Bruk av ATV/annet kjøretøy/helikopter vil foregå over et kort tidsrom. Dispensasjon gis i sammenheng med et konkret oppdrag, og transport følger etablert vei/kjerrevei.

Det foregår noe kjøring i dette området i sammenheng med reindrift og drift av hytter og anlegg. Likevel anser vi omfanget til å være så pass lite at det ikke vil ha en betydelig effekt på samlet belastningen på økosystemet i verneområdet jf. nml § 10.

Kompensasjon for eventuell miljøforringelse jf. nml § 11 er ikke aktuelt i denne saken. Etter vår vurdering kan transport av materiale enklest foregå med bruk av helikopter, men det er så pass kostbart at det ikke virker fornuftig å skulle pålegge det, jf. nml § 12.

Det anses at vilkårene for å kunne gi dispensasjon er oppfylt. Tiltaket strider ikke mot verneformålet og vi anser ikke at det kan påvirke verneverdier negativt. Tiltaket er vurdert også mot de miljørettslige prinsipper nml §8-12.

Arkivsaksnr: 2019/13686-10

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 09.11.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	18/20	10.11.2020

Revidering av tiltaksplan 2020

Saksprotokoll i Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre - 10.11.2020

Behandling

Enstemmig vedtatt

Vedtak

1 Samarbeid om drift og vedlikehold av infrastruktur	kr 15 000
2 Universell utformet rasteplass. Gapahuk.	kr 140 000
3 Videreutvikling innfallsport Sørstraumen	Kr 40 000
4 Hengebru over Kvænangselva v/ vadested	Kr 360 000
5 Bord/benker/bål plass 3 lokaliteter.	Kr 35 000
6 Skjøtsel kulturlandskap Dalstuene	Utsettes
Ny 7 Supplering skilt, maling, div materiale	Kr 15 000
Ny 8 Bildeprosjekt VisitLyngenfjord	Kr 35 000
Ny 9 Stokker til rasteplasser	Kr 60 000
SUM	Kr 700 000,-

Forvalters innstilling

Tiltaksplan se – <http://www.nasjonalparkstyre.no/Kvanangsbotn-og-Navitdalen-LVO/Tiltak-og-prosjekt/>

Tiltak 1 – opprettholdes som tidligere.

Tiltak 2 – tas ut. Forsøker å opparbeide rasteplass når adkomst til Rundvannsbekken er sikret.

Tiltak 3 – Videreutvikle innfallsport. Endres. Avvente videre avklaring av status for næringsbygg. Finansiere skiltplan/design av skilt. Kr 50 000,-

Tiltak 4 – Hengebro. Opprettholdes. Øker bevilgning med inn til Kr 20 000,-

Tiltak 5 – Bord/benker. Opprettholdes. Restmidler overføres.

Tiltak 6 – Skjøtsel kulturlandskap. Tas ut. Avventer skjøtelsesplan.

Tiltak 7 – Nytt. Midler til reparasjoner og vedlikehold. Maling og skilter. Kr 15 000,-

Tiltak 8 – nytt. Inngår samarbeid med Visit Lyngenfjord bildeprosjekt. Vi får bilder med fri bruk for begge områdene over hele året. Egen avtale før prosjektet igangsettes. Kr 100 000,-

Tiltak 9 – nytt. Kjøpe stokker som brukes til avgrensning av rasteplasser for å hindre slitasje og "ramme inn" gangveier mv. Tenkt brukt i Sørstraumen og andre rasteplasser som trenger slike avgrensninger. Kr 80 000,-

Tiltak 10 – nytt. Innkjøp av besøksteller som registrere trafikk på det stedet som telleren settes opp. Slike data finnes ikke i Kvænangen, så vi vet ikke hva omfang av trafikk faktisk er i området. Det er nyttig data. Og det er lang ventetid for å få låne slike tellere fra SNO. Kr 45 000,-

Saksopplysninger

TILTAKSMIDLER

1. Samarbeidstiltak for drift og vedlikehold Kr 15 000,-

Ingen endringer. Midlemne utbetales etter faktura fra samarbeidspartnere Statskog og Kvænangen grendehus.

2. Universelt utformet rasteplass Rundvannet Kr 150 000,-

Tiltaket er ikke startet og henger fortsatt på manglende avklaring rundt bruk av adkomstvei. Verken Statskog eller kommunen har. Midlene var tenkt brukt til første fase i prosjektet som skal ende ut med en universell adkomst og rasteplass og en ny gapahuk på allerede etablert rasteplass. Det vil trolig ikke la seg gjøre å få gjort avtaler slik at midlene kan disponeres i år.

Midlene til dette tiltaket bør omdisponeres til andre tiltak.

3. Videreutvikling innfallsport Kr 100 000,-

Det har vært noe uklarheter rundt drift av Kvænangen næringsbygg. Det forventes en endelig avklaring i løpet av desember 2020. Planlegging for en videreutvikling av uteområdet har stoppet opp i påvente av dette og vil ikke bli ferdig i løpet av året.

Det er satt i gang arbeid som ender ut i en skiltplan. Vi vil kanskje klare å få denne vedtatt av alle interessenter i løpet av året, men trolig ikke gjort innkjøp av skilter innenfor dette året.

Resterende midler bør omdisponeres til andre tiltak.

4. Hengebru over Kvænangselva Kr 345 000,-

Det er pt gjort foreløpig avtale med Statskog/Fjelltjenesten om bygging av bru etter innkjøpsprosess. De vil kunne starte i år, men ikke ferdigstille prosjektet før i 2021. Inn til dato har ikke Kvænangen kommune ferdisbehandles søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel.

Prosjektet vil trolig bli noe dyrere enn først antatt, det er behov for å tilføre inn til Kr 10 000,- til prosjektet.

5. Bord/benker til startsteder Kr 50 000,-

Bord/benker er bestilt fra lokal leverandør og med leveranse vår/forsommer 2021.

Resterende midler bør omdisponeres til andre tiltak.

6. Skjøtsel kulturlandskap Kr 40 000,-

Forutsetningen for dette tiltaket var å få utarbeidet en skjøtselsplan for kulturlandskap ved Dalstuene. Denne er ikke gjort.

Midlene til dette tiltaket bør omdisponeres til andre tiltak.

DRIFTSMIDLER

1. Driftsutgifter Kr 310 000

Miljødirektoratet har trukket tilbake Kr 75 000,- (02.10.2020). Det knyttes til lavere aktivitet i styret enn ved budsjett, blant annet mindreutgifter til opplæring og konferanse. Gjenstående før siste møte er Kr 160 000,-. Sannsynlig at det vil være igjen restmidler ved årsslutt - anslagsvis Kr 40 000,-

2. Forvaltningsplan Kr 100 000,- + 15.000

Midlene var ment fortrinnsvis til oversetting. Det er ikke gjort avtaler enda, siden forvaltningsplanen ikke er vedtatt. Vi forventer å avklare dette før årsskiftet og at midlene blir disponert fullt ut.

Vurdering

Det anbefales å gjøre endringer i tiltaksplanen for å få en god disponering av de tildelte midlene.

Arkivsaksnr: 2020/9869-3

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 09.11.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	19/20	10.11.2020

Tiltaksplan 2021 - 1.utkast

Vedlegg:

- 1 Forslag tiltaksplan-KVB-NAV-2021-nov

Saksprotokoll i Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre - 10.11.2020

Behandling

Enstemmig

Vedtak

Tiltaksplan for 2021- 1.utkast godkjennes og sendes på høring til berørte parter lokalt og regionalt.

Planen tas opp til ny behandling i styret hvis det kommer inn nye forslag eller endringsforslag før 8. januar 2021. Hvis det ikke kommer noe nytt kan forvalter sende årets anmodning om midler basert på denne planen.

Forvalters innstilling

Tiltaksplan for 2021- 1.utkast godkjennes og sendes på høring til berørte parter lokalt og regionalt.

Planen tas opp til ny behandling i styret hvis det kommer inn nye forslag eller endringsforslag før 8. januar 2021. Hvis det ikke kommer noe nytt kan forvalter sende årets anmodning om midler basert på denne planen.

Styret ønsker å melde inn behov for oppsyn/tilstedeværelse fra SNO som følger:

Saksopplysninger

Verneområdestyret utarbeider en plan for tiltak og prosjekter i 2021. Planen bygger på at det skal søkes om finansiering på følgende hovedposter

- a- Tiltak i verneområder
- b- Drift av styret
- c- Midler til kartlegginger, prosjekter
- d- Anmodning om oppsyn/tilstedeværelse (timer) fra SNO

I tillegg angis egne prosjekter/planarbeider som ikke trenger særskilt finansiering. De er omtalt under pkt c.

Det er sendt ut forespørsel om innspill lokalt og regionalt, og det er kommet inn to forslag.

1. At det bygges en liten bru over elva vis – a- vis Gearbbethytta.
2. At det gjøres tiltak med forsterkning på kjøresporet som går til Navitdalen.
3. At tiltakene med forsterkning av kjørespor i Kvænangsbotn fortsetter.

I tillegg har administrasjonen foreslått tiltak

- Samarbeid om drift og vedlikehold
- Skilting til kontorstedet i Sørstraumen og innfallsporten
- Nye nettsider
- Infoplakater
- Fortsettelse av tiltak kjørespor Kvænangsbotn

Vurdering

For 2021 anbefales at det fokuseres spesielt på å opparbeide og styrke informasjonen rundt verneområdene. Særlig nettsidene, men også info-plakater på startstedene so m er etablert.

Videre at samarbeidet om drift og vedlikehold fortsetter og utvides til også å gjelde den nye gammen i Navitdalen jmf avtale med D-35 Fávrossorda.

Foreslått bru over elva ved Gearbbethytta/Gearbbetvannet er kurant. Det er trolig ikke stor bru som skal til. Det er ikke vanskelig å vade over elva, men tiltaket vil være positivt for tilgjengeligheten til vestsiden av Gearbbetdalen og ned mot Kvænangsdalen.

Forslag fra D35 er «Enkelte strekninger på denne veien går over myrområde/ våtmark. Andre steder har veien dårlig fremkommelighet både for kjøretøy og gående. På noen av disse strekningene er det behov for noe forsterknings- og eller restaureringstiltak på kjørespor. Dette for at veien skal bli bedre, og vi unngår å lage flere spor. For fritidsbruk er det behov for utbedring av enkelte strekninger av veien. Vi ønsker å utdype og konkretisere våre forslag for styret når saken kommer så langt.»

Administrasjonen forslår at dette arbeidet prioriteres og følger samme prosedyre som arbeidet gjort i samarbeid emd D33 i Kvænangsbotn. Først at det lages en tiltaksplan i samarbeid mellom distriktet og vo-styret og at den brukes til å søke finansiering og godkjenning fra grunneiere og andre myndigheter før tiltak iverksettes.

Forslag fra D33 omfatter at det setts av midler også i 2021 for gjennomføring av tiltak som nevnt i tiltaksplan. I praksis er det behov for ekstra midler i sammenheng med sprengning av en stein/berg i dagen.